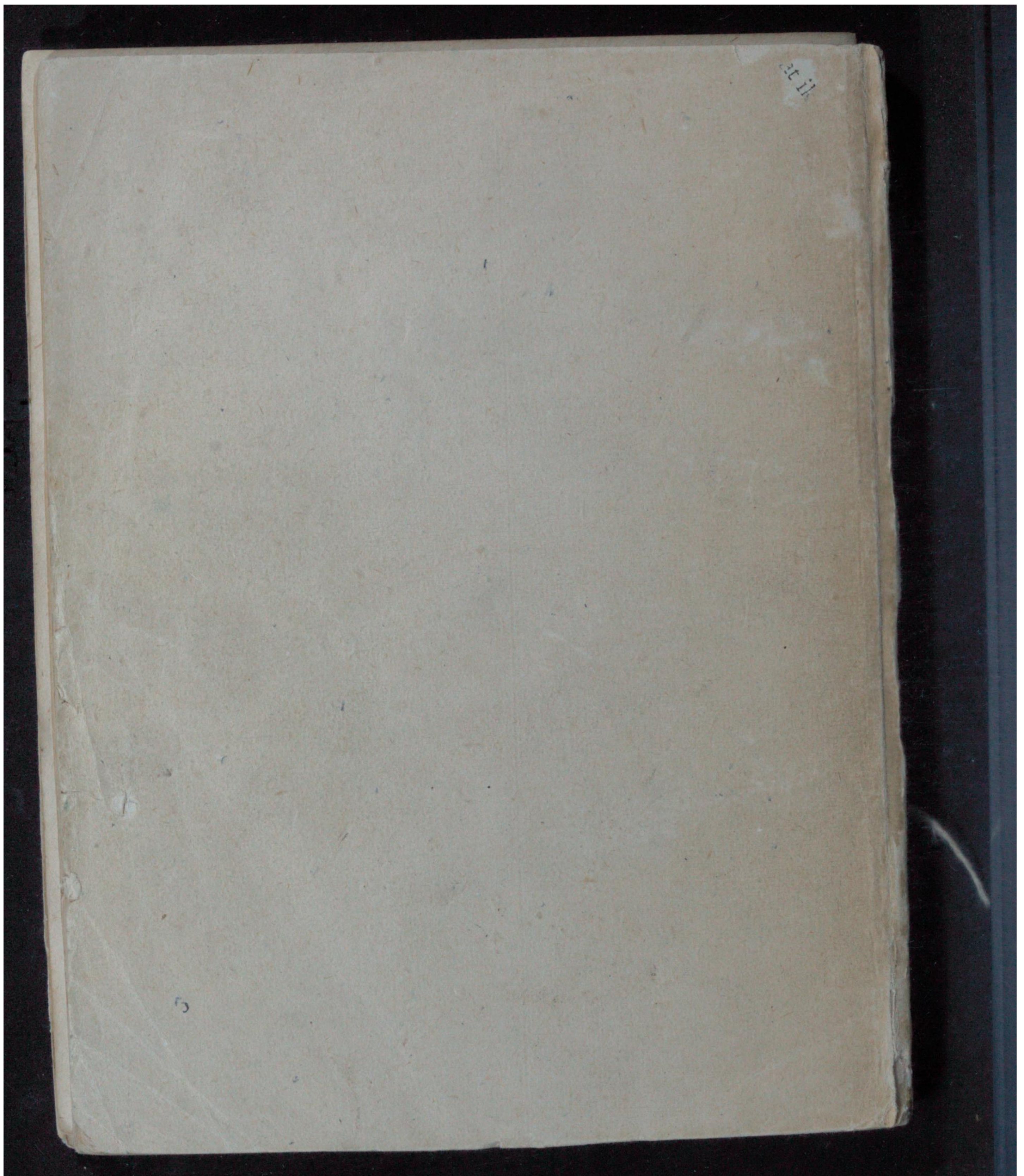
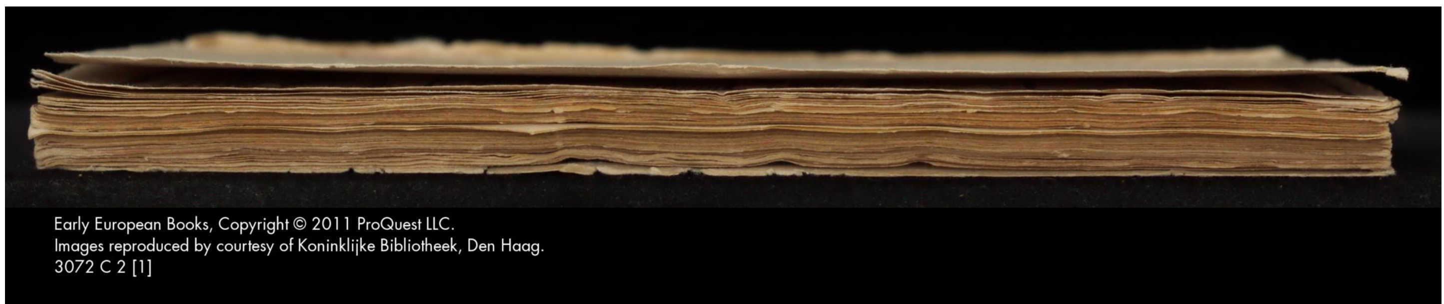

Den Heer Protector Oliver
CORO · REG · ROMA

HOLLANTSE

Mercurius,

Verhaelende

Het gepasseerde in EUROPA, voor-
namelijck den Enghels ende Nederlantsen Oorloch, voor gevallen in't geheele Iaer 1653.

omnia ex lætitia & voluptate ad luctum

O volucrem fortunam, quam cito

& lacrymas recidunt.

TOT HAERLEM,

Gedruckt by PIETER CASTELEYN, Boeckdrucker op de Marckt, in de Keysers Kroon, ANNO 1654.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

AEN

De leeſ-lievende Nederlanders der Vrije Geunieerde Provinçien.

EERWAERDE BORGEREN;

Ten is heden geen tijdt om ſonder opmerckingh de teghenwoordighe Eeuwe te laten paſſeeren: Zy ſal (indien wy't niet obſtinaet verſuymen) ons beyde tot verwonderinghe ende leeringhe verſtrecken; Weſhalven wy als op ſulckx geſpeculeert hebbende, en konnen ſonder ſich grootelijcks te overdencken, in d'ongemeen en admirable diſpoſitien van *Godt Almachtigh*, in deſen Iaere verleent, niet ſtille ſtaen: Waer af alles gemediteert maer niet gedivulgeert en dient, meer om dat ſommighe dinghen ondienſtigh als quaet zijn; In 't generael hebben wy in deſen Oorloch met d'*Engelſen* beſpeurt, dat beyde Republicken in veele dingen ſeer kort na malkander de beproevinghe van een ſelſde zake hebben gehad: En noyt was'er yets op til tot nadeel van d'een en d'ander, of 't zelve is door een contrarie beleydt t'elckens gemodereert gheweeſt: Laet ons vorder gaen: Beyde Republicken hebben in deſen Oorlog ſeer yvrige Dienarẽ gehad, onder welcke den dapperen *L. Ad. M. H. Tromp* in 'tverjagen en verſlaen zijner Vyanden hier opde cuſt, zijn leven verlooren heeft: Sulcks is den manhafte *I. van Galen* met gelijcke eer op de Middellantſe See te beurt gevallẽ; By d'*Engelſe* heeft *Admirael Richard Deane* 'tzelve nootlot geſmaeckt, en Admir. *Blaeck* wiert dootkranck na *London* ghevoert, Adm. *George Moncke* de See niet konnende verdragen, nam voor als Generael over de Militie te lant na Schotlant te gaen: Veel brave Capiteyns, Commandeurs en Matroſen zijn

 aen

aen wederzijden oock rampſaligh gheſneuvelt: Waer af ick dit van den Heldt *I. van Galen* zegghen moet, dat alſoo hy voor Livorno in zijn Enclau gequetſt, binnen de ſtad ten Huyſe van den Nederlantſen Conſul gebracht zijnde, aldaer van den vromen *C. Tromp*, ende andre zijne Capiteynen wiert beſocht, en om 't af-zetten ſijns Beens by hun beklaeght, hy even kloeckmoedigh een Roemer Wijn eyſchte, en bracht den ſelven aen de gantſche compagny, met deſe woorden: *Dat hy gelijck zijn een Been, alſo oock zijn ander ten dienſte van't Vaderlant wenſchte op te offeren.* Eẽ weergadeloos Bataviers ſtuck. Maer in't gemeen is deſen Oorlogh voor beyder zijts Ingeſetenen ſchadelick geweeſt, ja gants Europa heeft om deſe ſoo ſchadelijcken Zee-rampen getreurt, alleen de bitt're Bemers klapten daer om in hare handen: Groote Battallies, nu d'een en dan d'ander prævalerende, zijnder ghevallen: Beroerten, ſtilſtant in de Commercie, verarminge der Ingezetenen, eñ bedroefde Weduwen en Weeſen zijnder uytgheſproten: Dit doet my oock zeggen, dat deſen Oorlogh beyde Natien tot kaſtijdinge ſchijnt ghegheven, want buyten dit bloetſtorten hebben wederzijts Ingezetenen middeler tijdt oock met vehemente Kranckheden beſocht geweeſt.

Hier tegens hebben nochtans veele paſſionele geeſten de gemoederen willen indrucken, dat deſen Oorlogh favorabel en beyde Natien gedienſtigh was, een Volck die 'k achte den Droes als tot een Swavelſtock heeft gebruyckt, om door ick weet niet wat viſevaſen een Engelſman te doen verwijten aen een Duyts dat hy een Dronckert waer, ende weer den Duyts tot den Engelſman dat hy een Staertman ende Rover was.

Maer deſe luyden zijn in beyde Republicken uytgeboent, ten minſten beſnoeyt: Waer door de Regenten van beyde Landen een groote Victorie (dieſe noyt in valeur op malcan-

der

der koften krijghen) nu te zamen hebben geobtineert, dat is, een lievent Verftant, door *Godt* gezegent, om al dees onluftẽ by Vredens middel te modereren, waer toe feer wonderlijck onder de hant by eerlijcke Luyden is getendeert, ende endlingh by goede middelen foo verde geprogreffeert, dat de gewenfchte vruchten van dien ons in 't korte beloven toe te komen: Dit is de ftoff van ons geheele Iaer-boeck, waer in veel met difcretie verhaelt, maer noch meer dies aengaende is verfwegẽ, te wetẽ in't particulier: Waer af wy de miltheyt van breet fchrijven aen een ftouter Pen als d'onfe beveelen. Met geen genoegfame hoedanicheyt (dunckt ons) en kan by ons over alle defe veranderingen, voornamentlick de laetfte, den Vorft des Vredes daer voor geprefen worden, want, dus fien wy oock de Spreucken van Propheten, Apoftelsen Heylighe Mannen op ons effectueren, foodanigh, dat ick wel fou durven twijffelen off'er eenigh Lant onder de Son van Gode alfoo als 't onfe daer in begunfticht wert: want, onfe eerften Oorloch tot behout defer Landen dienende, heeftmen lange fien duyren, maer defen leften tot bederf der Inghezetenen, wort onvoorfiens weer dadelijck van ons genomen: alfoo is't oock mette Factie van Lycefter in 't Iaer 1586. toe-gegaen, infgelijckx der Arminianen 1618. en over de mefnage nu in't Iaer 1650. alle als onnut, fo haeft verdweenen als gekomen.

Aldus eyndigende, neemt onfe Pen in fpijt der vergetelheyt foo lief aen alffe by ons aen U E, opgedraghen wert, wy fullen (met Godts beliefte) ons bevlijtigẽ U op een ander Iaer defen te vervolghen, voor foo veel de groote teederheyt van Policije ons billijcker manieren fal toe-laten. Vaert, leeft, en doet wel, op dat u wel-zijn eeuwich worde, dat gunnen U alfulcke, die 't zelve hier nae door Godes ghenade met U L. verhoopen deelachtigh te worden.

Actum in HAERLEM den 28 Maert 1654.

De Batavieren op hun ſtrant
Bevechten 'tHeyr van Engelant,
En ſlaen de Britten op de vlucht,
Soo dat de Tems dieſ halven zucht.
Doch als zy hunner vlucht verſtont
Ontſloot zy haer bedroefde mont,
En quam gedoken na haer Vloot,
Die zy bedroeft nam in haer ſchoot,
Sy quam van daer weer over Zee,
Vrijmoedich glijckze eertijts dee,
Tot haer Gebuyren Maes en Wael,
Rijn, 'tSchelt, en d'andre altemael,
Hier klaegden zy de gruwel moort
Die Mars dē bloethont had beſchoort
Op deſen ſoo bedroefden dagh
Als Brit of Batavier oyt zagh:
Zy verght dees Water Nimphen al
Dat men de Goden ſmeken ſal,
Op dat de groot bebloede See
Weer vloey van Melck in ruſt en vree.
'tGaet aen, de duyſtre wolk verdwijnt,
Met 'tent van 'tJaer een vonkje ſchijnt
Dat ons in 't kort met goet geval
Dit moorden doen vergeten ſal.
Van Galen ſtrijt in de Leuant
En dwingt op de Toſcaenſe ſtrant
De Britten onder hem te buygen,
Al wat niet vlucht gheraeckt in duy-
ghen;
Hy eerelyck verlieſt ſyn Been,
Zy ſchandlick de Levantſe Seen,
Dit ſal Livorno altoos tuygen.
Terwijl het Oorlogh is op Zee,
Soo is't nochtans te lande vree;
Tot Regenſborg in Hoogduytſland,
Daer kroontmen Keyzer Ferdinand
Voor Roomſe Koninck: dies den tijt
Daer niet als vreugt en blijtſchap lijt.

De Switzer Boeren rotten zaem,
En onder eerelycke naem
Van 'tLant voor ſware laſt te vrijen,
Beſtaen zy ſtoutelijck te ſtrijen,
Zy vallen 'sHeeren Sloten aen,
En moorden, roven en verſlaen
De geen die zy hooren te vrijen;
Maer g'lije het quaet ſyn meeſter loont
Soo ſyn zy oock na goe gewoont
Geſtraft om haer boos pijpeſtellen,
Als Roovers, Dieven, en Rebellen.
D'Enchuyſenaers genoech verwijſt
Door boſe Doeckhuyven geſtijft,
Oproerich willen zelfs regeeren,
En ſchaffen af haer Over-Heeren:
Maer onvoorſiens tot plicht gebracht,
Hebben hun moeytmakers veracht,
En ſich bereyt hun te bekeeren.
Heer Olivier wort Protecteur,
En ſluyt tot Weſtmunſter de deur,
Den Raet, het Leger ſtemmen ſamen.
En roepen tot zijn Hoogheyt. Amen.
Daer wemelt London heel in vreugt,
En hopen dat zijn Hoogheyts deugt,
Nu tot haer heyl eerſt uyt ſal munten,
Sy wenſchen om verſcheyden punten,
Om Vree met Neerlant, Vranckerijck
Dit ſtemt zijn Hoogheyt minnelijck,
En wil dewijl hy is verheven
Den Koopman weer vry handel gevē.
Nu groeyt den lieven Pallem-tack
Mars over 'thooft gelijck een dack,
Die Tromp, Dean, Galē, 'thert afſtack,
Mercuur vliegt over Dael en Heuvlen
En noodicht alle Chriſtnen uyt
Te hooren na ſyn nieu geluyt,
't Woordt is: Men ſal Mars haeſt doen
ſneuvlen.

D. A. *Veritas multis verbis non eget.*

Cic. Lucceio. Fam. Nihil est aptius ad delectationem lectoris, quam temporum varietates, fortunæq; vicissitudines: quæ etsi optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen sunt iucundæ.

HOLLANTSE MERCURIUS,

Van't Iaer 1653. Het Vierde Deel.

N 't Hoff tot West-munster was over 't laetste Gevecht van haren Admir. Blake met den Admir. Tromp nijsnoeghen ende verslagentheyt gekomen: De Leden des Parlaments bemerckten wel de groote slaphertigheyt van Blaeck in die acte/ maer alsoo hy met die van 't Leger te vast verbonden haer te ontsacchelijck was / soo en dorf de men hem daer over niet berispen/ veel min straffen: Doch om alles een glimp van inquireren te geven/ gingh zijn Exel: Cromwel selfs na de Vloot / die de Revier opgeweecken / tot Spits-head/ te Ree en elders lagh geanckert; Alwaer diversche Capiteynen om haere blooheyt gevanghen ende na London zijn ghebracht/ daer zy van hun niet wel gequeten te hebben wierden beschuldight / en yder in seeckere gelt-boete gecondemneert: Den Constapel van de Souverayn heeftmen te laste gelept / dat hy 't Buspoeder gestoolen ende verkocht had/ ende also zijn Cardoesen de helfte kleyn waren/ was het scherp sonder schade te doen vergeefs geschooten: Somma / de

faulte

faulte van den Leytsman wiert zijne volgers toe-gherekent. Oock waren beyde Capiteynen der Bon-avonture en de Rosekrans seer beklaegt/ dewijle die aengenomen hadden (volgens het seggen van hare Maets) L. Tromp levendich ofte doot in 's Parlaments ghewelt te leveren/ (want dese oock van dat gevoelen waren / dat alles wat haer in den sin quam wel ghelucken souden/ durvende oock seggen sulcks by Godt verordineert te zijn) : Maer beyde zy bleven aldaer doot / en hare Bootsluy en Soldaten vielen op hun knyen en kusten de Hollanders hare handen/ smeeckende om genade / die hun door de Hollantse goedertierentheyt wierde gegeven : Wordende op verscheyden schepen der Vloot verdeelt/ en korts daer aen heeft men hun met Reys-gelt weder na huys laten gaen / want veele van hun klaeghden opentlijck datse Ambachtsluyden / en by nacht gepreste en wechgevoerde Dienaers op hare Vloot waren gemaeckt.

Maer George Aiscue onvernoecht op Blaeck/leyde zijn Deegen neder / want hy verstoordt om dat hem Blaeck in de peeckel hadt gelaten/ siende den selven nu voor de tweede-mael in ghebreke/ ende daer om te min noch te meer ghestraft / wilde noyt meer in See: En alhoewel hy een kloeck ervaren See-Commandeur was/ nochtans scheen het als oft hy een groot gevoelen van Michiel de Ruyter had gekregen in het laetste Gevecht voor Plemuyen; Doch het Parlament als was't dat hy 't Commande op-seyde / zijn getrouwe dienst niet willende vergeten/ hebben hem vereert met 3000. gulden eens/ ende Jaerlijcks een Inkomen van 1800. gulden / te ghenieten uyt vaste Landen ende Hypoteecq in Yerlant.

Maer de Konincks-gesinde Schotten waren verheugt over dese saken/ sy spraken daer soo vrijmoedich af op der straet/ als oft daer geen Engels Gouvernement ware geweest : Sommige verstoutten hun door Buspoeder d'Engelse Commissarissen te doen op-vliegen/ maer wierden verspiet/ ende in een Casteel Hueston by Peasly heeft haren aenslagh ontdeckt/ in't uytvinden van een Gallerye / alwaer 60. geladen Musquetten/ Sackjes met Loot/ nat en droogh Kruyt/ en Bandelieren nederwaerts hanghende / op malkanderen responderden. Insgelijcks heeftmen in de kercke versteecken ghevonden

155. Musquetten/ 665. Piecken/ 373. Swaerden/ 120. bandeliers/ 608. dosijn Maten/ ende een partye Buspoeder. Hier over zijn de Schotse Predicanten geexamineert / maer die trocken hare Schouders/ en seyden: nergens van te weten. Zedert welcken tijt daer een groot mis-vertrouwen tusschen de Engelsen ende Schotten gecomen is: Ende d'een heeft om de qualijck-vaert van d'ander een lust ende wel-gevallen gehadt.

Den Fransen Koninck selfs vol onrust in zijn Rijck/ja met al sijn Gebuyren/ beoochde met vrees de courage/ stoutichheyt/ en dagelicse progressen van d'Engelse: Hy conserveerde wel zijnen Cousin den Koninck van Schotlant/maer om zijn selfs ongelegentheyt en trock in't minste voor hem geen wapens aen tegen d'Engelse: In't tegendeel bedacht sich met zijnen Raet / onder de welck Monsr. Villeroy seyde: Dat den Koninck geen meer Vyanden behoefde / ende het al veel raedsamer was Engelant door Besendinghe te ontmoeten/ die haer door't op-hitsen der Spanjaerden in desen onpasselijcken tijdt seer grootelijcks beschadigen konden / als sich met wrevelich aen te stellen eenen nieuwen oorlogh op sich te laden: Om welckers den Heer Bordeus dadelijck na London af-gevaerdight is/in qualiteyt als een Envoyee ofte Gesant: Den 6. January in 't Parlament Audientie hebbende/ was zijnen Brief aldus geintituleert:

A la Republicque d'Angleterre.

Zijne Boodschap streckte / Ten 1. Tot onderhoudinge en continuatie van Vrundschap. Ten 2. Een ordre en Reglement te stabileren op de Commercie van Vranckrijck ende Engelant. Ten 3. te onderstaen of daer hope toe was om te verkrijghen relaxatie van die Schepen ende Goederen/ die d'Engelse den Francoysen afgenomen hadden/ doch voornamelijck van die Schepen welcke nu laetst tot het ontset van Duynkercken waren gedestineert.

Men was te Parijs seer onvernoegt/ dat den Cardinael de Rets gevangen bleef in Bois de Vincennis: 't Welck oock de Geestelijckheyt soo seer verdroot dat sy daer teghens in 't openbaer begosten te predicken: De Coninginne hier van gewaerschout/verboot alsulcke

det spreecken op den Predick-stoel/waer onder oock warē den Aerts-
Bisschop van Sens/met de Pastoren van St. Eustache en St. Ni-
colaes in't velt: Alsoo dat dese en de haters van den Card. Masarin
in toom gehouden ende oock verbolght wierden.

Middeler tijt verliepen de saken meer ende meer van de Princen:
De Koningin daer-en-tegens beneerstigden de komste van den Car-
dinal Masarini binnen Parijs. Den Koninck dede een Brief druc-
ken/ die men seyde by den Prins van Condee selfs aen Don Louijs
de Haros Raedt van den Spaenschen Koninck gheschreven / ende
op den wegh geintercipieert was/luydende aldus:

Mijn Heer,

TEn is niet mogelick dat ick langher kan zijn sonder u te doen weten de quade ghelegentheydt
mijner saecken/ door ghebreck van die dinghen die men my belooft had: Uw' is kennelijck mijn
Heer met wat gheduldigheydt ick mijne saken in Guienne by mancquement van gelt hebbe sien
t'ondergaen: Parijs/Mouton/ Dionville/ Bourges ende andere plaetsen die my alle seer consi-
derabel waren /sien verlooren gaen; ende met wat stantvastigheydt ick allen advantagen die my gepre-
senteert wierden/ om aen myn woort niet te manqueren/gerefuseert hebbe;lijckewel moet ick bekennen
dat ick ten eynde ben. De Cardinael Mazarin is weder in't Rijck ghekomen/ heeft alle de macht van
Vranckrijck by een getrocken/ende is tot my-waerts ghekomen/ om my uyt myn Winterquartieren
te slaen: Ter selver tydt hebben my de Armee van Vlaenderen/ ende de helft der Lotteringsche verlaten/
ende myn Heer den Hertogh van Lotteringen / spreeckt van de rest van zijn Volck oock te willen tot
sich nemen: De Graef van Fuensaldaigne die my verklaert groote begeerte te hebben my alle mogelijc-
ke assistentie te doen / seght geen gelt te hebben/ oock selfs geen hope yets te sullen bekomen. Onder-
tusschen gaen de Vyanden voort/nemen mijne Quartieren in/ ende soo tot hun desseyn geraecken/sullen
in Vranckrijck een ongehoorde anthoriteyt oprichten/ ende sich in soodanighe stant setten/dat ghy noch
ick gewis ons daer wel by vinden sullen/Allen hoope aen myne Vrienden van secours is verlooren/nae
demael sy my geabandonneert sien /ende maecken hun accoort den eene voor en ander na/ Ick bidde my
Heer/daerinne wel precijssen order aen uwe Dienaren te willen stellen/ om my met al hun macht 'tassi-
steren/als dat van de Vyanden tot my komen sal / ofte van een gedeelte sal zijn / ende met allen spoet de
Sommen te senden/die men my schuldigh is/Sulcks genietende/durf ick my beloven/ dat wy wel haest
den Vyanden daer toe sullen brenghen / dat sy wel haest 't Velt sullen ruymen moeten / ofte tot eene ge-
rechtige ende eerlijcke Vrede verstaen /dit verwacht ick vande Gerechticheydt van sijn Majesteyt/ ende
van uwe Vrientschap/ en sal trachten V.L. te doen bevinden dat ick ben/ mijn Heer Uwe geaffectio-
neerde ten dienste. Louys de Bourbon.

Tot Venetien quam Pater Michiel Boint Jesuyt (een Pool)
uyt China/ met Brieven aen den Raet en aen zijn Heyligheydt/ ghe-
schreven by de Koninginne van dat Rijck en hare Moeder / die hun
beneffens den Vice-Roy tot de Christel: Relige hebben begeven: De
Oratie die hy in 't Italiaens dede tot Venetien voor den Raedt ghe-
schiede met een seer grooten toe-loop en ghedrangh des Volcks:
Zijn Brief die in't Chinees was geschreven/ presenteerden hy in een
Borsekien

Borseken van Wit Satijn / de Caracters waren met Purper Incr getrocken: Het selve is met danck by den Venetiaenschen Raedt aenghenomen; Waer na desen door geheel Venetien upt last van de Seigneurie door den Dogue is om-gelept / om de vremdicheydt des stadts te besien: Vertreckende van daer na Roomen.

Den vromen Zee-helt Witte Cornelisz. de Wit van zijne Sieckte ghenesen zijnde / heeft sich weder ten dienst van desen Staet gepresenteert / 'twelck oock aengenomen is: Te meer / om dat de onlusten zedert eenigen tijt geweest tusschen de Heeren Admirael ende Vice-Admirael voorsz. / tot groot verghenoeghen van den Staet in minne ende vrundschap is by-gelept: Ende hebben naderhant in verscheyden dangereuse rescontres malkanderen seer trouw als Broeders by-ghestaen.

In dese Maent sijn te Vlissingen opgebracht:

Een Engels Scheepje van Biscapen / met Nooten / Limoenen / en Appelen van Orange.
Een Engels Scheepje met 8 stucken / met Saepen en Baepen.
Dry Scheepjes met Traen / Smout / Vis / en anders.
Een Engels Scheepje met 8 stucken / met Terneusse Vis.

Februarius 1653.

LAngst de Mase versprepde sich het Lotharingse Leger / hier ende daer als Moorders en Roovers hun aenstellende: De professie der Christel: Religie verschilde van haer essen soo veel / dat sy haer (naer 't Gebodt) niet te vreden hielden met het verkrijgen van eene Rock / van die geene die twee mochten hebben / maer sy begeerden alles / en toonden / datse geweldenaers waren van der Lantlupden goederen en leven. Dus danich de Trompet steeckende / schrickten yder voor hare march / echter sy (soo het scheen) voor niemant / selfs niet voor den Alsienden Godt / so Duyvels waren hunne wercken. Op 't midden deser Maent weder tot Gemert (een Dorp nauwlijcks buyten de Meyerije van 's Hertogenbos gelegen) komende / dachten sy dattet al vergeten was dat men haer 14 dagen te voren van daer gejaegt had: Klau Luten, Colonel van haere Bende logeerde in persoon te Lissen binnen de Meyerije / maer

maer Zijn Genade van Brederode (Veldmarschalck ende opperste
Gebieder der Krijgsknechten van de Geunieerde Provincien) ructe
by een de naestgelegen Ruyterije uyt den Bosch / Heusden/ Breda/
ende elders/ dese den 13. dito met den dagheraet uyt den Bosch trec-
kende/ overvielen 'smiddachs tot Lissen voornoemt dees Goddelose
guyten/ Klau (met zijn etc.) op't bed leggende / gevoelde de neep van
een Hollandtschen Leeuwen-klau / want beyde zijne schouders met
loot doorschoten / wiert hy als een schelm van de zijne verlaten / op
zijn eygen Wagen ten Bosschewaert gevangen gevoert / sommighe
te swaer gequetst/ bleven op Gods genade onder den kouden hemel
leggen / andere zijner hulp-fielen ten Hembde toe uytgheschut wor-
dende / scheenen uyt de Gulden onnosele Eeuw te komen / en voor-
waer hunne voorige stant was meer vergult van ondeught als on-
nosel van misdaet geweest/ dies sy hier smadelijck toekomende/ toe-
gemeten wierden gelijck sy uytgemeten hadden ; De Silvere Ser-
vice en Carots van dito Klau/ 80. Paerden / veele gevanghens/ en
anderen buyt/ oock gelt/ bequamen de Nederlanders voor haer.

Den Luyte. Adm. Marten Harpertsz. Tromp was de voorle-
den Maent met 80 Schepen van Oorloge en 1. Brander/beneffens
ruym 100. Coopvaerdijers / te St. Marten onder Vranckrijck wel
aengekomen : Hebbende die by onweder van't gros waren gedoolt/
aldaer weder by hem gekregen/ na dat zijne voorby tocht een alghe-
meene vrees ende a l'arme op d'Engelsche Kust en op Jarsay hadde
veroorsaeckt; Te Bordeaux quamen met die Vloot soo veel schepen
als opt gesien was/ die na datse ghelost hadden / weynich aldaer de
vracht in namen / door dien des Princen partije binnen de stadt / en
's Conincks Volck daer buyten/ den Tol op de Revier begeerden:
Sulcks dat den meesten deel ledich weder af-quamen/ sommighe na
Sirante/ Rochel/ Nantes/ Bayone / en verder Wijn / Sout en In-
lantsche Waeren ladende. Dese na d'ordre van den Lu. Ad. Tromp
vergaderden onder St. Marten/ volghens zijne Missives van den
25. January en 3. Februaryy. Eenighe Gouverneurs in Vranck-
rijck meer pogende uyt eygen gierichept dese Koopvaerdijers lastig
te vallen/ als de reputatie van hare Kroon te maintineren door goe-
de vrund-

de vrundschap met des selfs Bontghenooten / brachten verscheyden pretensen voort: Onder andere begeerde den Gouverneur van Havel de grace den Hertoghe van Richelieu Ancker-gelt van alle Hollantse Schepen: Ende den Graef van Oignon Gouverneur te Rochel eyschte den Tienden Penningh van alle Goederen die de Hollanders aldaer souden verhandelen / sulcks noemende een out Recht 'twelck hun toe-quam: Monsr. de la Mesleray Gouverneur tot Nantes / molesteerde de Hollantse Schepen met het eysschen van sekere erkentenisse / en schurf de bedelpenningen / Onder de welcke hy eenige die hy wist dat van Spangien met sommich Silver quamen / al vry wat onvrundlijck handelden / met het beslaen der Schepen in Keetenen / ende 'tasnemen van't Bootsvolck / stellende van zijn soldaten in de plaets. Men sustineerde in't begin dat soodanige procedüyren uyt speciale last van zijn Eminentie wierden gedirigeert: Doch die gedachten verdweenen als kort daer aen die pretensen ophielden / met des Coninckx bevel / waer by Sijne Majesteyt alle de Gouverneurs van de See-havenen zijnes Koninckrijcks geboot de Hollanders in alle occasien te caresseren / ende haer als Vrunden en Geallieerde van de Kroon over al te handelen.

Den 15. deser hebben de H. Staten Generael verscheyden Resolutien genomen / eenighe van dien zijn als volght:

Om den Lute. Adm. Tromp te belasten alle debuoiren aen te wenden, dat hy d'Oorlogschepen van den Prins van Conde, ofte die van syne Adherenten, die d'Onderdanen van Vranckryck soecken te beschadigen, te doen verovren, en die aen Duc de Vendosme Admirael van de Fransche Kroon als dan toe te senden, om daer mede te procedere na behooren, &c.

Om de Provincien te doen verklaren op een Concept van Alliancie, te maken mette Croon Vranckryck, op sekere terminatien.

Om de genomen Uytheemse Schepen met Contrebande geladen te relaxeren, onlangs uyt de Sont opgebracht.

d'Admiraliteyts Collegen aen te schryven, om 't ooge op alle Vis-booten te houden, op dat met die geen Contrebande goederen van hier na Engelandt en werden gesonden.

Om de Provincien tot 'topbrengen harer quota aen te manen, nopende d'Equipage, en de consenten der 200. penninck en anderhalve Verpondinge.

Den

Den 21. deser heeft den Heer Adriaen Pauw van Heemstede te gelijck zijne Ampten en leven gequiteert / en zijn Ziele aen God Almachtich geresigneert hebbende/ was het Lant van een haerer outste en bequaemste Ministers ontbloot.

In des selfs plaetse van Raet Pensionaris quam dadelijck den Jongen (edoch niet te min) bequamen Heer Johan de Wit/Pensionarius tot Dordrecht / ende Soon van den E. Heer Borgermeester de Wit aldaer: Die niet tegenstaende hy sulcks maer provisionelijck bekleede/ ende benevens de particuliere drift der menschen / by veele sonder billijcke oorsaeck was ghehaet / nochtans die Charge korts daer na door een generale stemme der Staten van Hollant heeft gekreghen/in sulcker voegen als men 'tselve te vergeven plach.

Omtrent dese tijt quam den Heer Jaques Richard van Brussel resideren binnen Amsterdam / weghens Sijne Majesteyt van Hispangen/ om te faciliteren de Commercie tusschen beyde Natien.

Den Hertoge van Lotaringe aen de leste rencontre by den Bosch genoechsaem bemerckende hoedanich hare Ho: Mo: de reproches van zijn Soldaten op haren Bodem verstonden/ beschrobden eenige van de zijne die daer by gheweest hadden/ datse hun soo hadden laten af-smeeren/ recommanderende haer in diergelijcke occasien beter op te passen: Maer aen de Staten Generael schreef hy desen brief:

Hoge Mog: Heeren/ Wt de Missive van den 19 deser door uwe E. aen my geschreven/ heb ick met leetwesen vernomen / dat teghens mijne intentien en defencien mijne Troupen in uwe E. Landen eenige disordre souden veroorsaeckt ende gebruyckt hebben: Ende alsoo ick de goede intelligentie/ waer in ick altijt met uwe E. geleeft hebbe/ soecke te onderhouden / soo heb ick dadelijcken een Expressen daer na toe gesonden/ omme sich daer van te informeren/ ende d'Autheurs van dien te doen straffen: Ick heb mede order gegeven tot opbrekinge en deslogeringe van mijn volck die te Guemer leggen: Ick mochte wenschen so in dese als alle andere occasien u E. te toonen dat ick ben Ho. Mo. Heeren u E. seer geneghene Dienaer

CHARLES de LORAYNE.

Gegeven te Brußel den 2 January 1653.

Korts daer aen quamen Gedeputeerde uyt Yerlant in den Haghe/ die met ged. Hertoch van Lorayne deden proeven/ of het by de Regeringhe alhier oock smaeckelijck soude zijn gesamentlijck eenige bystant te doen voor Coninck Carolus de 2. met het senden van Volck na Yerlant en elders/ daer het noodich mochte zijn: Soo ja / presenteerden ged. Hertoch van Lorepnen in dien hare Ho: Mo: de Schepen

pen

pen en Amonitie daer toe wilden geven/ hy zijn Volck daer toe doen ſoude: Maer die ſake is voor datmael niet voort gegaen.

Et les Roys ſont auſſi malheureux.

Want daer wierde reflexie genomen op datmen ſoo doende de Yeren Roomſgeſint tegens d'Engelſe Proteſtants opgehitſt en geaſſiſteert ſoude hebben/ alhoewel de Yeren ons Vrunden en d'Engelſen onſe Vyanden ſcheenen. Dit had ſeker fondament/ alſoo 't Engels Krijgſvolck in Yerlant aen 't begin deſer Maendt den Overſten van hare Krijgſbenden Sir Phelim Oneyle hadden ghevanghen/ en tot Dublin gebracht zijnde/ door 't Hooge Hof van Juſtitie van Hoogh Verraet beſchuldicht/ ter doot ghedoemt wierdt/ en met andere zijne Medegeſellen ter executie gebracht. De beſwaerniſſen zijner doot waren genoech uyt d'ondervolgende Papieren te ſien/ de welcke hy in Yerlant al-omme hadde geſonden:

Translatie uyt 't Yrs, van Sir Phelim Oneils Declaratie.

AEn alle Catholijcken der Roomſe partije/ beyde Engelſe en Yeren in 't Koninckrijck Yerlandt/ wenſchen wy alle geluck/ vrijdom van conſciencie/ en victorye over de Engelſe Ketters/ die over onſe Lichamen langen tyt hebben getyranniſeert/en by extorſie onſen ſtaet bedorven.

Doen hier by te weten aen alle onſe Vrunden en Lantſluyden/ dat d'Allerhooghwaerdichſte Koninclijcke Majeſteyt (om vele groot en dringende oorſaken/hem daer toe moverende) ſekerlijck ſteunende en ſich betrouwende op onſer ſtanthaſticheyt/ heeft ons by zijne Commiſſie getekent onder 't groot zegel van Schotlant/gedatheert tot Edenburgh den 1 Octob. 1641. Als oock by Brieven met zijn hant getekent/inhoudende mette ſelve Commiſſien/ verſcheyden groote en hatelijcke affronten die d'Engelſche Proteſtanten/ſpecialijck 't Parlament aldaer hebben gepubliceert teghens zijn Koninckl: Prerogativen/ en oock tegens onſe Catholijcke Vrienden in 't Coninckrijck Engelant/ de Coppe van welcke Commiſſie wy hier neffens aen u ſenden/ om terſtont te publiceren in allen oorden deſes Coningrijckx; Op dat ghy verſeeckert mocht weſen van onſen Authoriteyt ende genoechdoeninge in 't ſelve.

Ut ons Velt te Newry/deſen 14 Novemb. 1641. Phelim O Neyle/Rory Maguire.

CAREL door Godts genade Koninck van Engelant, Schotlant, Vrankryck en Yrlant, Beſchermer des Geloofs, &c.

Aen al de Catholijcke Onderdanen in ons Koninckrijck Yerlant een Groeteniſſe. Weter/Dat wy tot behout en ſekerheyt onſes Perſoons/ gedwongen zijn geweeſt om onſe reſidentie ende verblijf voor een lange wijl te nemen in ons Coninckrijck Schotlant; Veroorſaeckt door d'obſtinate en wederhorige comportement van ons Parlament in Engelant tegens Ons/ welcke niet alleen preſumeerden op haer te nemen het Gouvernement en diſpoſitie van deſe Princelijcke Rechten en Prerogativen/ de welcke op Ons gerechtelijcken waren gedeſcendeert/ van Onſe Voorſaten/ beyde Coningen en Coninginnen des voorſz. Coninckrijcks/ van over vele 100. Jaren herwaerts; Maer hebben oock aen hun ghenomen de gantſe macht van 't voorſeyde Koninckrijck/ in 't ſtellen van Gouvereurs/ Commandeurs en Officiers in alle deelen en plaetſen in de ſelve/ na hare eygen wil en believte/ buyten ons conſent; Waer door Wy zijn verſteecken van Onſe Souveraniteyt/ en bloot gelaten ſonder eenige defencie; En dewijle wy vermoeden dat deſe onheylen ſoo 't ons toeſchijnt ſpruyten uytte bitterheydt der Proteſtantſe partije in Ons Coninckrijck van Yerlant/ ſtellende oock aldaer Onſe Koninckljcke Macht in gevaer: Doen dienthalven te weten/ Dat Wy vertrouwende meer liefde en hoop in uwe plicht en Onderdanicheyt/

danichept/ die Wy zedert vele Jaren hebben bevonden: Dat Wy u hier by geven volle Macht ende Authoritept om in aller haeſt en ſpoet te verſamelen / 't gheen na behooren tot ſoo grooten conſequentie mocht vereyſſchen/ en geſamentlijck t'advijſeren en raedſlaen met een diſcreet en ſuffiſant ghetal t'allen tijden/dagen en plaetſen/ 'twelck ghy na u eygen oordeel ſult beſt bevinden /ſoo de materie als d'ordre/ arreſten en effecten tot dit groote werck/ gementioneert en aen u gheſonden door Onſe Brieven / om te gebruycken alle Politijcke middelen en wegen als u mogelijck ſullen zijn om krijgen (tot Onſen ghebruyck en behoudeniſſe) alle Forten/ Caſteelen/ ende plaetſen van ſterckte en defencie binnen deſen Koninckrijcke (uytgeſeyt die plaetſen/ Perſonen en Staten Ons en d'Onderdaenen der Schotten behoorende) Als oock te arreſteren en te verſekeren alle Goederen/ Staten en Perſoonen van al d'Engelſche Proteſtanten in't voorſz. Coninckrijck/ tot Onſen ghebruycke.

En voor u liefde en ſpoedige volbrenginge deſer Onſen wille en beliefte / ſoo ſullen Wy u debvoiren en plichten t'onſ waerts aen nemen/ om die tot zijnder tijt weder te vergelden.

In oirkonde van Ons ſelfs tot Edenborgh/ den 1 dach in October/ en het Seventiende Jaer Onſes Rijcks.

Mijn goede Leſee ick was gemeynt deſe mael in Engelant te treden/ dan mijn Voeten onbenoecht/ dwongen 't Lichaem eerſt eenſjes na Vranckrijck te ſweven/ om te nader by te zijn wat ſlagen in ende by't Canael mochten voorvallen/ middeler tijt 't ooch na de Louvre wendende:

Sagh die noch ſmoocken van den brandt op den 24 paſſato aldaer geweeſt/ in de Thullerie / daer voortijts Madamaiſelle d'Orleans/ en nu den Hertoghe van Anjou was gelogeert / wiens Perſoon met groot pericul doemaels gebercht wiert. Maer / als na een langh wenſchen hare Majeſteytten de komſte van den Cardinal Maſarin te gemoet ſagen/is hy den 3. deſer een uyrtjen van Parijs zijne Eminentie voormiddags te gemoet gereden/ ende quamen na Noen door de Poorte van St. Denis binnen de ſtadt/ onder 't gedrang van vele Duyſent Menſchen / en 'tgeluyt van Langh leve den Coninck: zijn Eminentie ſat in 's Koninckx Carots/ en reet tot voor de Louvre/ alwaer hy in't uyt-treden benedẽ aen de Trappen door de Coninginne verwellekomt wierde. Met zijne komſt gaf hy ſtracks aen't Hoff en de Gemeente vergenoegen/ want zijnen grooten Vrund den Grave Abel van Servient maeckten hy Opperſte der Finantien/die alſo hy een ſeer wacker ende vlijtich Heer was/ hoop gaf tot het herſtellẽ der verloopene Schatkamer's van 't Rijck: De Renteniers die nergens trooſt bekomen konden / gaf hy ſatiſſactie. Maer dat al de Vyanden des Rijcks van buyten deſe Kroon ſoo ſcherpelijck dreygden/ en was geen eens Menſchen werck / oock niet het remedieren: Godt de Heere ſelfs ſcheen zijn minnelijck Aenſchijn te deſer tijt van

'tflorïſante

florisante Rijck getrocken te hebben / door een treurige Comeet veele dagen boven de Loubre gesien: Den Prins van Condee in't Lant van Luyck Krijghsghesellen werbende / maeckte de Francoysen verschrickt / overmits hy den Spangiaert tot hulp / hun Rijck te Water en te Lande met een gruwelijcken Oorlog dreyghde: Het aensoecken van Vrede met Engelant / door haren Gesant tot Londen / stont oock sonder vrucht te verwachten: In somma / het gingh soodanighe Politijcken over al na den sin / die gewoon waren door een Vergult Spaens Riet te spreecken.

Nu was noch in Engelant een eenich Soontjen van het Koninckl ijck Geslacht overich / een Graefken van Glocester: Over dit kint waren by't Parlament diversche voorslagen ghedaen om 'tselve hun quijt te maken / en over zee aen des selfs Bloetverwanten te senden: Want d'onnoselheyt van 't selve boorde haer als sy het aensagen door 'thert en conscientie / haer dan in memorie brengende de oprechte onnoselheyt van Coninck Karel / en de moordt door haer aen hem ghepleecht: Daer en boven schepten sy geen kleyne jalousije op eenige der voornaemste Hooftmannen des Legers / dat die dit kint mochtẽ opwerpen als Coninck / en hun als Luytenant onder 'tselve meester van Londen en de Republijcke maken. Het Graefken in alles onnosel / quam gelijck de kinderen doen dickmael te Westmunster / ende alsoo men op hem gade sloech / en een yder verboden was 'tselve eenigh respect te bewijsen / ginck het als een gemeen Borgers kint by der straet: Als het dan omtrent de guarde van de Westmunstersche Sale quamen / hadden de Soldaten met hem hare gheneuchte / vraghende spotswijs / Wat zijn Vader nu dede? Of hy een Kleermaker oft een Wever wilde worden / alsoo zijn Vader doot zijnde hem geen goet had na ghelaten / en hy derhalven een Ambacht soude moeten leeren? Met meer andere propoosten van weynich medelijden. Dit kint heeft het Parlament dese maent seer armelijck na Duynkercken versonden / sonder Bagagie / sonder gelt / en sonder Vivres: 't Welck den Gouverneur van Duynkercken verstaende / was beschaemt over der Engelsen onbarmhartichevt / hy toonden hem dan beter Christen als sy / want mijnen goeden Leser u te verhalen hoe

desolaet dit Kint in Vlaenderen quam / soude my te seggen niet betamen / 'k swijge te doen. Den Gouverneur dede het wel tracteren / ende by Missive de Princesse Royael zijne Suster hier af verwittigt hebbende / kreegh per Wissel redres / en na zijn Staet gekleet zijnde / quam over Antwerpen na Hollant / alwaer hy van een Susterlijck hert ontfangen / en met blijde traenen verwellekomt wiert.

Het Parlament de Glocesterse Graef aldus quijt zijnde / hadden wel gewilt datse de aengehouden Engelse Schepen in Denemercken daer voor op de Riviere van London hadden sien leggen: Maer de wensch was in de lucht / en Koninck Fredrick van een contrary gevoelen: Ut wiens credijt de Parlamentarissen meer ende meer vervielen: Het Engels Parlament resolveerden even wel noch eens te onderstaen of het doenelijck waer de opgemelte Schepen los te krijgen / en sonden haren Resident Bradshaw te Hamborg aen den Koninck in Denemarcken / die na Coppenhaven sich begevende / de resolutie niet en hadde om by lichten dage aldaer zijn Intrede te doen / maer quam in den avont op een wagen met 3. a 4. Persoonen nae de Deense maniere een achter een binnen de Stadt / beducht dat hy anders perijckel van 't Hollandts Bootsvolck soude geloopen hebben. Nochtans kreegh hy na eenighe daghen by den Coninck Audiencie / alwaer hy de restitutie van dese onderstaende schepen heeft geeyscht:

1. 't Schip Elisabeth en Mary / Schipper Anthony Wolward.
2. 't Schip Richard / Schipper Hendrick Scheere.
3. 't Schip de Mary Goede Avontuyre / Schipper Richard Bromwel.
4. 't Schip Margriet en Sara / Schipper Jan Withere.
5. 't Schip Jacob / Schipper Andries Raykes.
6. 't Schip de Vrundschap / Schipper Juriaen Acklam.
7. 't Schip d' Employement / Schipper Jan Tullij.
8. 't Schip Anna en David / Schipper Karel Bulmer.
9. 't Schip de Fortuyn / Schipper Robbert Mi chielsz.
10. 't Schip van Geselschap / Schipper Willem Brunton.
11. 't Schip de Voldoeninghe / Schipper Matheus Soothwel.
12. 't Schip Eduard en Jan / Schipper Salomon Clarke.
13. 't Ploeghende Schip / Philips Moysis Schipper.
14. 't Schip Jacob / Schipper Samuel Raymond.
15. 't Schip Mary-Anna / Schipper Willem Beckrbey.
16. 't Schip de Liefde / Schipper Willem Jacobsz.
17. 't Schip de Fortuyn / Schipper Willem Hardingh.
18. De Vrientschap / Schipper Willem Denby.

Mitsgaders de stucken en gheberghde goederen van 't ghebleven

Schip

Schip de Antelope/ op 't Jutse Rif aen stucken gestooten: Hier op kreech hy in 3. poincten dese Antwoort:

1. Dat den Coninck in Denemarcken verwondert is / dat hy so kleyn ja geene danck van't Enghels Parlament heeft / voor dat hy't voorleden Jaer de voorsz. Schepen in de Sont teghens de Hollanders had verseeckert/ en met zijn Geschut van Croonenburgh den aenval had belet.

2. Dat d'Engelse korts daer aen met 18. gewapende Schepen buyten conscent in de Sont waren gekomen/ op 'tvoorgeven van ged. Koopvaerders na Engelant te convoyeren/ tot dien eynde aldaer op stroom komende leggen/ welcke stoutichheyt noyt by eenige Syner Majesteyts Bontgenooten nochte Gebuyren is begaen: Over welcke onfatsoenelijckheyd Sijne Majesteyt oock satisfactie begeert van den Engelsen Resident.

3. Gelijck mede waer om men in Enghelant soo veel Deense Schepen als daer te vinden waren heeft gearresteert / en 't vertrecken verboden / en selfs een Deens door een Parlaments Schip in de ruyme See is aengegrepen/ te Londen gevoert/ en een deel van zijn ladinge berooft.

Bradshaw antwoorde op geen van die 3. poincten gelast te zijn: Doch soo den Coninck op sijn gepretendeerde satisfactie persisteerde/ sulcks mocht hy aen 't Enghels Parlament versoecken. Bekende oock datter Deense schepen in Engelant aengehouden waren/ zijnde een acte subsequens/ alsoo eerst d'Engelse schepen in de Sont aengehaelt waren: Die most men eerst relaxeren / ende dan soude men in Engelant insgelijcks mette Deense Schepen doen. Hier op versocht hy een spoedigh bescheydt / 't welck hem met 's Conincks Segel een Maent daer na wierde behandicht: Waer mede hy vruchteloos na Hamborgh is gekeert: Dese zijn 's Konincs woorden:

ALsoo in de Propositie van den welgeboren Heer Richard Bradshaw wert geseeht dat eenighe Engelsche Schepen van grooten prijs hier in de Haven aengehouden werden / en den Enghelsen Admirael met zijn Vloot niet en mocht laten ghevolcht worden / de welcke tot haer Convoy hier gesonden waren / dattet Parlament over soodanige onvermoelijcke Acte (welcke op die tijt geschiede als van een Verbont gehandelt wierde) seer verstoort was geworden/ en om grooter onheylen te voorkomen/ hem hier hadden gesonden/ om te begeeren ghelijck hy dede in den name van't Parlament dat alle Schepen d'Engelse Natie behoorende met haer La-

 dinge

dinge/ gelijck die by 's Koninckx last aengehouden zijn / datelijck om nae hare verordineerde plaetsen te gaen/ werden ontslagen / en dat den Co- ninck onder zijn hant en zegel 't Parlament door hem hare Dienaer ver- seeckeren wilde/ dat alle de voorsz. Schepen met hare ladinge 't Engels Convoy ofte Vloot die 't Parlament sal senden en daer toe authoriseren/ seker en volkomen mochten gelevert worden/ op die tijt ende maniere/ als den Admirael daer toe uytgesonden soude begeeren.

Ten 2. Dat al de stucken ofte aenroerende Goederen/ die in Jutlandt mettet Schip Antelope gestrant zijn / die nu van eenige in Jutlant son- den geborgt ende aengehouden zijn/ hem ofte zijn Gevolmachtigde gere- stitueert mochte worden en de rest wat moghelijck waer met recomman- datie van zijne Majesteyt te mogen op-visschen ende salveren.

Dient op 't eerst tot Antwoort/ datmen moet verstaen en niet ontkent worden kan / datte Schippers op de hier-leggende Engelsche schepen in Augustus hebben versocht / datse hier in de Haven hun voor hare Vyan- den mochten komen salveren/dat haer oock stracks bewillicht is/en de sy haer stracks daer over hebben bedanckt/welcke beyde haer versoeck ende danckseggingе den Resident in't origineel is vertoont. Dat sy by eenigh Coninckl: Decreet souden gearresteert/oft met hier te havenen hare vrij- heyt benomen zijn/ en kan noyt bevonden noch bewesen worden/also elck Schipper tot noch toe by zijn Schip/ en zijn goedt machtich is/soo dat sy daer op geen restitutie van vrijheyt te begeeren noodich hebben/ maer de vrees die sy voor hare Vyandē hadde / die hier op onse stromē lagen/heeft haer hier gearresteert ende opgehouden ende anders niet. Daer na komt in September een Admerael met een machtige Vloot voor Kronenburgh/ dewelcke buyten eenige waerschouwinge bewilliginge of schrijvinge van 't Parlement/ begeerende deselve schepen/ofte selfs hier buyten voor Cop- penhaven van daen te halen/ ofte dat de selven seker tot hem soude gecon- voyeert worden/ dat quam sijn Maj. heel wonderlijck voor / dat op dien tijt doe sijn Ambassadeur in Engelant lagh en tracteerde/ dat sy doe son- der eenige wetenschap of bewilliging onvermoedelic sodanige Vloot hier in't Lant op de stroomen schickten/ gelijck het het Parlement wonderlyk voorquam/dat des Admeraels begeering niet en wierde toe-gestaen.

Maer datte schepen / gelijck de Engelse Schippers selfs schriftelijck be- rechten/volgens het Parlements order/ waren hier in de Haven in geko- men / niet doen tot soodanigen Admerael gelevert wierd e/ dewelcke niet alleenig geen verlof en hadde om met soodanigen Vloot hier te komen/ofte van het Parlement eenige schrijvinge/nochte de selve schepen niet en kon- de by hem krijgen/sonder dat hy de Hollantsche Vloot eerst moste vermee- steren/dewelcke hier tusschen Coppenhaven ende Engelse Vloot was leg- gende/ daer toe had sijn Maj. billicke oorsaeck/ so wel als eenige Poten-

taet

taet soude konnen hebben/dat hy die affront niet en wilde lyden / dat eenige vreemden in syn lant ende stroomen / ja voor syn oogen eenige Oorlogh soude voeren/en vechten wie meester ende Heer in een ander sijn huys en lant soude wesen/ alsoo sijn Maj. noyt de Engelse en Hollansche Vloot op een tijt hier heeft vernomen/heeft daerom tegen geweest/ dat de Engelgelse hier van daen sullen vetrecken/ soo heeft hy oock daer na tot noch toe geen verbodt daer op gedaen: om hem te verplichten de selve schepen seker tot een Engelse Vloot te leveren/ op sodanigen tijt en manier als de Engelse Admerael dat wilde voorschrijven en begeeren/is soodanigen onmanierlijcken postulatie/dat sijn Maj. hem daer toe in geenderleye wyse kan verstaen: want eerst is nimmer geen toegelaten / ofte heeft die vryheyt om hier inde Zont met een Oorlogs Vloot te komen/even soo weynich als met een Armee in't Lant / de welcke niet met sonderlinghe Tractaten daer toe consent heeft ghekregen/ende die/de welcke met Tractaet soodanigh heeft geobtineert/ mach noch niet sterker komen dan de Tractaten vermeldē/ nochte op die tijt dat die ja eenige weken te voren daerom voor heen behoren te waerschouwen/daer en boven en excuseren sy niet eens/dat de vloot voor de laetste reys sonder waerschouwinge hier gecomen is noch begeeren geen verlof daer toe/ om met de selve Vloot wederom te komen / nademael den Resident selfs bekent / dat hy daer toe geen Instructie en hadde ontfangen/so dat het schynt dat het Parlament haer iets bysonders bovē alle andere wilde toe-eygenen / dat sy tegens recht ende manier met haer Vlooten na eygen lust en begeeren op dese nauwe stroomen ende plaetsen soude mogen komen/'twelck sijn Maj. in geenerley maniere kan toestaen: daer-en-boven heeft syn Majesteyt geen danck voor die protectie/ de welke de Engelse schepen hier in de Havens hebbē genoten/ die buyten twijffel anders voor langen tyt in hare Vyanden handen waren gevallen/als de selve schepen hier niet en gesalveert waren geworden: maer daer tegen zyn Syn Majestits ondersatens schepen in Engelant met opentlyc Edict van het Parlement in alle Havens gearresteert geworden / ende een Schip in de Canael met gewelt wech ghenomen/ ende daer na gespolieert/'twelck andere Resolutie wil veroorsaken / ten sy 't selve in tijdts met behoorlicke satisfactie worde geremedieert.

Beraekende 'tgestrande Schip by Jutlant / geeft Syn Maj. order aen den Leenman 'tgunt volgt/ Dat sy aen den Resident of syn Volmagtigde laten toekomen al wat van dat Schips stucken oft anders geberght is/ na datte geen die daer moeytem om ghedaen hebben betaelt zyn / 't welck niet meer dan recht en manierlick is / ghebiedt daer by/ dat hy bevordert dat (soo 't mogelick is) meer van dito Schips stucken gebergt worden.

Gegeven in de Koninckll. Residentie stadt Coppenhaven, den 9 Feb. 1653.
onder Syn Koninckll. Majesteyts Hant en Segel.

DE Hollandtse Oorloghs en Koopvaerdy Vlooten waeren den 9. deser van St. Maerten geseylt / doch door een harde N.O. storm geraeckten een partye verstropt in de Spaensche Zee / alwaer 2. Koopvaerders soncken die wat swaer met Sout geladen waren: Tot den 25. dito was den Heer Admiral Tromp omtrent Lezart en Heysant doende om de Vlooten te versamelen/ 60. Oorloch en 230. Coopvaerdy-schepen sterck wesende/ is daer mede door 't Cadael na 't Vaderlant ghekomen. De Engelse op desen buyt verleckert / waeren seer neerstich om hare Vloot in zee te brenghen / want als sy tot Chattam op de Temse in d'eerste weeck van dese Maent door eenige Commissarissen de betalinghe voor het Bootsvolck hadden heen geschickt / ontstont'er geen kleyne oproer/ om datmen soo dadelijck in Zee wilde : want de Matrosen door eenige opgerockent dat men hun maer halve betalinge soude doen/ begaven hun met stercke troupen voor 't Logement van den Admirael Blaeck/ roepende en schreeuwende / Sy wilden volle betalinghe en geen afkortinghe hebben/ andere / Wy hebben den bruy van dien Monick/ (Blaeck) wy willen hem niet dienen/ en diergelijcke. De Soldaten tegens dese aengevoert wordende / brachten de Bootsluy in stilte/ yder sloop wech/ also sommige van hun gevangen / en twee van de selve stracks opgheknoopt wierden / waer door d'andere tot gehoorsaemheyt wierden gebracht : Doe sy nu vernamen datte Admirael Tromp op komende weg/ de Hollantse schepen tot St. Malo en Rouaen hadde ghewaerschout / om met hem na 't Vaderlandt te loopen hun gereet souden houden / deden sy post op post na alle Zeehavenen loopen/ nacht en dach volck pressen/ met belofte dat al den Buyt voor de Maets soude zijn : De 3. Admiralen Blaeck/ Dean en Monck gingen op de Reede van Quinborgh t'scheep/ en seylden met 60. schepen den 18 dito na de west/ den 22. vaeghden sy hun met omtrent 20. zeylen in Beadies bay / zijnde een gros dat aldaer van Vaelmuyen/ Plemuyen/ Wicht en Portsmuyen sich versamelt had : Onderwijl liep de Rouaense Vloot a 70. zeylen in zee/ nae datse dat tegens order van 't Convoy noch eens onderstaen hadden/ doch om contrary wint weder om mosten keeren/ nu had sy groot geluck/ de-

wijl

wijl sy by nacht als d'Enghelse onder hun eygen wal by Ry laghen/ voor by de selve onverhindert passeerden/ 's morgens dicht by Doever langst loopende/ sagen geen Engelsen als twee/ die uytkomende onverrichter saken weder om mosten keeren / en de Rouaense Vloot door Godt onsen Heere soo wonderlijck geconvoyeert/ quam behouden thuys op den 1. 2. en 3. Maert.

De Hollantse Vloot onder den Adm. Tromp den lesten Febru. by Bevesier de voorsz. Engelse Vloot ontmoetende / zijn aen malkanderen geraeckt in soodaniger voegen/ als den Leser uyt wederzijdts Admiraels Brieven sal konnen sien / die wy den curieusen Ondersoecker mits desen ongeveynsdelijck mede deelen/ als volgt:

Copye, van boort de Triumphe den 3. February 1653.

ONsen Godt waer in wy hoopten/ is genadelijck verscheenen voor en by zijne Dienaeren / ix't verslaen van dese groote Hollantse Vloot/ haer verkleynende in 3 rescontres dese dry daghen te samen/ gevende vele haerer Oorlochs-luyden in onse handen / andere verstroopende / en de reste wech drijvende in soodanige hoecken alwaer wy hun niet en konnen vinden; Geloost zy onsen Godt/ die weder om zijn Volck aldus heeft aengesien/ en waerdich geacht soodanich met haer te wesen dat hare Vyanden niet bequaem zijn geweest om tegens hem te staen.

Van den 26 deser/ heeft God ons ten aensien van de wint seer gefavoriseert/ onse Vloot was goelick op de hoogte van Poortlant/ te midden 't Kanael/ seer beducht zijnde dat den Vyant ons verspiet mogt hebben oft voorby geloopen zijn/ twee dagen te vooren baden wy den Heere/ en op den lesten dagh bemerckten wy dat Godt ons seyde waer zy waren / de Text was en wiert uyt geleyt op dese woorden 2. Cron. 20. 16. ende soo haest en was 't Capittel niet uytghe leght / ja rasser als 't opkomen van den dageraet/ oft wy sagen des Vyants Vloot tusschen ons en de droochten/ werwaerts wy al onse Seylen stelden/ den Vyant ons oock niet wijckende/ maer quam recht op ons aen/ stracks waren de Vloten in't gevecht/ en dat met soo eenigh desadventage voor d'onse/ om dat den Vyant de wint hadde/ en onse voorste meeste Schepen niet opkomen kosten om eenige considerable dienst te doen/ waer door dit Admiraelschip de Triumph de meeste aenstoot op dien dach leet/ zijnde de rest oock in groot perijckel/ maer Godt hielp ons uyttermaten; Want alhoewel ons Volck in't Schip wel half was vermindert / even wel bleef by de rest geen te minder courage/ nochte van haer en koste niet meer geeyscht worden dan als Godt door hun uytwerckte/ 't welck ick geloof onse Vyanden maer al te wel bevonden hebben; Daegs daer aen deden sy niet als door seylen/ den 1. dach namen wy 3. van hare Schout by Nachten/ 1. Vice-Admirael/ en dry van de hare deden wy naderhant sincken/ d'andre zijn nu te Portsmuyen/ en ontrent 8 a 10 meer op den 2. dach gesoncken en verbrant/ den 3. stelden sy hun aen 't loopen. D'onse naer sommighe dagen quamen op/ doende den Vyant sommige notable schade/ alsoo wy boven de Veertigh van hare Oorloghs en Coopvaerdy-schepen uyt-pickten: Veele abordeerden en namender wech in't gesicht van Tromp/ dan hy en dorstet noch beletten noch ontsetten: Cap. Lawson nam een lustigh groot Schip met enteren/ doch 't was heel beschadicht: Cap. Maerten dede 'tselfde aen een ander / en Cap. Graves 'tselve aen noch een ander/ soo dat wy eenige van hare Schepen hebben gekreghen/ ende onsen Vyant sal bevinden dats'er veel verloren hebben. Wy hebben verloren verscheyden Capiteynen/ Mannen van grooter waerde en deugde/ met 5 a 6 Schippers van d'eerste rang/ om hare getrou ende vaerdigheyt/ beneffens veele waerde Mannen in de Vloot/ maer niet een Schip / uytgeseyt een/ dat we selfs deden sincken. Onse Admiraels droegen hun met een goe gedeelte van vroomheyt / d'Admirael Blake heeft in zijn Dije een quetsuyre ontfangen/ 't welck ick hope wel gaen sal / hy wou naulijck na beneden om zijn wonde te laten verbinden/ noch hy was noyt van zijn plaets geduyrende het gevecht. Doch uyt de heele Slagh van yder dach hebben wy konnen sien dat Gods gerechtighe hant uytgestreckt is geweest. Het was dien / niet onse konst / deught ofte macht van Schepen die ons de Victorije gaf. Adij ut supra/ geextraheert uytte Missive van d'Admiraels/ op 't Schip de Triumphe/ geschreven aen d'Orateur.

Copye van een Brief uyt 't Schip Martin / leggende op stroom by Poortsmuyen den 2. Maert 1653.

OP Sondagh bracht onsen Capiteyn op den Schout by nacht van de Hollanders/ groot 1200.
Ton/ en 46 stucken/ tot aen den hoeck van St. Ellens by Poortsmuyen / ende sullen trachten
om hem soo haest mogelijck is in dese Haven op te brengen. Sy is soo miserabel geschooten/
dat wy/ en den Capiteyn van de Merlijn genootsaeckt zijn geweest hem dus verre te sleepen.
Dit Fregat was in de Batallie op den eersten dagh/ dan kreegh weynigh hinder/ als sommige gequet-
sten/ en andere soodanige schade die wy hier weder herstellen sullen.
Den Vyant heeft het Schip de Prosperiteyt genomen/ een onser Koopvaerdijers met 44. stucken/
't beliefde Godt de saeck alsoo te beschicken/ dat onsen Capiteyn haer weder hernam/ en stelde 40. van
onse Maets op 't selve: Sy is nu behouden in dese Haven. Veel Prijsen zijn verovert.

Wt 't Schip de Waterhont / op de Reede van Doeveren/ van den 2. Marty 1653.

VRijdagh den 28. deser ontdeckten wy by Poortlandt de Hollantsche Vloot / die wy eerst 150.
zeylen telden/ maer naderhant meer. De wint was W. N. W. en wy konden haer niet ont-
gaen/ 't welck ten aensien van den roock een groot voordeel beyde in See en Lantgevechten is.
Admirael Blaeck meer als andere voorbaticht/ chargeerden door haer heen/ latende zijn voorseyl
op de Mast vallen/ en quam vromelijck af. Des Vyants Coopvaerders verspreyden haer een groot
eynde weeghs van hare Oorlogschepen. Sy hadden maer 3 Branders in haer Vloot / diese aenstaken/
dan ons geen schade deden. 't Gevecht duyrde tot den Nacht ons scheyde.
'sAnderdaechs zijnde Saterdach gingen wy weder tegens haer aen / en dwonghen haer een goede
wijle te wijcken/ om dat wy te voren tot hare Oorlogschepen opkomen kosten/ doen sy 's Nachts een
goet stuck geseylt hadden: Onder de geen die afgesneden en in by wierden gebracht was 't schip Hol-
lant van Rotterdam met 30 stucken/ dese wiert verbrant door een die daer toe was geordonneert / ende
die 11. Maets daer af bergde/ en wy hebbender 50. af binnen ons boort/ waer onder een Luytenant/
die ons verhaelde dat hare Vloot in 82. Oorlogschepen bestont/ van 24 tot 56 stucken.
Sy hadden 4. Admiraels/ als/ Adm. Tromp 56 st. Jan Evertsz. van Vlissingen 46. st./ de Ruyter
40. en Jan Gideons van Amsterdam 38 st. Daer waren meer Schepen van groter gewelt / daer on-
der de Vogelstruys van Amsterdam een is/ een Oostindis schip van 1200. Ton/ en 46. stucken / daer
af sommige Koper/ heeft 15 Poorten op een zijde aen d'onderste Lage: Sy is door last van d'Admi-
raels na Poortsmuyen gesonden/ had over de 100. doden op/ de overgebleven Maets seyden datse vele
gequetsten hadden die daer uyt gehaelt waren.
Al dees 2. dagh duyrden 't gevecht langs 't Kanael/ d'onse hun voortdringende: Na dat wy eenighe
harer Oorlogschepen in by gebracht en afgesneden hadden/ oock 2. verbrant/ scheyden ons den Nacht.
't Is hier te noteren/ dat op desen dagh veel onser groote Schepen niet opkomen kosten om op hun te
vieren/ doch alle zeyls wierden gemaeckt om hun by te blijven.
Den naesten dach zijnde Sondagh / vonghen wy weder aen/ na een hoogh dispuyt begonden sy uyt
hun achter-poorten al deynsende te schieten: Diverse hunner Koopvaerders vervielen in ons handen/
waer onder wy een van Lissabon kregen/ met Sout/ 116 Kisten Suycker / Oly en andre Waeren:
Den Schipper segt datse 160 Last groot is/ met 15 stucken; Savonts waren wy op de hoogte van
Beloigne in Vranckrijck/ niet wijt van strant/ de Wint W. N. W. die quaet voor onse Vloot was om
na ons eygen Kust te komen / wy staken 't deshalven in de wint om op te komen in Dovers Reede/
dan alsoo veele onser Schepen aen Seylen en Want seer beschadicht en ontreddert waren / soo mosten
wy 't Ancker laten vallen. In ons Schip hebben wy 4 dooden en 6 gequetst / daer af 4 in groot pe-
rijckel/ 't meest daer ons dit onheyl van daen quam was den Zeeusen Admirael / die ons op een halff
Pistools schot naby quam. Als de Hollanders uyt Vranckrijck weder keerden / hadden sy haer Vloot
in St. Martens Ree schoon gemaeckt/ een party voor Bordeux en een party voor Nantes. Hadden
oock 20. Westindis vaerders in hun Vloot. De Hollantse gevangens seggen ons dat hare Comman-
deurs seer sorghvuldich en getrou waren/ ja datse daeghs voor den Slach als haer de Maets klaegde
dat se

datse niet als water dronken/ hun Kapiteyns ghesegdt hadden / morgen sult ghy goedt Engels Bier drincken/ seggende/ datse onse hele Vloot wilden nemen: Maer nu segghen de Vlaminghen / van 82. Orlogschepen tot Convoy is soo veel verargert datter noyt meer van in See sullen gaen. Na hare stijl zeylden sy den 10. Febr. van St. Marten: En als men wel overlecht wy konden hun licht gemist hebben/ alsoo wy 't Kanael over staken soo ver als 't Eylant Alderney / houdende ons heymelijck aen Cape de Hage. Ick meyne dat onsen Vice-Admirael van de Blaeuwe Vlagge d'Assistentie eenige hinder heeft/ alsoo hy den eersten dach ons verliet/ lopende na 't Eylant Wicht. En Sondaech raeckten alle de Masten van de President Fregatte over boort/ dan 'ken weet niet waer door/ dan niet door den Vyant. Meenich 100. Orhoof den Wijn dreven langs de zijde onses Schips/ en wy seylden daer deur/ dit waren Wijnen die boven 't Verdeck gelegen over boort gesmeten waren / om hun Schepen te lichten en te beter te zeylen. Wy zijn nu in Dovers Reede geanckert/ op dat wy onse gevanghens en gequetsten te Lande uyt ons Schip souden setten.

Lijste der Hollantse Schepen/ voor/ in en na den Slach vernielt / ende oock die te Portsmuyen opgebracht zijn tot den 12. Maert 1653.

1 Des levens dach van Amsterdam / Schipper Cornelis Joosten/ met Sout.
2 De 2 Pelgrims Medenbl. Ma. Classe/ Sout.
3 't Waterlants Dogboot/ Cor. Hen. met Sout.
4 De Vlissinger Bisschop J. Robin/ met Sout.
5 d'Orangeboom vā Zircze/ met Bordeus wijn.
6 De Blokerkerck vā Hoorn/ P. Horn Eng. sout.
7 Vlieboot/ Marten Green Eng./ sout/ lem. oly.
8 Justitie van Vlissingen/ Ot Gerr. vā Nantis.
9 't Memelicker Pack/ met Sout.
10. Een Pinck / Frat. Damerell / met Wijnen.
11 De Elias van Durckendam / met Sout.
12 De Bel van Belle/ Jaq. Palmer Eng. Sout.
13 Een Pype-boot met Wijn en Brandewijn.
14 De tafel vā ter veer/ Jā. jac. Westind. ind. suy.
15 De Vergulde Buys/ met Sout en Azijn.
16 De Swan van Memel. J. Pietersz. Sout.
17 3. Swarten vā Vliss. W. Middelmā. Borde.
18 De houte Bogert/ Jan Roply Eng./ Sout.
19 De swarte Reyger/ Christ. Jur. 24 st. Orlog.
20 Fortuin vā Med. 14 st. Suyc. Gengb. Tab.
21 Wildeman/ Peter Bonfielt Eng. met Sout.
22 De Hope / Jauin de Vlamingh / met Sout.
23 Een Galiot/ Willem Hoy Eng. Lim. Oran.
24 't Orlogschip de grote St. Lukas, met 28 st.
25 De Vengelstruys / Orlog-schip met 44. stuc.
26 De Liefde/ Orlog-schip met 28. stucken.
27 De Anna/ Keijn Jansz / met Wijnen.
28 't See-paert een Kets met 2 stucken.

Schepen te Dover opgebracht.

29 d'Abigal vā Embd. Reynd. Sierx./ Brande.
30 De Ster vā Horn/ Sy. C. Quactkint/ Wijn.
31 De Swarte Elephant van Vlissingen/ Sout.
32 De N. van Rotterdam/ Pr. Jansz./ met sout.
33 De gulden Haen van Vliss. Orlochs. 36. stuc.
34 De Papegay van Embd. Siverr Syyx. sout.
35 De Swarte Buys van Mem. Jonas Piet.
36 De Jurien vā Rotterd./ Jur. Jansen/ Wijn.
37 De morgester vā Hamb. Mi. vā Lubke/ silv.
38 De Peter vā Hamb./ Jasp. Jac. met Wijn.
39 De C. David vā Hamb. Hen. Lonck. Wijn.
40 De Beckhouter Kerc vā Sardam/ P. L. sout.
41 De Princes van Rotterd. Adam Cne. Wijn.
42 't Huwlijck van Ostende/ Teun. Selay/ Wijn.
43 De Peter van Hamburg J. Jac. met Wijn.
44 Een Westjndis vaerder met Tabac, en suyck.
45 De Greyn-Kerck/ met Sout.
46 De Swarte Racff/ met Sout.

Te Weymuyen: 47 Den Andries/ met Suycker/ Oly en anders.

Onder dese zijn 4 Oorlogschepen/ als / 24 / 25 / 26 en 33 / met 24. Koopvaerdijers/ als 1/ 2/ 3/ 4/ 5/ 8/ 9/ 11/ 13/ 14/ 15/ 16 / 17 / 20/ 27/ 30/ 31/ 32/ 35/ 36/ 40/ 41/ 44/ en 45/ in desen Slach by d'Engelsen genomen/ de rest zijn of van Embden/ Hamborgh/ Vlaenderen/ oft Engelse selfs/ by hun om 't getal te vergrooten hier onder gestelt: Wel is waer dat oock veel Hollants goet in dito Schepen geweest is/ waer om oock de selve zijn geconfisqueert / doch waren eenighe/ als 12 Hamborgers en sommige Ostendenaers oock Embders moet willens uytte Vloot na d'Engelse geloopen. Dus

Dus verre de Engelschen: Nu sullen wy eens sien wat de Hollanders over desen geweldighen Zee-slagh hebben geschreven /ende voornamelijck hare Officiers / dies wy mette Brief van den Luyt. Admirael Tromp ons begin sullen nemen/ die hy op den 4. Maert in de Hoofden aen de Staten Generael schreef/ luydende aldus:

DE rescontres en ons wedervaren / dat wy drie dagen lanck hebben gehat begonnen den lesten Februarij 's morgens ten negen uyren / en geeyndigt den tweeden Meert 's avonts na Son/ met het sluyten vande Nacht ontrent de lengte van Poortlant/tot voor Swartenes/ ofte Bolongie / tegens 69 a 70 meest seer groote Parlements Schepen en Fregatten/ wysterck inde 70 Schepen van Oorloge/en ontrent 150 Coopvaerders/kan Ick uwe Ho: Mo: niet pertinent adviseren/door reden/dat de meeste Capiteynen den eersten Maert 's morgens/maer tijt hebben gehadt/om gins en weder eens aen Boort te komen/die mijn doen rapporteerden/ dat by den Commandeur de Ruyter/ en sijn by hebbende/ die den Vyant inden Staert attacqueerden / eenige Schepen van den Vyandt hadden genomen/oock verscheyde van de onse en hare gesoncken, Doch ontrent ons gevecht/die met den Schout by Nacht Pieter Florisz. den Vyant in't Hooft attacqueerden/daer den Admirael Blaeck/met de kloeckste Schepen waren/ en den Vice-Admirael Jan Eversz in't midden/ is noch van d'een / noch van d'ander zijde/niemant genomen/ noch gesoncken/ maer seer heftigh gevochten/zijnde den eersten dagh. Na de middagh ten vier uyren/mosten wy van den Vyant afwenden/door reden/ dat 7 a 8 harde beseylde Fregats nae de Coopvaerders liepen / en na alle apparentie de gantse Vloot Coopvaerdy-Schepen/ souden hebben geruyneert/verbrant ende inden gront gehackt/ om die te beschermen. Dito/ nae't gevecht/ hebbe Ick doen aen Boort halen/den Vice-Admirael Jan Eversz en Commandeur de Ruyter/den Schout by Nacht een groot stuck van ons zijnde/om hem te redderen/die nevens meer andere/seer reddeloos was geschoten/hielden onderlinge communicatie/ wat ons voorts te doen stonde/den Vyant wederom te attacqueren/en laten de Coopvaerders drijven/want niet machts genoegh en hadden/om de Coopvaerders van suffisant Convoy te versien / oock niet wetende wat achterhoede den Vyant noch inde Hoofden mocht hebben/ofte te sluyten/ende de Coopvaerders te beschermen/soo veel doenelijck was/ende die dicht voor ons te laten seylen/ en den Vyant met kleyn zeyl te wachten / wert goet gevonden dat wy gheen vergeesse schooten souden schieten/want alreede d'Ammunitie schaers begon te werden/wy sagen een groot ent be-oosten ons/alleen met sijn Fock/en groot Marseyl drijven / 't Schip den Vogel-struys daer ick den Commandeur de Wilde met sijn drie na toe stierde/om te helpen/en heel reddeloos zijnde/te sleepen was het doenelijck; Wy versamelde voorts ons gros/ soo van Schepen van Oorloge/als Coopvaerders/en gingen ons cours/het Luchjen N. W. doch inden avont wert het gants calm. Den eersten Meert 's morgens sagen wy't Schip de Vogelstruys onder de Vloot vande Engelse / en den Commandeur de Wilde komt aen mijn Boort/relateert/dat hy gisteren avont/een Touw daer aen gehadt hadde/maer niet mogelick voor hem en was geweest te sleepen/derhalven t'selve hadden moeten laten drijven. Ontrent ten tien uren/ofte half elf uyren/heeft den Vyant ons seer heftigh beginnen aen te tasten/vijf a ses van hare best beseylde Fregats aen yeder zijde van onse Vloot houdende/om was't mogelijck/eenighe Schepen af te snijden/en vochten tot Sonnen onderganck / doen staecken de Engelse onder de Windt/ waren op desen dach van onse Vloot af-gesneden/ den Capiteyn Jan la Sage van Seelant / en Bruyn van Seelst van Amsterdam/en eenige weynig Coopvaerders/ voor soo veel my is bewust/ quamen savonts verscheyde Schepen by ons klagende weynich of geen Kruyt noch Scharp meer en hadden/en alsoo in ons behoefte Schip noch veel Kogels van acht pont waren / gaf ordre om die over te leveren aen die daer Canon van hadde / gingen wederom ons cours den Wint W. N. W. en yder repareerde soo veel sy konden/ 't geen aen stucken was geschooten. Den tweeden Meert 's morgens / was den Wint N. W. ontrent ten negen uyren begon den Vyant ons wederom te attacqueren met een groote hevigheyt/en boven twee uyren niet gevochten hebbende/was/by gissinghe / de helft van onse Schepen 't eynde Kruyt en Scharp / daer wy eenige schooten na schoten dat sy by ons souden komen / gelijck sy deden/daer op Ick hen ordineerde pas voor ons/en inde Masse vande Vloote te blijven/ en geen teyckken ter werelt van schreuminge te tonen dat wy met die noch Kruyt en Scharp overigh hadden / haer nevens de Coopvaerders souden defenderen/en hebben by gissinge met 25 a 30 Schepen die noch Kruyt en Scharp hadden/vande middagh tot 's avonts na Son/de gantse Vloote gedefendeert; ontrent twee

uyren

uyren op Son was Blaeck geconjungeert met een groot gedeelte van sijn gros / pas buyten schoots van Ons/dede teycken om aen te vallen/wy dat siende/lieten onse Marseyls loopen/ en wachten haer in de voorste ontrent een uyr tegen ons / den Vice-Admerael Jan Eversz en onse by hebbende Schepen gechargeert hebbende/zijn d'Engelse af geweecken; Blaeck pas buyten schoots zijnde / is niet af-gekomen; Den Vice Admerael Jan Eversz en andere quamen my spreecken / en riepen noch Kruyt noch Scharp meer en hadden/doncker zijnde/setten onse Vuyren op/en gingen met kleyn seyl ons cours N. N. O. om de Vloot by malkanderen te houden den Wint N. W. doen lagh Swartenes N. O. van ons/ontrent vier mijlen; Blaeck sette mede sijn Vuyren op/zijnde inde Wint van ons/en na middernagt verloren wy's Vyants Vyeren. Den derden dito / 's morgens dagh werdende / sagen Calis S. ten W. van ons twee Mijlen/en niet een Engelsman/ vertrouwen dat sy gewent zijn/en haer cours hebbẽ genomen na Wicht/om haer aldaer te repareren.

Den Hollantse Resident de Glarges tot Calais de grove uytstroyselen der Engelsen harer Victorye niet konnende lijden/ als ten deele bewust datter lustich onder gelogen wiert/ schreef desen onderstaenden Brief van den 9 Maert aen de Heeren Staten:

INgevalle de Brieven op heden hier van Londen an gekomen waerseyden, so soude u Ho: Mo. vloot teenemael verstroyt en geslagen syn, 'tmerendeel van de Oorlogh-schepen inde gront, ende de Koopvaerdyers op de Franse Kust gestrant. Mitsgaders den armen Luytenant Admirael Tromp (die sy noch beklagen, ende een braven Zee-helt noemen) doot; Dan u Ho: Mo: sullen voor desen al van de waerheyt onderrecht zyn.

Van Doveren wert dit voorgaende mede gheschreven, alsoo sy daer anders niet weten, als haer by de hare wert aengebracht: Dan in dese Brieven werter by gedaen, 'tgeene zy selver seggen gesien ende gehoort te hebben, soo aldaer als te Portsmuyen: Te weten, dat hare Vloot ofte Debris van de selve, sonder te specificeren hoe sterck, onder Wicht leyt.

Dat Blaeck op twee plaetsen gequetst zynde, over de 100. dooden alleen in zyn schip heeft gehadt. Ende noch een ander Nieu Fregat over de 80.

Dat tot Portsmuyen zyn opgebracht een groot Oorlogschip van 46. stuckẽ (apare ntelyck de Struys-vogel) 2 Koopvaerders en niet meer,

Datte Vice-Admerael tot Doeveren heeft opghebracht een Schip met 36. stucken den vergulden Haen van Middelburgh, en 7 Koopvaerders. Den selven Vice-Admerael 80. a 90. Dooden gehadt hebbende en qualyck een geheelen Planck aen syn schip synde.

Dat in haer Vloot 9. Capiteynen doot, en 15 ofte 16 gequetsten waren, en ongelooffelycke meenighte van Scheeps-volck doot.

Dattet See volck soo ras zy een voet op't Lant konnen krygen, dadelyck te landewaert inloopen, sonder datmen het kan beletten.

In somma, daer is een groot gekryt en gekerm op de Custen, twelck men tot Londen versust soo veel moghelyck is. Inghevalle ick een pertinente Relatie hier hadde van u Ho. Mo. Vloot, ick soude die wel te Londen onder den Man

 konnen

konnen helpen om de gemeente te desab useren.

Het Schip vanden Commandeur Balck is tot Havre seer beschadight inghekomen, als mede dat van eenen Schipper Pieter Iacobsz. Schee van Rotterdam die een Engelsman met 41. stucken genomen hadde, daar na selver van den Vice Admir. genomen, doch d'Engelse hoorende dat d'onse van beneden riepen dat tet schip sonck hebben 'tselve in haest met verbaestheyt gequiteert, ende is met alleenlyck Vyf gesonde Mannen ende 8 ofte 9 gequetste tot Havre geraeckt.

Extracten uytte Copye der Missiven ende Verklaringen van den Commandeur de Ruyter / de Capiteynen Sweers/ van Kampen/ de Luytenanten van Poort/ Regemorter en and're Helden.

TRomp had syn gantse Vloot in 4 Esquadrons gedeylt, hy voor in't midden, Ruyter ter recht, en Ian Evertsz. ter lincker hant, Pieter Florisz. Schout by Nacht quam achter aan: Dus 70. Oorlogschepen sterk, zeylden de Koopvaardijers daar midden in. Den 28. by na 3. mijl van Poortlant sagh hy d'Engelse in ly, de windt moy koelende uyt den N.N.W. dies seynden hy de Kapiteyns aan boort, en daar geresolveert synde den Vyant te bespringen, en de Koopvaarders te beschermen, ginck Tromp recht op den Vyant aan, syn Volck als een Batavier midler tyt aanmoedigende met dese en diergelycke woorden: *Kinderen en verhaast u niet, maar als wy onder den vyant sijn past dan wat te raken, want hy is sterck en wreet, snoder als Turcken, en die haar Broeders de Schotten aan de Heydenen hebben verkocht, en soose u krijgen noch veel slimmer sullen tracteeren, &c.* Hy liep recht op Blaak an, die met 36 ponders al van ver quam af-blasen, maar wachte tot hy een musket schoot van Blaak was, doe wende Tromp, en Blaak op zy komende loste zyn gantse Lage, flucx omkerende gaf hy Blaak noch eens die Lage op de selfde zy, doe omloopende gaf hy Blaak de Derde Lage op d'ander syde, waer door een groot gehuyl in Blaaks Schip wierde gehoort: Die aldus vechtende, oock andere aan den Dans brochten. In 't generaal waren d'Engelse Kapiteyne malkander getrouwer als de Nederlantse, wederom de Nederlanders wel drymaal gauwer met 'tCanon omgaande als d'Engelse. Capit. Kruyck van Schiedam op de Vogel-struys het 15. Schip na Luyt. Tromp komende, quam met volle Seylen op den Vyand aan, achter in de Vloot rakende, waren by hem de Ruyter en Capi. Sweers van Amsterdam, dese Dry vochten dien gantsen dagh seer hertneckich tegens 7. groote Engelse Bengels, daar onder haren Viceadmirael Willem Pen was, die al krengende na 't Eylant Wicht liep, noch een van haar wiert masteloos daar uyt-ghesleept: Na dese quamen weder 4 nieuwe groote Engelse Schepen op de voorsz. Dry af, welck gevecht tot savonts ten 5. uren

duurden

duurden, ſonder dat deſe 3. vrome Nederlanders van ee nigbe haar'er Baſtaart geſellen wierden geſecondeert. Luyt. Adm. Tromp ſloegh dien dach door en door d'Engelſe Schepen, haar wel een mijl wijdt in 3. Troupen van malkander verſchoyende. Maar als hy ſavonts ſagh datte Vogelſtruys maſteloos in ly verlaten lagh, ſeyde hy, *Sijnder ſulcke Fielten onder onſe vloot, die ſoo een braeff krijghſman laten vermoorden, wat Schelmen ſyn dat!* Capit. Munck van Rotterdam verbranden doen oock. L. Tromp poogde den Vogelſtruys te ſalveren door Gid. de Wilt, maar die alleen was te licht, en bergde ſlechts ſommige die over quamen, want het Schip was vol bloets, over al lagen dooden of ghequetſten, van 40. Schiedammer Bootſgeſellen, alle beneden de 20 Iaar, en waren maar dry overgebleven, ſoo dat behalvens de ghequetſten wel 80. Dooden over 't Schip lagen verſpreydt: Sulckx dat d'Engelſen daar op komende, 'tſelve na wat geplondert te hebben weder om verlieten, beducht nadien het ſoo doornagheldt was, dat 'tzelve aanſtonts geſoncken ſoude hebben, daar dreef den Romp nu ſonder zeylen en treylen, tot datte Engelſe hem 's anderendaaghs dus volckeloos weder vindende, met weynigh arbeydts naar Portſmuyen ſleepten.

Capit. Poort (een Man van groote beſcheydenheyt) trof een groot Engels Schip dattet ſonck, waar door 2. and're Engelſe Schepen Capit. Poort op zy komende, hem ſoo onder water raackten, dat hy aan Capit. Sweers toe-riep dat hy ſonck, dies quam hem Sweers recht voor de Boech, de 2. voorſz. Engelſen oock neffens Poort leggende, verwarden deſe 4. Schepen in malkaar, en Capit. Poorts Schip de Kroon Imperiaal op ſyn zy vallende, ſonck te ghelijck met een van d'Engelſe Schepen, veel van ſyn Volck bergden haar op Cap. Sweers Schip, onderwijl had hy den and'ren Enghelſman oock ſoo luſtich wat gegeven dat die inſgelijckx te gronde ginck: Den vromen Capit. Poort wierdt in al dit woelen ſyn Lichaam door een Canon Kogel en Splinter aan de middel van malkaar geſchooten, en neder ſtortende, is hy noch mette Sabel in de vuyſt geſien, couragerende de ſyne, tot dat in een ommeſien daar naar dees vromen Helt, met ſyn Schip en d'andere gequetſten van de Zee in geſwolghen wiert. Cap. Sweers op den Engel Gabriel quamen doe 4 Engelſe Schepen aan boort, die mede ſoo doornagelt wiert dat hy ſonck, hy en ſyn volck bergden haar op de voorſz. Engelſe Schepen, te London komende, wiſt met practycq alſoo hy de Spaanſche Taal koſte, ſich voor een Spanjaart te verſteken, tot dat hy gelegentheyt en voorſchryvens van den Spaanſchen Ambaſſadeur bekomen hebbende vry en liber na Vlaanderen vertrock, van waar hy behouden in Hollandt weder keerden Capit. Kleydijck van den Briel, ontfingh oock van 3. grootte Engelſe Schepen de Lage, en dus benart, komt den onverſchrocken Zeeu Ca. Regemorter tuſſchen Kleydijck voornoemt en een der Engel'en die hem op de ſyde lagh, in-booren, ſo dat Kleydijck dus van d'een kant ontſet, den Engelsman aan d'ander ſyde in de gront ſchoot, en korts daar aan hy mede, ſyn volck

ſalveerden

salveerden haar seer wonderlick, want sy gheraackten meest al op het Enghels Schip dat aan Regemorters syde lagh, en van daar in haast sprongen over op het Schip van Kap. Regemorter, welcken Helt met 30 a 40 syner Maats doorghe-schoten synde, nam Cap. Kleydijck hier 't Bewint, moedighde met groote courage syn Volck, die soo Batavierachtich tot den Engelsman inbranden die hem op de zyde lagh, datte zelve af-weeck, maar korts daar aan met een groot gehuyl in See versonck, daar geen menschen van geberght wierden. Ende dit is geweest den Eersten Dagh.

Martius 1653.

Den 1. Maart (den 2. Dagh van desen geweldighen See-strijt,) is by de Hollantse Commandeurs 's Morgens Krijgsraat gehouden, alwaar sommige uyt yver voorstelden: *Datmen de Coopvaerdy-Vloot behoorden te laten drijven, ende nu d'occasie gebooren was om d'Engelsen met Gods Hulpe uytter See te slaen,* Hier in was Luyten. Admiraal Tromp nochtans soo voorsichtigh, dat hy die Voorslagh om ver stiet, seggende, *Dat soo rijcken Vloot soo licht in de Waechschale niet en moste ghe-stelt worden, die haer soo hoogh by hare Heeren ende Meesters waere gerecommandeert, ende om welckers sy nu soo langhen Reyse hadden ghedaen: Ende dattet seer onbedacht Werck soude syn de Koopvaerders te laten alleen vaeren, daer men niet en wist oft den vyandt eenige Achter-hoede in de Hoofden mochte gelaten hebben. Dat men sich by de Coopvaerders most houden, en te gelijck den vyandt tegens gaen.* Welck Advijs voor 't geraatsaamst opgenomen, oock alsoo achtervolgt is geworden. Dus wierden de Koopvaardijers belast voor aan te zeylen, en N. N. O. aan te gaan, dese volgden d' Oorlogschepen, aan wien bevolen was gants geen Kruyt te verquansen, om datte Vloot van die stoff sober voorsien was. Alsoo in een halve Maan zeylende, raackten d'Engelsen boven wint, die een Schot met Canon deden om aan te komen, daar Tromp insgelijcks met een Schot op antwoorden; Doen stelden de Bataviers hun tot defensie: Omtrent ten 11. uren voormid-middaghs geraackten zy Canonerende aan malkander, soo hevich, datte Lucht See en Roock een Element geleken, en datter Aartbevinge op Water en Lant was, want het is 25. en 30. Mijlen wijt gehoort. Ses maal poogden d' Engelse door onse Halve Maan heen te dringen, en ses maal saghmen hun achterwaart wijcken: Een groot Coninckx Schip meynende previlegie te hebben om door onse Halve Maan te loopen, ontfongh van Luyt. Admiraal Tromp soodanige groete, dat Blaack die hem sagh komen, weder om droop, gheen lust op sulcke Welkomsten hebbende, boven Wint bleef leggen spelen. Dus tot Een uur na Sons onderganck vechtende, staken 't d'Engelse zelfs in de wint, want veel van hare Schepen krengden, en Een staken zy selfs in brant.

Des

Des Nachts quamen eenige Engelſe Fregatten onder de Hollantſe Coopvaerders/ en namen eenighe/ onderwijl de Holl. Oorloghſchepen met hun te repareren doende waren/ die meeſt alle den voorigen dagh vromelijck hadden gevochten ende aen de veter geweeſt: 't Welck ſulcken verbaeſtheyt onder een deel bloode Noorthollantſe Schippers van Medenblick en Hoorn veroorſaeckte/ datſe in plaets van hun Meeſters goederen te bewaren/ als Schelmen in de Boot vielen/ verlatende Schip en goet/ die d'Engelſe 2 a 3 gelijck met 1 Ketz/ ja een Boeyer met een Man hebben genomen/ daerſe binnens boorts blijvende deſe Dieven als Batavieren met hantgeweer hadden konnen af-keeren.

Den 2. Maert Sondaghs den Derden Dagh deſes See-ſlaghs/ gheraeckten beyde Vloten ten 9. uyren weder aen 't Vechten/ omtrent den Middach was de helft der Nederlantſe Vloot ſonder Buspoeder/ waer over die aen L. Adm. Tromp komende klagen/ beval hun by de Coopvaerdijers te blijven/ ende in't minſte geen teecken van vreeſe te toonen/ 'twelck ſy deden: Maer d'Enghelſen die dit eenichſins merckten/ quamen na de Coopvaerdijers met 4. Fregatten te loef-waert/ en hunne Vice-Admirael William Pen met 2. Fregats te ly-waerts; Vijf Nederlantſe Weſt-Indis vaerders die noch een weynichjen voor de vraegh hadden/ dit ſiende/ lieten Wimpels en Vlaggen van hare Stengen waeyen/ brachten al hare ſtucken te boort/ en quamen recht op de 4. Enghelſe Fregats aen/ die ſulcks ſiende deur ginghen: Maer te ly-waert nam den Engelſen Admirael van de Blaeuwe Vlagge 2 a 3 Franſ-vaerders/ met een Ziriczees Boot; Doen quam den Enghelſen Vice Admirael mette Witte Vlagge ſchietende ende braverende op onſe Schepen/ L. Adm. Tromp wachte dien Dwarrelaer in/ en met goede patientie hem dicht onder d'oogen ghekreghen hebbende/ lopden hy ſoo louter van onder en boven in den Bravador/ dat die al krengende deur gingh; Duſdanigh defendeerde doemaels dien dapperen Tromp met 25 a 26 Schepen zijne gantſche Vloot; Maer Blaeck als een Bloot-hart zedert zijn wellekomſt op den Eerſten Dagh bleef ghedurigh buyten ſchoots/ tot na Sonnen ondergangh/ doen dede hy weder Seyn om aen te vallen/ maer de Nederlanders hun ghetrooſt/ lieten de Mars-zeyls loopen/ en wachten hun in/ maer geen van de Snorckers quamen aen. Alſoo hebben de Nederlanders hunne reyſe vervordert/ met verlies van 18 Koopvaerdijers/ 2. Boots/ en 6. Oorlogſchepen. d'Engelſe daer-en-tegens verlooren deſe Oorloghſchepen:

'tSchip de Regenboogh/ met 60. ſtucken/ en 300. Man / geſoncken.
'tSchip Saturnus / met 40. ſtucken / en 180. Man/ geſoncken.
'tSchip de Proſpereriteyt / met 42. ſtucken / en 185. Man/ door den Commandeur Michiel de Ruyter verovert/ maer alſoo de Nederlanders daer op te ſwack waren om 't ſelve te defenderen/ kregent 2. Engelſe Fregatten (ſchaloos) weder in hun gewelt.
De geweldige Fregatte Fairfax met 62. ſtucken ſoo geruyneert/ datte ſelve irreparabel op de Rivier geſleept zijnde/ te Chattam is verbrant.
'tSchip Nonſciuts met 40. ſtucken 176. Man/ geſoncken.
'tSchip Charles met 32. ſtucken/ verbrant.
'tSchip Sampſon met 26. ſtucken/ geſoncken.
De Schepen de Triumphe Admirael/ 2. Vice-Admiraels/ 1. Schout by Nacht/ en wel 40. andere waren ſoo ellendich getracteert/ dat veele van dien noyt meer in See zijn gekomen.
Op de Triumphe was Admir. Blaeck gequetſt in zijn Dije/ welck Been naderhant afgeſet/ en een Stelte daer aen gehecht is: Den Capit. Hall/ met den Secretaris Mr. Sparrow daer op bleven doot: En van ruym 600. Man die daer op zijn geweeſt/ waren wel 300. ſoo Dooden als gequetſten. Op't hol van 't Schip waren over de 700. Canon-ſcheuten gedaen/ behalvens die boven door 't Want waren gepaſſeert.
De wel-beſeylde Fregatten de Marmaducke/ de Merlin/ de Faſand/ de Gray-hont / de Coningh David/ en de 7. Broeders genoech bedorven/ ſleepte men te Dover / zijn zeder noyt gerepareert.
Den Schout by Nacht Lawſon was ſwaer gequetſt. Ende hare voornaemſte Capiteynen/ als/ Mildmay/ Bale/ Barker/ Tanel/ Kirbey/ en Dakers bleven daer doot/ met wel 2100. Soldaten en Bootſgeſellen/ hare gequetſten heeftmen om het wijt verdeelen niet konnen tellen/ want die al na de Weſt wierden vervoert.

De Nederlanders hadden daer 550. Dooden/ daer onder de Capiteynen Poort/ Regemorter/ Joris van Saenen/ Pr. Alders/ Sipke Fockes/ Balck/ Dirck Schey/ en Spanheym.

Wat een groot roemen d'Engelse van desen Slach hadden / was te grof: Want men stroyde te West-munster niet alleen uyt dat de Hollanders waren totaliter geruyneert / maer hadden oock boven de 100. Koopvaerdyers / en 50. Oorlochschepen ghenomen en vernielt: Tromp / Jan Evertsz. en de Ruyter waren doot: En fin / men voerde de geberchde en gekregen Schippers en Bootsluydē als een koppel Schapen gevangen en gebonden na Cantelbergh / gedreven door een Trouppe Ruyters / die door yder Dorp daer sy passeerden de Klocken deden trecken / om datte Boeren souden komen sien wat Victorye het Parlament op hare Vyanden hadde verkreghen. Alsoo hielden sy oock een Danckdach / en waren niet weynich gestoort als sy van haren Correspondent (die te Parys lecht / en daer meer let op den bedryve van Koninck Carel als op de voordeelen van zyne Meesters) verstonden / datmen al dese Engelse Rodomontados in 't Hof aldaer / oock te Keulen / Koppenhaven / ja selfs te Stocholm niet anders als enckele huychelerye op-nam: Als Landen die aen de Victorye van d'een of d'ander weynich was geleghen.

Lyste der Engelse Schepen by de Nederlanders in Februario op gebracht:

In den Briel.	Een Engels Scheepje met 4. stuckjes.
Vlissingen.	Een Eng. Scheepje / voor Ostende genomen.
	Acht Eng. Schepen van Jarmuyen / en de Convoyer met 8. stucken.
Rotterdam.	Vier Engelse Schepen van Jarmuyen.

Godt die een Gever der Victoryen is / was den Nederlanders in dese Maent tot Livorno seer gunstich: Want / alhoewel d'Engelse Natie aldaer in meerder consideratie by den Groot-hertog als de Nederlanders waren / soo dede die den Hollantsen Consul Pedro van der Straten in zyn eygen Huys versekeren / om datte Neerlanders voor hadden d'Engelse Schepen op de Ree van Livorno aen te tasten / in vergeldinge dat d'Enghelse met het wech-voeren der Fregatte de Fenix des Groot-hertoghs Vaye aller eerst hadden geviozeert: Doch als nu d'Engelsen geslagen wierden / is den Consul in vryheyt gestelt / en dede den voorsz. Groot-hertogh de Victorye der Nederlanders op d'Engelse in 't Italiaens drucken / 'twelck wy als sulcks wel waerdich / hier in Duytsche Tale hebben over gebracht / na den sin en letter luydende als volgt:

In

IN dese Haven hun bevindende 6. stercke Enghelse Schepen/ hun opgehouden hebbende den tijt van 8. Maenden/ ingehouden van de Hollantse Armade/ ende door veel redenen genootsaeckt om uyt de Haven te komen: Soo hadde den Commandeur daer van (zijnde de Heer Appleton) begost te raetleven met d'Heer Bodeley/ Generael van d'ander Esquadre Engelse Schepen/ die hun bevondē aen't Eylant Elba/ die dicht by dese Haven ghekomen zijn/ om hun uytkomst te favoriseren: De Heer Johan van Galen Admirael van de Geunieerde Provincien/ daer van kennisse hebbende/ die eenige dagen geleden de 6. Schepen voorsz. van d'Enghelse omcingelt hadde/ met soo een vaste besettinghe/ dattet haer onmoghelick was om daer uyt te komen sonder een groot Gevecht/ waer toe d'Enghelse couragieuselijcke bereydt waren/ op Woensdach den 12. deser huydighe Maent Maert. Tegens den Avont begosten haer d'Engelse schepen te ontdecken die van Elba quaemen/ de Lanteernen beduyden het getal van Acht: Donderdaechs sach men alleenlick aenkomen 4. Schepen/ blijvende d'andere ver ghenoech af/ so dat niet een van die gene die in de Haven waren/ uyt quam. Desen morghen den 14. zijnde de 4. eerste Engelse Schepen van secours op 4 a 5 mijlē naby/ en d'andere 4. met een Brant-schip dat sy met haer brachten wel 10. mijlen. De Hollantse Schepen tot 16. toe in ghetal maeckten seyl/ met een genoech bequame af-landighe windt/ en hielden hun altoos dicht by't Lant/ om d'Engelse in de Haven niet te verliesen/ die men sach hun vaerdich maeckten om uyt te komen/ gelijck sy genoech deden/ by de 14. langst het Landt uyt-loopende/ door den selven wech als de Hollanders gedaen hadden: Het welcke gesien zijnde van de Schepen alreets geengageert in See/ wenden haer dadelijck na hen toe/ ende viel hun kloeckelick met een furie van Canon-scheutē aen/ d'andere daer tegen van gelijckē antwoordende met groote courage/ meerder in getal als den Vyandt/ soo dat met den eersten schoot het hem liet aensien voor onse ooghen een spectakel weerdich van mede-lijden/ door een Canon scheut die geschoten wiert uyt het Schip van den Admirael van Galen/ soo dattet vuyr in de Kruytkamer quam van't

van 't Enghels Schip de Bonavonture / een van de beste Schepen die sy hadden/ gemonteert met 46. Metale stucken/vlooch subitelick in de lucht/ sonder meer Menschen te salveren als vijf. Dit prodigieus oft seltsaem Accident verschrickten so seer de gemoederen van d'andere Engelsen die op de Vijf Schepen waren die na volghden/ dat men die terstont sach vallen van hare resolutie/ hun omkerende/ ende daer-en-tusschen soo verwackerde sich den wint uyt den oosten/ tot voordeel der Hollanders/ die haer so bravelicken aen-vielen/dat Vier van hun noch ontkomen noch ontvluchten kosten. D'eerste van alle die besprongen wierden was het Engels Schip Sampson/ van't Schip de Maen/ gecommandeert van den Capiteyn Cornelis Tromp/Sone vanden Generalissimo oft Opper-Generael Tromp/ diese soo ophiel dat hy tijt gaf aen een Brant-schip / d'welck de Hollanders hadden/om dat inde zijde aen te vallen / ende klampten aen/ dat het aen brant raeckten / ende ontstack sulcx / in't voorsz Schip de Samson/dat in den tijt van twee uyren steets branden/ dat ten lesten in brant raeckten het quartier van St. Barbara/ maecten een groot geruchte/ende het Schip de Son sonck/ gecommandeert door den Capiteyn Bogaert/eñ het Schip Julius Cesar/ Capiteyn Jacob Rocher viel aen t Schip den Vice-Admerael van d' Eugelse/gecommandeert van Appelton/'tfraeyste Schip inde Engelse Vlote oft Armade / gemonteert met 54 metale stucken Canons/ 'twelck noch abboordeerden van den Admerael van Galen / datse brave oft fraeye resistentie vonden. Ondertusschen het Brant-schip vande Engelse stelden altemet op den voorsz Admerael van Galen / die hem keerende naer hem/om hem te verjagē / oft doen vluchten door furieuse Canonaden/dreve hem inden gront. Werde geabboordeert het Coopvaerdy Schip uyt Levante van d'Engelse / van't Schip la Madona delle Vigne/Capiteyn Herman Forme/onder de welcke volchden een vyerich gevegt/ dat entlick versterckt door't Schip de Maegt van Enchuysen / een Hollants Schip/Capiteyn zijnde Ham/die in 't gevecht quam en herst[e]lde het/maer het schip la Madona delle Vigne geraecten uyt het gevecht / soo qualijck ghetracteert vande Canonaden eerst gekregen van een Fregat / om dat het niet sincken soude was noodigh

noodigh te brengen op de droogte van oft nae Marzocho / en alles uyt het Schip gesalveert hebbende / bleef het in twijffel of het soude water gehouden hebben ofte niet. Het Schip Susanna / daer Capiteyn op was Pieter de Vriles / en het Schip den Swarten Arent / Capit. Jan Bonteboter / besprongen het schip de Pelgrom met 30. stucken / en na harden dwanck het schip de Haes hebbende afgeschoten de Mast vande Meesterse / bleef ten buyt van dē Overwinner. Middelerwijle dit gevecht / vertoonden die 4. Engelse hulp-schepen naest by gelegen en die oock hadden konnen vechten / met hun achter en boven wint te houden / dat hare soorte van schepen dat Fregatten waren / bequamer waren om te vlugten achter schepē van kleyn gewelt, als hun te latē vinden in een periculeus gevegt. Bovē dien zijn noch hy d'andere 4. Hulp-schepen die groot waren / gekomen / die in tijts met gemack den Vice-Admirael Appleton hadden konnen assisteren / en de 2. schepen dwingen die hem geabordeert hielden / souden oock den Hollantsen Admirael konnen aenvallen hebben / dewelcke een weynich af lach / altoos soo langh als d'andere Hollantse schepē wech waren / die west op na de aengetaste schepen waren ghe seylt / maer in plaetse van die aen te vallen voechden hun daer by / sich met hare zijden verschuylende voor meenichte Canon-scheuten der twee geabordeerde schepen / en noch daer na sy met de Fregatten wenden hun Oost op / om uytte Battalie te loopen / die veel eer de Hollantse schepen hadden behooren aen te tasten / daer sy nu mettet Roer oft de Spiegels haerer schepen slechts by de hare lieten sien / als komende noch om hun te affronteren. Wy en verstaen die retraicte niet / ofte de schult daer van moet de kleyne couragie wesen / ofte datse weynig Volck hadden om in de furie als gesecht is te vechten / ofte / datte in tijts aengekomen Hulp-schepen van Bodeley sagen datter vande 6. schepen van de Molo al 2. waren verbrant / en 3. bedorven / en alsoo het voor wijsheyt hebben geacht dat corpus van hunne Vloot te behouden tot beter occasie / liever als te verliesen. 't Engels schip Maria / dat alleen na dattet uyt de Molo was ghekomen / niet geattacqueert zijnde / voechde sich by de Vrienden / en alsoo namen 9 schepē de vlucht. De Hollanders sich van den Vyant ontslagen vindende /

 ende

ende in 2. gevechts d'andere verslagen hebbende / sonden 't Schip de
Eendracht Vice-Admirael Jacob de Boer tot hulpe van de Twee
die den Engelschen Admirael Appleton geabordeert hielden. Dat
gedaen zijnde / de verdienste van kloecke Capiteynen hun siende van
de Vrienden na een wreet gevecht van 4. uren / ophebbende 70. doo-
den en 54. gequetsten / verlaten / gaven hun over ter discretie van de
Victorieuse / en alsoo was ten 18. urenden Slach ge-eyndicht. De
andere Hollantsche schepen die in den slagh waren / hielden alleen
maer schutgevaerte / tot het aen-tasten der Hulp-schepen / doe zijn in
den slach ghekomen het schip Vergoes Capit. Rijckhoven / 't Schip
Zutphen Capit. Jan Wtenhoven / 't schip de Prins Capit. Cornelis
Slort / 't schip den Witten Olpphant Capit. Sybrant Mol / 't Schip
Salomons Oordeel Capit. Meyndert Oostwout / 't schip de Roden
Haes Capit. Adriaen Noothaes / 't schip de Sterre Capit. Jan Go-
vertsz. / die alle hunne wackerheyt en couragie betoonden. Eenighe
andere Hollantse schepen die hun in de Haven vonden / ende gheko-
men met Koopmanschappen / maeckten zeyl tot hulpe van hare Na-
tie / daer naer gesien hebbende de sake in seeckerheydt / keerden naer
hunne plaetsen. In dit feyt is gesien de kloeckheydt van den Admi-
rael van Gaelen / die met d'eerste chargie geschooten zijnde aen zijn
Been / 't welck hem dat tot onder de Knye dede af-setten / daer om
niet gemancqueert heeft het gevecht te vervolghen / ende met onuyt-
spreeckelijcke onvertsaechtheyt alle ordre te geven / ende assistentie te
doen / die ghewenscht konde werden van zijne directie : Maer alsoo
verwont volgden hy den Vyant naer die op de vlucht was / met an-
dere seven Schepen. Maer d'Engelse die subtijlder en snelder sche-
pen van zeylen hadden / soo glooftmen niet dat hy die heeft konnen
achterhalen. 't Getal der dooden heeft men tot noch toe niet konnen
hebben / maer wert gereeckent op 500. van d'Engelse / en omtrendt
150. van de Hollanders / de gequetsten zijnder veele aen beyde zijdē.
Dese is de heerlijcke Victorie die de Hollanders van d'Engelse heb-
ben gekreghen / daer mede sy geworden zijn Meesters van de Mid-
dellantsche Zee / ende volgens / Meesters van de Negotie / daer met
oock verseeckert wert de Trafique voor alle de Schepen van andre
Natien /

Natien/ die niet en ſullen werden gemoleſteert van een Eſquadre. Godt wil de ſaken diſponeren tot een goede Vrede/etc. Livorno den 14. Maert Anno 1653.

't Origineel was gedruckt in't Italiaens, te Livorno, door Ian Vincents Goetkint, voor d'Erffgenamen van de Minaſchi. Met Previlegie van d'Overheyt.

Lijſte der veroverde en geruyneerde Engelſche Schepen.

1. Den Engelſen Vice-Admirael de Luypaert/ gecommandeert door Monſr. Appleton/ gemonteert met 50. Metale en 4. Acht-kantige Kopere ſtucken/ mette ſuperſcriptie: Henr. Octav. Rex Ang. Hybern. 1537. had op 230. Man. Is verovert by de Capiteynen Jacob Koker en Boogaert: geſecondeert door J. de Boer van Enchuyſen. En te Livorne opgebracht.
2. Het Commandeurs Coninckhjcke Schip de Bonaventure / met 50. Metaele ſtucken/ en 210. Man/ is by den Heer van Galen in de gront geſchoten/ mette derde Lage/ doe raeckte de Kruydt-kamer in brant/ ſoo dat alles wegh ſprongh en ſonck/ werdende alleen 7. Man gebergh t.
3. Den Sampſon met 40. ſtucken en 130. Man / is met een Brander door den Jonghen Tromp verbrant. Twee Boots met Volck ſalveerden haer daer uyt op de Mary.
4. Den Pelgrom / met 30. ſtucken en 90. Eters / is verovert door de Capiteynen Pieter Janſſen Vries en Bontebutter. En te Livorno opgebracht.
5. Den Levantſe Coopman / met 24. ſtucken en 80. Man / is verovert door de Capiteyns Herman Forme en Capiteyn Ham. Te Livorno opgebracht.
6. 't Engels Brantſchip op van Galen aengeleyt/ by hem in de gront geſchoten.

't Engels Schip de Mary ontſnapte alleen den dans: Die ſich mette 8 Schepen van Bodeley gevoecht hebbende, de Straet uyt na Engelant ſijn gevlucht: Totte Middernacht ſyn zy door den Commandeur van Galen nagejaecht, dan ſy te kloeck in't voorloopen ſynde, is hy 's anderendaechs met ſyn Vloot weder te Livorno gekomen, daer hy in 't Huys van den Conſul P. van der Straten, nae 7. dagen leggens aen ſyn quetſuyre (als daer te lande in de Beenen periculeus) is overleden, eñ gebalſemt in 't Schip Haerlem na 't Vaderlant gebracht, om ter Aerden als een Treffelick Batavier beſtelt te werden. Maer Bodeley mette ſyne, oock Appleton, te Londen komende, ſyn beſchuldicht van wandebvoirẽ en miſtrouwicheyt, ſulcs datte Hollanders daer op by Appleton ſelfs verſocht, daer Atteſtatie binnen Amſterdam op hebben verleent, Dat Bodeley ſich als een Ontrouwe, maer Appleton hem als een Vroom Soldaet in die Batallie had gedragen, want na dat Bodeley deur gegaen was hadde ſich Appleton noch wel 2. uren vromelyck gedefendeert, eñ wel bewuſt dat ſyn Coninck lick Schip de Luypaert op peene van den hals aen de Vyanden niet en mochte over gegeven worden, maer liever in den brant geſteken, was daer toe mette Lonte al nae de Kruytkamer, doch by wel 40. ſyner Maets wederhouden geweeſt. Bodeley beſchuldichde Appleton, met, dat hy tegens de genomen reſolutie had gegaẽ, 't welck was, dat Appleton niet eer van achter de Molo ſoude komen, voor dat Bodeley en de ſyne mette Vyanden ſoude ſyn geengageert, en alſoo ſelfs oor-

saeck der ruyne van hem en de syne was. Somma, men heeft hun te London beyde als schuldich, na den keel gesteken, de querelle noch hangende.

In dese Maent wierden d'Engelse weder meester van't Eylandt Enis'bussen achter Yerlant/ 'twelck de Yeren in de Winter voorledẽ hun ontweldicht hadden / zijnde van goede consideratie / ende oock ten deele gefortificeert: De Engelse vonden daer binnen 26 stucken/ 500. Wapenen/ en 30. Baren Buskruyt. Na dese hebben sy oock ingenomen 't Eylant Triniteyt/ en de sterckten daer op geslecht/ onder andere seeckere Fortresse waer in wel 1500. Man kosten logeren/ daer binnen aen Meel voor 3 a 4 Troupen Provisie voor twee Maenden.

Het Engels Parlement uyt de ghemeene klachten der Inwoonders/ meer ende meer gevoelijck / dat den Oorloch mette H. Staten oock alle soorten van onheylen onder haer Gebiedt veroorsaeckte/ en 'tgeneral verwijt van hare gequetsten/ Weduwen en Weesen dagelijcks vergroote/ alsoo d'een ellendich aen zijne wonden / en d'ander berooft van hare Broot-winners / by meenichte met hun Kinders door 't Lant liepen bedelen / beneffens / dat de Gast-huysen vol ghequetstẽ/ langst de Zee-kust tot Plemuyen toe wierden verdeelt / die nochtans daer niet onderhouden konnende werden/ door Wals Engelant/ en noyt aen by Collecten gelt en Lijwaet voor dito gequetsten hebben vergadert: Aen d'ander zijde bemerckende de swaere lasten/ de stilstant der Trafique/ de vernagelinge der Middellantse eñ Oost-see/ en/ datte Cantons van Switzerlant / als mede de Koninginne van Sweden by Missive hun van desen Oorloch af-rade/ neyghden hare gemoederen tot middelen van Pays / maer om eerelijck en haest hier toe te komen stelden eenige in/ geen middel te zijn/ doch de Vredelievenste meynden/ men soude sulckx provisionelijcken in den Hage heymelijck konnen onderstaen / en de gemoederen daer toetsen of sy genegen waren/ in't generael waren sy eergierich / om dat sy wel versekert waren van d'intentie die Sijn Exell: Cromwel had/ van/ hun haest te doen op staen / ende een Nieu Parlament te verkiesen/ waer toe hy met zijnen Krijchsraet als daer waren Harrison/

rison/Lambert/ Worstey/ Stricklant / Waley / Densbourg/ en andere/ seer neerstich te St. Jaems dagelijcks besoigneerden / en om tot d'Electie met fatsoen te komen/ dede hy uytte naem der voorsz. Krijchsraet een Brief schrijven aen alle zijne Krijgs-officieren / so in Engelant/ Schotlant/ als Yerlant/luydende aldus:

SEer lieve Vrienden/ Na dattet den Heer beliest hadde soo wonderbaer voor zijn Volck te verschijnen/ in 't helpen des geringe voornemens zijner Dienaren / gelijck in de laetste Oorloghen in Yerlandt en Schotlandt / en by die glorieuse Victorije die 't hem belief de ons te geven tot Worchester / soo is dese Natie herstelt in de huydige vreedsame stant. 't Was de verwachtinge van die den Heere vreesden/ dat eenige tijdelijcke bekeeringe quam tot Godes eere / versterc-king der deuchtsame/ ende welvaerdt des Volcks van dese Republijcke.

Van tot hier toe hebben zedert materie gehad van droevich klagen/om datte goede dingen te voren gehoopt / onder ons niet voortgebracht werden/ ja soo seer/ dat wy gesien hebben het werck des Heeren stil staen / en alle de instrumenten van dien zijn gelijck krachteloose mannen geweest/ oft als een Vrou in barens noot moede door d'arbeyt by gebreck van kracht om te verlossen/ die terwyl stil staen die om te baren haer dienen : 't Welck den Sathan/de grootste Vyant van Godt en zijn Volck/ bemerckende/ en heeft niet versuymt zijne Instrumenten op te wecken / nieuwe hoop te scheppen/ en door nieuwe practijcken t'onderstaē te verstropen dat gewin 't welck den Heere zedert hadde geeygent/ en op te stellen een contrary ghewin/ 't welck het glorieuse werck Gods sou mogen ondermijnen / en de Instrumenten die hy gebruyckte en zegende/ mis doenders te maken.

En alsoo de consideratie van dese dingen swaer op onse herten leggen/ als mede het laetste ongheluck van onse Vloot / soo beliefdent Godt in de harten van den Generael en Officiers nu in de Hooft-quartieren / zijnde van / of behoorende aen de Crijchsnachten in Yerlant en Schotlant / als oock in Engelant/ te ghegeven / ghesamentlijck den Heere te soecken/ en haer voor zijne voeten te verootmoedigen/ om dese onheylen die veroorsaecken mochten dat hy ons verliet/ en om de openbare tekens van sijn onvernoegen tegen ons. En na eenige dagen verwachtinghe van den Troon der genaden/ zijn wy generalijck verwonnen :

Dat onse herten aen de dinghen deser Weereldt hebben gehangen / en aen ons eygen private saecken/ meer/als aen die van Jesus Christus en sijn Volck.

Dat wy zijn overtogen geweest met een tragen geest/ en moede geworden in 't werck des Heeren/ en met Baruch gereet geweest om te seggen : Wee my / hoe heeft my de Heere jammer tot mijner smerte toegevoecht/ ick suchte my moede/ ende en vinde geene rust. Jerem. 45.3.

Dat die den Heere vreesen / soo in 't Legher als elders / hunne interest van d'eene als d'ander in tijden van Vrede also niet en hebben gevoelt / tot opbouwingh van elkander in lief de/ soecken/ ghelijck als de Kercken hebben gedaen/ Actor. 9. 31. (Soo hadden dan de Gemeynten vrede door geheel Judeam/ ende Galileam / ende Samariam/ ende werden gesticht / ende werden vermeenight/ wandelende in de vreese des Heeren / ende troost Heyligen Geests.) Maer wy zijn door quade stricken en jalousye verrukt geweest/ beswarende de herten en teedere handen van malkanderen.

Dattet Volck deser Natie swaere verdruckingen subject is door 't wederhouden van Justitie/ en dat den Heere tot ons seggen mach/ voor wien hy sulcke groote dingen in Engelant gedaē heeft/ gelijck hy dede tot zijnen Wijngardenier Jsa. 5. 7 (Hy wachtet op recht / siet / soo isset schenderije/ op gerechtigheyt/ siet/ soo is het klage.

Dat door de corruptien van vele in plaetsen vā Authoriteyt / eerelicke goede luyden in hun Conscientien moeten lijden; En meenich boos mensch gecourageert werden in haere stoute beginselen/ en onstichtelijcke practijcken/ waer door gheen kleyne godloosheyt onder ons is gegroeyt.

Op alle dese en dierghelijcke consideratien / zijn wy seer krachtelijck overtuyght geworden/ dat et is meer als tijt/ en onsen schuldighen plicht is om op te waken / en alle wettelicke wegen en middelē trachten te verkrijgen dese volgende dinghen t die by 't Parlament belooft werden / en / soo wy geinformeert zijn/ nu onder hun in consideratie genomen werden.

Ten 1. Tot voorkominghe van veele inconvenienten/ apparentelijck t'ontstaen uytte langdurichheyt van die selve Personen der Opperste Authoriteyt. Datter mag komen een successif Par-

lement / bestaende in den intrest des Republijcks
getrouwe Mannen / die seker / Godvreesende / en
alle onbehoorlickheyt hatende zijn.

Ten 2. Datte Previlegen in sodaniger voegen
moge gereguleert werden / dat wat daer goedt in
is gemaintineert / en de corruptien / abuysen / di-
layen / vexatien / onnoodige moeyten en kosten / eñ
al wat metter daet het Volck lastich en swaer be-
vonden wert / magh wegh genomen werden.

Ten 3. Dat vryheyt en protectie werde gege-
ven door een Previlege aen alle teedere conscientien
van diversche Gesintheden / om Godt vreedsame-
lijck te aenbidden / sonder eenige belastinghe / ofte
molestatie van d'een aen d'ander. Dat oock hier
by niet aengemoedicht werden die Paeps of god-
deloos zijn / in de exercitie van hare superstitieuse
manieren ende licentieuse practijcken.

Ten 4. Dattet Euangelium van Jesus Chri-
stus aen alle 't Volck deser Republicke uytgedeelt
werde / en die daer getrou in arbeyden / mogen ge-
nieten behoorlijck onderhout en beneficie.

Ende aldus hebben wy vrijelijck onse harten
t'uwaerts geopenbaert / seer ernstelijck de hulpe
uwer Gebeden hier in versoeckende (waer inne
wy vertrouwen ghy neerstich ende yvrich wesen
sult) op dat wy ons in alle dingen mogen dragen
soo als dat betaemt. Ende 'tgeen den Heere ons
in't herte geven sal by middel van overtuyginge /
van yders sonde / of plicht / dat gy 'tselve ons be-
kent macken wilt / soo sullen wy't op nemen als
een teecken uwes toeseggens en aenneming uwer
en onser broederlicke vryheyt t'onswaert. Wy
willen u dan in de genade ons Heeren Jesu Chri-
sti beveelen / blijvende uwe aldergenegenste vrun-
den ende Broederen.

Geteeckent in de naeme en by ordre van de Ge-
neraele Vergaderinge der Officiers van 't Leger.

Thom. Margetts.

Dit by't Parlament gants onaengenaem zijnde / sonden heyme-
lijck verscheyden Persoonen na die van 't Leger / andere waren seer
minsaem met den Spaenschen Ambassadeur / waer uyt een gemeen
seggen te London quam / dattet onseker was van waer Don Alonso
de meeste penningen ontfing / ofte van Madril ofte van Westmun-
ster: Sommige bestelden oock hare Creaturen na Hollandt / die al-
daer met groote diligentie aen kuypten / om dese mette Engelse Re-
publijcke weder tot een Handelinge te brengen / voorgevende / ende
met groote verseeckeringe daer af spreeckende / dattet aen 't Engels
Parlament niet en soude mancqueren: Waer toe oock den Resident
Appelboom wegens de Koninginne van Sweden / zijne dienst pre-
senterende / een Brief van haere Majesteyt aen de Heeren Staten
heeft overgelevert / ten selven uytsichte dienende / luydende aldus:

WY Christina, van Gods genade Koninginne van Sweden,
Gotten en Wenden, &c. De Hooge eñ Mogende onse goede Vrunden
ende Bontgenoten, de Heeren STATEN GENERAEL der Vereenichde Nederlantse Provincien, wenschen heyl ende voorspoedige successen.

HOoge ende Mogende goede Vrienden ende Bontgenootē. seer
ongeerne hebben wy vernomen niet alleen uyt den geruchten /
maer oock uyt de notificatie van uwen aen ons in voorleden Somer
gesonden Gedeputeerde al hier noch zijnde / datter bykans een open-
bare

bare Oorlogh tusschen U ende het Parlement vande Engelse Repu-
blijcque is ontstanden/ wy/ om de Bant van Vrientschap/ Alliantie
ende Trafique tusschen ons zijnde/ hebben niet kunnen nalaten/ met
sorge ende vlydt te voorkomen/ op dat dit quaedt niet verder kruppē/
ende dat de vonxkens van Jalousie ende twisten tusschē U eñ 't voor
seyde Parlement insluppende/ niet uyt en barsten tot een brandende
Vlam van een Wreede Oorlogh. Daerom hebben wy gelast onsen
by U aenwesende Resident den Edelen/ ons oprechtelijcke getrouwē
Harald Appelboom/ dat hy onse bemidlingh ende tusschenspreekinge
aen U soude aenbieden/ uwe gemoets meyning daer op verstaen/ om
U antwoort aenhouden ende ons ten spoedigsten deur brieven of een
expres rapporteeren soude. Wy versouckē vriendelijck aen U dat gy
hem wilt gunstelijck aenhooren/ ende hem volkomen gelove geven in
tgunt wat hy onsent wegen sal voorstellen; ende hem met soodanige
antwoort versien/ als conform sal zijn onse vertrouwelijcke Vrient-
schap ende onderlinge interesse. Want dese selve sake/ hebben wy het
Parlement der Republijque vā Engelant deur een ander onsen mi-
nister versocht haer antwoort / desgelijcx verwachtende / op dat wy
mogen weten wat wy in eene so gewichtigen sake verder te doen en-
de van nooden sy. U inde Goddelijcke beschermինge Vriendelijck be-
velende/ gegeven in ons Koninglijcke Hof tot Stocholm/ den 20 Ja-
nuary 1653.

U goede Vriendinne en Geaillieerde CHRISTINA.

A. Gyldenklauw.

Diergelijcke Missive van appaisatie is aen beyde Republijcken
geschreven by de Cantons van Switserlant/ ende de saecke soo wijt
gebracht/ dat op 't eynde deser Maendt te Londen in druck wierde
uytgegeven de navolgenden Brieff:

DE Staten van Hollant ende West-Vrieslant considereren dat het buyten alle
twyffel is een openbare straffe vande Rechtvaerdige Oordeelen Gods, ge-
tercht door de menichvuldige sonden des Volcx, dat in plaetse dat de gemeen-
schap vande suyvre ende onvervalschte Religie beyde de Natien behoorde te
verbinden tot Liefde, Eenicheydt ende besorginge van elckanders beste vā bin-
nen, eñ aensienlyckheyt van buyten, daer toe de natuyre ooc selfs door de nage-
legentheyt

legentheyt van wederzyts Landen het hare gecontribueert ende aenleydingen heeft gegeven, de opgeresen mis-verstanden hebben veroorsaeckt dat de voorsichticheyt vande natuyre tegens haer ooghmerck geforceert, de middelen die souden konnen dienen tot mutuele behoudenisse, tot onderlinghe verderf misbruyct, ende de Religie het waerste ende dierste pant, dewelcke door Gods onverdiende genade tegens de onderkruypingen vande Vyanden van Gods Eere, soo lange ende tot noch toe onder deselve Natien wonderbaerlyck is geconserveert, in pericul wert gestelt, dat mede Godt de Heere deselve ter wedersyden materye heeft gegeven, om zyne goedertierentheyt te dancken, dat deselve door zyne genade elck by haer selven bestaen, ende gelegentheyt hebben omme den anderen te hulpe te komen, des noot ende zyne eere daer aen gelegen zynde, eñ dat in plaetse van't selve behoorlyck t'erkennen door beyde deselve Natien syn en deselve Vyanden Materie wert gegevẽ om haer over dese hedige ge verwarringe te verheugen, eñ hope te scheppen dat 't gene sy tegens deselve niet hebben konnen uytvoeren, de voorseyde Natien voor haer tegens malkanderen te wegen sullen brengen, ende dat het in ons ongeluck ten wedersyden des te grooter is, vermits de verwisselinge der onsekere ende veranderlycke successen vande Wapenen, gediscerneert door de veelheyt der uytstortinge van het bloet der Huysgenoten des geloofs van d'een of d'ander zyde, ende in alle gevalle geapplaudeert by de Vyanden van Gods Eere, ende van zyn dierbare Gemeynte, den gene die de Overhant heeft in Christelycke overweginge des gemoets, even Luctueux moet zyn als dien de Nederlage schynt te treffen, hebben de voornoemde Staten, door een Godtsalighen yver gedreven ende onder Godes Genade, door geene ander in sichte gheperst wesende, haer onbezwaert gevonden het Parlement vande Republyck van Engelant 'tgunt voorsz. is voor oogen te stellen, ten eynde deselve de saake beneffens de Gemelte Staten mede in dier voegen verstaende, gelet soude mogen worden tot derselver beyder best ende Godes eere soude dienen te worden gedaen, daer toe Godt de Heere buyten twyffel om zyns naems wille door ingevinge van goede expedienten zynen segen sal geven, ofte het Parlement van andre gevallen wesende, de voornoemde Staten haer overvloedichlyck gequeten hebbende met meerder gerechtichvan haer gemoet sullen mogen afwachten de uytkomste, die God den Heere in dese verwarringe sal gelieven te verleenen. Ghedaen inden Haghe den 18. Marty 1653. Onderstont, Ter Ordonnantie der Staten van Hollandt ende West-Vrieslant. Gheteyckent HERB: van BEAUMONT, Secretaris vande Heeren Staten voornoemt.

Gelijck Fenijn en Honich uyt eene Blom gesogen wert / alsoo is oock uyt desen Brief beyde in Hollant ende Engelant ghedaen: Eenige vredeliebende mette Koopluyden hoorden sulcks geerne: De

Militaire

Militaire aen wedersyden bespotte dese daet: De Borghers twyffelden of het oock ernst was/ veele sich de sacke alsoo niet konnende inbeelde/ maer de tyt door 'tvervolch ontdeckte hun van alles: Een soorte van Menschen (soose waerdich zyn alsoo genoemt te werden) in plaetse van Godt den Vorst des Vredes binnen 's herten te dancken/ voor dat hy de gemoederen aen beyde kanten tot accomodatie deses onnutten/ en gierigen Oorlochs hadde doen inclineren/ spogen seer bitterlyck hunne Galle teghens de Regenten / de sulcke dat Nederlanders waren gaven voor / datmen met sulck Volck geen Vrede noch maecken noch houden koste: Soodanige Enghelse/ en selfs dat Leden van't Parlement waren/ konden de waerheyt niet gelooven/ dies sy niet alleen den voorsz. Brief der Staten van Hollant hebben geexamineert/ maer oock den Brenger van dien seer scherpelyck ondersocht/ sulcks dat nu de sake bekent zynde / eenige dat niet en hebben konnen verdragen/ ende in plaetse van dese Missive te secreterẽ/ hebben sy de selve in't Latyn ende Engels doen drucken/ voeghende daer boven desen schandaleusen Tytel:

(N.B.) Ootmoedige Supplicatie der Staten van Hollant, biddende om Vrede aen het Parlament van Engelant.

Maer de Vrome en deuchdelievende ghemoederen waren krachtiger als dit schuym van boosdoenders: Het Parlament soo haest sy verstonden datmen met dese verbalschten Brief door gants Londen liep venten/ gaven doe 't originel daer van uyt / in forme soo als die hier boven is gestelt: Ende den Bode weder om mette Recipisse na Hollant geadmitteert hebbende / is die weder in den Haghe ghekeert. Maer den 17. April sondt het Parlament eenen Bode met Twee Brieven/ een aen de Staten Generael / ende oock een aen de Staten van Hollant/ met dese in de Mase komende/ had zyn scheepken een Witte Vlagge op/ soude anders voor den Briel aengherant geworden zyn: In den Hage komende/ heeft hy de voorsz. Brieven overgelevert/ die aldus luydende zyn geweest:

Aen de STATEN GENERAEL,

DE oprechte genegentheyt ende goede wille die dese Republycke op alle occasien heeft getoont aen de Vereenichde Nederlantsche Provincien/

Provincien / is soo klaer / ende de ghetuyghenissen van dien zijn soo openbaer/ dat de minste twijffel niet behoorden gemaeckt te werden aende goede affectie van het Parlement vande selve Republijck/ om te gebruycken ende te employeren alle gerechtige ende eerlijcke middelen / dewelcke mogen uytblussen het vyer van Oorlogh tusschen de twee Natien / ende stoppen het wijder vergieten van 't Christelijcke Bloedt; ende in plaets van sulcx te herstellen Vrede/Vrientschap/ eñ onderlinge vertrouwen; daer-en-bovē nochtans het Parlement hebbende onlanghs ontfangen Brieven vande Staten van Hollant eñ West-Vrieslandt / vertoonende haer gevoelicheyt opde tegenwoordige rupture/ ende de droevige en quade Consequentien/ die daer op nootsakelijck moeten volgen/ is bereyt geweest by dese gelegentheyt niet alleen te significeren aen de Staten van Hollant eñ West-vrieslant/de apprehentiē die sy hebben vande tegenwoordige posture van saken in beyde de Natiē/de een tegē dē ander/maer in gelijke manier oock sulcx te verklaren aen de Heeren Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden gelijck sy doen by desen/ dat gelijck het Parlement niet manqueerde in haer plicht om voor te komen de tegenwoordige quaden in haer begin ende oprijsinge / alsoo sijnde sedert geensints verandert/ deur de successen van haer voorige goede Intentien tot de Vereenigde Provintien / sy sijn gereet op de gronden uytgedruckt inde Brieven gesonden aende Staten van Hollant eñ West-vrieslant/hier Copielijck mee in geslotē/ te contribueeren wat in haer is tot de Vriendelijck ende amiable by legginge deser differenten/ ende tot herstellinge van een goet verstant ende vaste Unie tusschen de twee Staten/ 'twelck door Godes genade ende segen in korten tijt mach sijn volbracht/ indien de gemelte Heerē Statē Generael behouden het selve gemoet eñ begeerte ; ende ingevallen van neen ; nochtans wil en sal het Parlement hebbē de satisfactie van te doen wat haer betaemt / ende sal met Vrede ende troost wachten op Godt / om sijn Directie ende hulpe in de toe-komende beleydinghe van de Regeringe die hy in haer handen heeft gestelt.

Onder stont *Henr. Scobell Cler. Parliamenti.*

Aen

Aen de STATEN van HOLLANDT.

Et Parlament van de Republijcke van Enghelant heeft ontfangẽ ende gelesen den Brief/ geaddresseert aen 'tselve ghedateert inden Hage den 18. Martij / ende geteeckendt by Herbert van Beaumont Secretaris vande Staten vã Hollant ende West-Vrieslant deur ordre vande selve Staten; Representerende de tegenwoordighe ghelegentheyt van saken in dese twee Naburige Natien/Contrarie de eygen Intresten van beyde/ende tegen de gemeene verbintenisse waer deur sy onderlinge sijn verbonden wegen de professie van een ende deselve Gereformeerde Religie / eñ dat daerom behoort consideratie genomen te worden op 't geene sal mogen sijn in dese tijt streckende tot de Eere van Godt/ende tot beydersijts besten/waer op het Parlement voeght dese Antwoort.

Dat het niet onbekent en is met wat begeerte en affectie de Engelse Natie tot allen tijdẽ ende voornamelijck sedert het Godt belieft heeft deselve te stellen tot een Republijck / haer selfs hebben geappliceerdt tot sulcke middelen die daer waren meest apparent/met Godes hulpe/ om te leggẽ een seker fundament tot vrientschap ende nauwe verbintenisse tusschen de twee Natiẽ / tot sulcx geinviteert door aenmerkinge van de waerachtige Interestẽ van beyde Staten/Reflectie nemende tot haer eygẽ Domisticq proffijt / ende dat van hare Nagebuuren ende Geallieerde van buyten / onderlingh verbindende malkanderen om te employeeren haer macht ende andere avantagies tot elkanders preservatie eñ tot beschermiuge vande ware Gereformeerde Protestantse Religie/die beyde Natien profiteeren; 'twelck alles geemployeert tot Contrarie enden/konden na Menschelijcke oordeel niet anders Producerẽ/'tgeene men nu siet/en de Staten vã Hollant ende West-Vrieslant in haer Brief aenmercken.

Ende doen het Parlament hare gemelte goede debuoiren vont beantwoort met ongewoonlicke preparatie/ acten van vyantschap/eñ andere extraordinaris proceduren: Nochtans diepelijck apprehenderende het vergieten van soo veel Christen bloet /'twelck nootsakelijck moste volgen indien de sake quame tot vordere extremiteyt: Eñ oock

oock vreesende de groote voordeelen die daer door souden aenwassen aen de Vyanden van de Vryheyt en van de ware Religie / oock van de Vrede en de welvaert van beyder Republijcken / was niet alleen willich te treden in een Handelinge / om die wonde te genesen / en te stellen op een wech van vrundschap / en alleen daer in te gebruycken groote moderatie / gelijck onder andere blijckt in den Voorslagh gedaen aen den Heer van Heemstede / waer door den Vrede hadde moghen volgen / indien hy niet seer onverwachtelijck was gekeert naer Huys / sonder eenighe klare ofte platte Antwoorde op de selve te gheven. Ende daer om / gelijck het Parlament in haer eygen ghemoet is voldaen / en getroost onder de troubelen en ellenden des oorlochs / dat sy met alle sinceriteyt ghedaen heeft 't gunt in hare macht lach / om de selve teghens te gaen ende te voorkomen: Soo sullen de Staten van Hollant ende West-vrieslant / 'tghepasseerde wel overleggende / ende de sake ponderende in de rechtveerdige ballance / geē oorsake vinden om te twijffelen aen het ghemoet ende begeerte van't Parlament / om te considereren alles wat dient gedaen tot stoppinge van vorder quaet. Ende op dat sy oock vorder mogen bewijsen by occasie van desen Brief der gemelte Staten / hoe gevoelijck sich het Parlament by dese huydighe Troubelen bevint / soo verklaeren sy hare gewillicheyt / om te procederen op de selve gronden als te voren: Sy presenteerden als een antwoort op dat gedeelte van de propositie van den voorsz. Heere van Heemstede / waer in hy begeerde / Dat desen Staet soude voorstellen 'tgheen recht en redelijck mochte zijn / tot by-legginghe der teghenwoordighe differentien / en sonder eenighe veranderinghe / als wat incident is / tot het geene wat zeder gebeurt is tusschen beyde Staten in desen onaenghenamen Oorloch: Ende hebben in gelijckerwijse 'tselve te kennen gegeven aen de Staten Generael / in haer Brief hier copielijck by-legghende / welcke Vrundelijcke en Christelijcke presentatie / gerencontreert door verantwoordelijcke dispositie in de voorsz. Heeren Staten Generael / mach door Gods zegen voortbrengen een effective middel / tot weder op makinghe van de teghenwoordighe breucken / en weder vereeninghe der Twee Natien in een perfecte Vrundschap. Het ga dan

soo

soo het wil/ het Parlament haer behoir verricht hebbende/ sal in allen ghevalle met ghedult en troost wachten op de uytkomsten der Voorsienicheyt/ van de welcke sy soo genadige experientie hebben.

Was onderteeckendt
Henr. Scobell Cler. Parlam.

Westmunster den 11. April 1653.

Dese Brieven op den 15. April in 's Gravenhage komende/ zijn den 16. dito in beyde Collegen gelesen. Waer by oock den Resident Appelboom/ weghens hare Koninckljjcke Majesteyt van Sweden het navolgende Papier op den 18. Aprilis ter Vergaderinghe heeft gepresenteert:

DEn Resident van Sweden heeft haere Hog. Mog. op gisteren/ uyt krachte van haere Majesteyts Credentialen/ by monde voor-ghedraeghen/ ghelijck mits desen by geschrifte op hare Ho. Mog. begeerte gheschiedt/ dat haere Hooch-gedachtste Koninckljjcke Majesteyt ongeerne heeft verstaen die tusschen twee Republijcken ontstaene geschillen; Ende hoewel geen eyghentlijcke kennisse hebbende van den rechten gront ende oorsaeck van dien/ volghens dien ter zijden stellende alles wat tusschen de partijen/ beyde hare Coninckliicke Majesteyts goede Vrienden ende Nabuyren/ is gepasseert.

Soo heeft echter de selve/ om hare goede gheneghentheyt te toonen tot de welvaerdt van de alghemeene Christenheyt/ ende des Euangelischen wesens in dese turbulente ende beswaerlijcke tijden noodigh bevonden haer vredelievent ghemoet aen beyde strijdende deelen te openbaeren.

In sonderheyt reguard nemende op de oude ende goede Alliantie ende Vrientschap/ die tusschen haer Coninghlijcke Majesteyts Voor-Vaders/ ende specialijck derselver Heeren Vader van hooghster gedachtenis ende haer Hoogh Moghende is gewest een sonderlinghe affectie tot de fleur ende aen-was vande Vereenighde Provintien.

Ende dewijle by continuatie van dese strijdigheden wel meer verwijdering/ bitterheyt/ Bloet-storinghe/ schaede/ ende ongheleghentheydt te vreesen staet/ die by alle manieren dienden te werden geproveniëert en geoccurreert: Dat hare Coninckliicke Majesteyt recht ende redelijck te zijn gedacht hadde/ hare goede effectien ende inductien te laten geschieden/ tot af-handelinghe van alle differentien/ ende tot herbrenginge tot een lieve Vrede. Konnende doch uyt continuatie van den Oorloch niet komen als groote schade ende af breuck van beyde partijen/ en by ghevolghe oock van andere.

Ende indien nu dese hare Coninckljjcke Maiesteyts welghemeende voorslach en intentie hare Ho: Mog. behaghelijck is/ Dat hare Coninckljjcke Maiesteyt wil bereydt zijn aen te nemen het Ampt van Interpositie en Mediatie tusschen beyden/ om by te legghen alle streydt ende oneenigheydt/ door vriendelicke compositie ende tusschen-spraeck/ tot herstellinge van Vrede en vrundschap.

Over alle 'twelcke/ en wat tot bequame aenleydinge van soo goeden werck preliminairlijck wordt vereyscht (indien het haer Ho. Mo. aengenaem is) de ghemelte Resident gereet sal zijn naerder openinghe te doen/ aen de geene die haer Ho. Mo. daer toe sullen believen te committeren/ daer op haere Ho. Mo. goede ende spoedige Resolutie verwachtende.

Geteeckent
H. Appelboom.

Den 14. Mey is binnen Londen weder een Brieff gearriveert/ uyt den Hage met den voorgaenden Bode/ hare inhout is als dese Traditie uyt het Latijn mede brengt:

NAer dat de Staten Generael der Vereenighde Nederlantsche Provintien het schrijvẽ des Parlements der Republijcque van Enghelant sub dato West-munster den 11 Mey nieuwen stijls/ aen hun te senden belieft hadde / Inhoudende een Declaratie ende Contestatie des Parlaments / hoe seer sy gheinclineert waeren alle eerelijcke ende billicke middelen in te gaen ende te accepteren/waer door de vlammen deser tegenwoordigen Calimiteyten ende miserien des overvloedigen opgehoopten Oorloghs machten ghedempt worden/ de stortinge van het diere Christen bloet geprevenieert/ vrede/vrientschap ende een goede Correspondentie gherestabileert / ende dan een eeuwigh-duerende alliancie tusschen dese beyde Natien ghesloten worden mochte: Soo heeft ons van ghelijcken goet gedocht / in dit schrijven van Antwoorde te verclaeren/Hoe dat wy geensins twijffelen/dat aen het Parlement niet minder als aen de gantsche werelt bekent is / met wat goede eñ oprechte intentie de Staten Generael altijt getracht hebben / niet alleen vrede ende vrientschap ende Correspondentie op een sekere perpetuele alliantie gegront ende gestabileert mochte worden. Betuygen hier mede / ende in crachte deses in waerheyt ende sinceriteyt/ dat wy alle het geene dat tot vorderinghe ende volvoeringhe eender soo Godtsaligen ende Christelijcken Unie strecken mochte/gewillighst by te brengen/ aen dese sijde genegen eñ ghereedt zijn; ende op dat wy onse realiteyt dien aenghaende metter daet bewijsen mogen/declareren wy vorder bereedt te zijn/ Plenipotentiale Ambassadeurs/ ofte andere van desen Staet geauthoriseerde met diergelijcken Plenipotentiarien oft andere van de Parlamentse zijde te handelen/ in sulcke Neutrale Plaetse/ als men daer toe verkiesen soude: Alwaer wedersijts billickheydt ende reden/ conform hunner Tracteringhen / alles tot een vreedsaem eynde gheraecken mochte. Hier op verwachtende Antwoorde / ende den tijt der byeenkomste. Datum Hage den 9. Mey 1653.

Aldus weder by Missive aen 't Enghels Parlament geprojecteert zijnde / om de handelinghe door ettelijcke Gecommitteerdens op een neutrale plaets te hervatten: Ende onderwijl het Parlament door Sijn Excell. Cromwel en den Krijchs-raedt gedissolveert wordende/

dende/ bleef d'Opperste Authoriteyt aen Syn Excell./ aen wien dese Missive gebracht synde/ las den selven in presentie van 8. synder Confidenten van't Leger / doemaels te Withall vergadert: Ende een goet semblant mette Republijcke aendē Bode verleent hebbende/ sont na 2 a 3 dagen desen Brief tot antwoort aen de Heeren Staten Generael:

DE Brief geschreven van wegen de Staten Generael der Vereenigde Provintien, eñ geaddresseert aen't Parlement vande Republijck van Engelant, zynde door Mr Tilleman Aquilius Bode vande selve Staten over ghelevert aen Syn Excelentie den Generael Cromwell, ende by hem ghecommuniceert aen den Raedt van Staeten nu sittende te Withall, is de selve ghenomen in consideratie, ende bevinde de selve te syn een Antwoort op den Brief by het Parlement vande Republyck geschreven aen de Staten Generael tot een vriendelycke bylegginghe vande Differenten tusschen de twee Staten.

Soo hebben sy goet ghedacht te verklaren, dat, onaenghesien de laetste veranderinghe ende alteratie van saecken die het aende wyse ende alregherende Handt Godts belieft hadde te passe te brengen te doen gheschieden in dese Republycke: de selve een goede intentie hebben tot de Vereenichde Provintien, om met oprechte begheerte een eynde te maken van desen teghenwoordighen Oorloch, ende een vaste ende eeuwichdurende Vrede tusschen desen Natien te stabileren.

Ende de Raedt heeft dese occasie doorgesien ende wel overwogen de Brief die van wegen het Parlement gesonden is aende Staten Generael gedateert den 11. April laestleden, gelyck oock die aende Staten van Hollant ende West-Vrieslant vanden selvē dato, en aenmerkende dat 't Parlement daer in heeft geproponeert te procederē op de selve gronden tot reparatien vande inbreuck, gelyk te vooren was aengeboden een antwoort op dat ghedeelte vande Memorie vande Heer van Heemstede, waer in hy versochte dat desen Staet soude willen voorstellen wat recht ende redelyck mocht zyn om te accorderen over de teghenwoordige verschillen, ende sonder eenighe veranderingh als wat toegevallen eñ gevolcht is in desen onaengenamen Oorloch.

De Raedt doet hier neffens verklaren, dat sy willch ende bereyt zyn om met de Staten Generael te procederen op de selve gronden, als zynde na haer oordeel de bequaemste middelen om tot het voorgenoemde eynde te komen.

Ende wat aengaet dat de Staten Generael tot de Handelinge voor stellen eē neutrale plaetse voor Ambassadeurs aen byde zyden: Soo is het, dat indien het in dese Conjuncture van saecken al soude practicabel zyn, soo en kan het niet anders als ten minsten occasie gheven tot veel uytstel ende tyt verlies, ende causeren veel swaricheden, het welcke behoorde voor gekomen te worden in een

saecke daer beyde Staten soo veel aenghelegen is, daerom also de Staten Generael niet en hebben gheantwoordt op het gheene wat het Parlement hadde gheproponeert, heeft den Raedt noodich ghevonden aen haer zyde de selve presentatie te vernieuwen, ende sal gereet zyn terstont in conferentie te treden met soodanighe Volmachtichde, als de Staten Generael sullen goet vinden van harent wegen te senden. Wyders verklarende ende versekerende dat sy sullen contribueren van haer zyde, wat met reden kan werden verwacht inde Handelinge, om te consolideren ende te genesen de tegenwoordige Wonden, ende te stabileren een goet verstant tusschen beyde Republycken, Gegeven te Withall den 16. Mey 1653.

Korts daer aen zijn de Heeren Beverningh en Nieupoort wegen Hollant/ van der Perre upt Zeelant/ ende Jongstall upt Vrieslandt naer London gecommitteert/ om de handelinghe met Enghelandt te hervatten.

Maer onderwijl als den Lut. Adm. Tromp in den Hage nevens den Zeeusen Vice Admirael/ de Ruyter/ en den Schout by Nacht waren gekomen/ ende rapport over den lesten slach hadden gedaen/ hebben de Staten Generael dese Helden met Schenckagien begiftight/ en (niet tegenstaende d'Engelse hun de Victorie toe-eyghende) deselve met ernstighe affectie voor hare ghetrouwe debvoiren bedanckt: In't gemeyn hebben d'Inghesetenen oock Godt Almachtigh gedanckt voor zijne bewesen genade: Doch sommige die hun Officie in desen Slach niet wel en hadden bedient/ zijn naer meriten gestraft/ als/ Capit. Lucas Alberts/ Cap. Reynier Sickema/ Capi. Ewout Jeroensz/ Cap. Lonck/ Cap. Lambert Pietersz./ Ca. Hans Carel Becks/ Capi. Allert Jansz. en noch sommige. Den dienst onder vremde Potentaten te water en te lant/ ende het participeren met yemant buytens Lants in schepen/ reederyje/ en Visschen/ wiert verboden. Nieuwe Schepen van 44. en 50. stucken voerende/ aenbesteet. Item/ 30. Eters meer op yder Schip ghelept/ om de Engelsen machtiger als opt aen te tasten.

Den Spaenschen Coninck sat met zijne toe-rustinghen oock niet stil/ en zijn ooch op het wederhoorighe Bordeus hebbende/ liet een geruchte af gaen/ dat hy 't op Portugael ghemunt hadde: Maer in der daet was het om Vranckrijck/ want zijne groote armeringe vã

42. groote

42. groote Schepen gaf na-bedencken aen yder: Den Gouverneur van Calais om van alle Vyanden verſekert te zijn/ dede alle Engelſen uytte ſtadt vertrecken. Onder wijl ſtont het in Vranckrijck ſeer verwart/ en 't Hof vol Factien/ waer door veel goede intentien verdweenen; Want als by den Coninck den Preſident Bellieuvre na Hollant voor Ambaſſadeur was geſonden/ heeft men die als hy al vertrocken en vier Dachreyſens van Parijs was gekomen/ weder te rugh doen keeren/ 't welck de buytenlantſe Potentaten heeft doen verſtaen wiens partije op die tijt prevaleerden.

Tot Malta is eenen Spangiaert Navarco ghenoemt/ in plaets van den overleden Prior tot Groot-Commandeur van dat treflicke Ridderſchap verkoozen.

Tot Lubeck waren na een lange Convocatie Sweedſe en Poolſe Geſanten by een/ om den byna geexpireerden Treves te verlangen/ maer alſoo beyde partijen malkanderen ſeer hatelijck ontmoeten/ en dat de Kroon Sweden begeerden datte Poolen uyt hun Wapen ſouden ſchrabben 't geen ſy ſeyden hun toe te komen: Zijn ſy/ als oock de Ambaſſadeurs der Heeren Staten en van Venetien/ de welcke als Mediatores aldaer waren gekomen/ onverrichter ſaken elcks weder na huys gekeert. Hier op ſegt Euripides

Nam qui præſentem fortunam non ſervant,
Dum temere petunt, maiora pereunt.

Engelſe Prijſen in Maert door de Nederlanders verovert en opgebracht.

Te Rotterdam/ Een Engels Schip met ſijne Waeren.
In Teſſel/ Een Pinas met Suycker en Taback/ met 8 ſtucken/ van Weſtindien.
Te Nantes/ Een Fluyt met 14 ſtucken/ met Gelt en Carſagen.
Idem/ een Fluyt geladen met Rogge.
Idem/ een Schip met tin en Loot. Deſe 3 by een Amſterd. Caper verovert.
In Zeelant/ 4. Rijcke Engelſe Caribis Vaerders.
In de Golf van Venetien/ Een Engelſe Straetſ vaerder met Speceryen.

Aprillis 1653.

Ls den Vice-Admirael de Wit op den 11. deſer uyt Teſſel met 17. Oorlochſchepen na de Noort was geloopen/ met 3. Ooſt-Indiſe Schepen/ ende noch eenigh Spaens/ Franſch en Straetſ vaerders: Na dat hy op het Schip van de Wilt

aen d'een zijde opkomende/de Maets daer af aen't ander boort daer af liepen/segghende/sy wilden hem niet dienen/waer over die by den kop gevat en na Amsterdam ghevoert zijn/ daer sy om hare ongehoorsaemheyt korts daer aen wierden gestraft: Soo bleef de Willdes Schip in Tessel leggen: Maer den Vice-Admirael de Wit trat op't Schip van Capiteyn Reael/daer hem de Maets de hant gaven/ seggende: Mijn Heer komt op / wy willen met u leven en sterven. En dese vereerden hy binnen boort met dry Tonnen Biers. Als hy nu de voorverhaelde Coopvaerdijers by Feril had geconvoyeert/ is hy langhst de Schotse Cust by Nieu-kasteel ghekomen / alwaer veel Kool-schepen tot over de 300. met 10. Oolochschepen daegs te vooren uytgeloopen waren om na de Reviere van London te gaen / en omtrent Scharbourgh komende/ quam den Vice-Admirael de Wit door zijn 2. Galjootjes geboodtschapt/ recht op hun aen/ doch sy oock gewaerschout/ vluchten soo verbaest de Bay van Scharbourgh in/ dat sommighe aen de gront gheraeckten/ en andere liepen bot teghen de Droogten en de Wal aen/'tvolck hunne schepen abandonnerende liepen aen 't Lant: Andere die wat meer courage hadden/ ghelijck den Bailju van Scharbourgh ende den Gouverneur van 't Kasteel brachten de stucke op alle advenuen/ selfs op de strant en de droogte/ om alle vordere onheyl te voorkomen: Sy sagen den 17. 'smorgens wel een Blaeuwe Vlagge van des Hollantschen Vice-Admiraels stenge waeyen/ oock het Ancker lichten/ dan reyten hun niet: Dus liet de Wit als hy op een Musquet-schot binnen de Baye was ghezeylt een Orange Vlagge waeyen/soo dat die van't Kasteel en vande Schepen op hem schoten/ dien hy antwoorde/ doch als sy naulijcks toe-reycken mochte: Na 2. uren dede de Wit een schot / ende liet een Witte Wimpel waeyen / dies quamen al de Capiteyns aen boort/ en krijchsraet gehouden hebbende / seylden S. W. op / want hy als een vroom Soldaet wilde op den Vyant aen / maer / de meeste stemmen hielden: Dat een Hont stout en sterck in zijn eygen Nest was: Boven dien quamen de Galjots adverteren dat Commandeur Pen met 40. kloecke Oorlochschepen maer 7. mijlen van daer was / om dese Koolvloot te beschermen/en de wint nu westelick was gelopen/ alle

alle welcke opkomsten oock genoech waren om daer niet langher te toeven. Want als nu de Hollantse Vloot 'sanderendaechs omtrent de hoochte van Jarmuyen quam/ saghen hare achterste schepen de Vlote van Pen (komende uyt Soulebay) nae Scarbourgh zeylen: De Hollanders sich na de Wielingen begevende: Ende Pen mette voorsz. Kool-vloot na Londen/'twelck daer onuytsprekelijcke blijtschap verweckte/ alsoo sy ten eynde brant bynae radeloos waren/ eñ te London die waere soo weynich genist kan werden als by de Hollanders 'tKoorn. Het soude indien dese Kool-vloot door de Wit nu ware geruyneert geworden/ de Engelsen het compas desen Somer dapper verset hebben/ overmits hier veel Bootsvolk op was/'tgunt door geheel Engelant manqueerden/ en met welckers arrivement de Parlamentse stracks hare Vloot op de Revier de Temse hebben bemant; Hare Vyanden dusdanich vertoonende wat schade die hen selfs hadde gedaen/ met het negligeren van stercker in getal dese geseyde Vloote t'ontmoeten.

Wy hebben pagi: 40. verhaelt hoe Zijn Excell: Cromwel 't Parlament voor nam te dissolveren: De oorsaken daer af geeft hy selfs genoech te kennen in de voorigen Brief pag. 33. De inconvenienten die hy sach uytte continuatie van dit Parlament/ waren/ 1. Een generale scheuringe/ die alreets onder de Leden begost. 2. Heymelicke correspondentie van eenige Leden mette grootste Vyanden van zijn Excellentie/ soo binnen de Republijcke/ als in Vranckrijck ende de Nederlanden. 3. Een voornemen der meeste Leden om Mannen te kiesen tot het successif Parlament/ van wiens deucht sy t'henwaerts mochten namaels verseeckert zijn. Dese ende andere dingen speeldẽ soo wrevelich in de gedachten van Cromwel/ dat hy en de voornaemste Hooftmannen des Legers deses Parlaments vernictinghe soeckende te verhaesten/ hitsten aen alle zijden de luyden op/ om die vernietinge door petitien te versoecken/ 'twelck de Leger-knechten oock niet onsmaeckelijck was/ also sy nu hoopten een beurt te krijgen/ en op † gekruyste Kussens de Repuplijck te gebieden: Tot Woensdag den 20. Aprilis / dat [soo d'Engelse getuyghen] de dissolutie op volghende wijse is toe gegaen:

De

† 't Wapen van London daer op gemaeckt.

DE Officiers van't Legher hebben ſes weecken / ofte meer / alle mogelijcke middelen gebruyckt om't Parlement te bewegen ſoodanighe dingen af te doen die ſoude ſtrecken tot het ghemeene beſt / en hebben haer de particulariteyten daer van in een Requeſt over ghegheven ; doen hebben veele uyt verſcheyden Quartieren van deeſe Natie getracht om Requeſten over te geven aen de Officiers / maer ſy weygerde deſelve / en wilden ſich niet daer mede moejen / latende het ſelve aen het Parlement / en begerende dat alles door hen mochte ghedaen werden / doch de Officiers gebruyckten alle heymelijcke middelen / om hen van tijdt tot tijt aen te ſtoocken / nae dat ſich de gelegentheyt preſenteerde / hen ſeggende dat het gemeene Volck niet anders en verwachte. Ende naer dit ſonden ſy een Brief / en hadden vergaderingen met verſcheyden Luyden die ſy gereet achteden om het gemeene beſt te bevorderen: op eenen tyt hadden zy der wel byeans 30 by een / en deden alle vlyt om de ſelve te engageeren / dat ſy't ſouden in 'twerck ſtellen / gevende hen voor redē dat het was om die dingen af te doen / die ſy oordeelden te ſullen ſtrecken tot het gemeene beſt.

De Ledematen antwoorden / dat / als ſy in het Parlement ſaten / ſy als dan de vryheyd ſouden hebben om ja of neen te ſeggen. De laeſte nacht voor deſe wech-ſendinge / waren omtrent 20 Ledematen by dē Generael / aen den welcken ſy het perijkel van deſe acte vertoondē / indien ſy op die manier / als het Parlement nu gereet was af te doen / ofte wierde gedaen / want het roepen van een nieuw Repreſentatijf ſoude ſoo veel vryheyt gheven / dat veel qualijck genegene perſoonen mochten verkoozen werden. Ende door de ſelvige Acte ſouden de tegenwoordige ſelfs ſitten / en door andere / die ſy ſelfs verkieſen en approbeeren ſouden / compleet gemaeckt werden. Daer op hebben ſy belooft / dat ſy deſen dach daer niet in ſoude doen: Maer als de Majoor Harriſzon deſen morgen gewaer wert dat ſy't ſelve weder in handen namen / ſoo verſocht hy ſeer ootmoedigh / en ſoetjens / dat ſy't aen een zijde ſouden leggen / hen vertoonende 't perijckel daer van: Maer ſy even wel voort gaende / ſoo heeft ſijn Excell. den Generael hen geboden uyt het Huys te vertrecken / en Lutenant Collon: Worſley met eenige Soldaten quamen daer in / namen de Maſſe wegh / en deden't Huys toe ſluyten.

Den

Den Orateur John Lenthal wilde ſich in't begin oppoſeren/dan alſoo Col. Worſty na hem toe trat/ ſtont Lenthal op/ en gingh uyt/ wien het gantſe Collegie volghden: Worſtey de Papieren ende de Scepter mede nemende/ ſloot de Deur/ ende bracht alle deſe ſaecken tot Withall daer den krijchſraet ſat. 's Morghens ſach men voor de Poorte van Weſtmunſter een Paſquil geplackt/ inhoudende deſe woorden: This Houſe is to bee let, now unfurniſhed.

Dadelijck wierde een Expreſſen Brief aen den Vice-Admirael Pen (met de Vloot doen in Duyns leggende) af-geveerdicht/ zijnde van woort tot woort als volght:

GENTELMAN,

DAer is tot onſer kenniſſe ghekomen een groote Veranderinghe in onſe Natie, te weten, De Diſſolutie des Parlaments. Wy den Generael Commandeurs ende Officiers, alhier teghenwoordich met dit ghedeelte der Vloot, hebben daer over een ernſtich overdencken gehadt, als mede, wat onſen plicht waere, ende behoorlyck voor ons in ſoodanighe conjuncture van tyden: Ende vindende tot ons gemoederen ingedrongen dat wy beroepen en by deſe Natie vertrout zyn, totte defencie vande ſelve, tegens de Vyanden van haer ter Zee, ſoo het volck van de Vereenichde Provincien, als andere: Soo zyn wy gereſolveert mette hulpe Godes eendrachtelyck te vervolgen het ſelve volgens het vertrouwen in ons Beruſtende: t'Welck wy goet gedacht hebben u te doen verſtaen, begeerende, dat gy de effectiſſte cours die gy kont ſult nemen, tot verſterkinge, en voordeel van elckanderen in dit werck; Twyffelende niet, oft den Heere, die groote en wonderlicke dinghen voor zyn volck die in hem betrouwen, heeft gedaen, alſoo oock onder ons zyn arme onwaerdighe Dienaers bevonden ſal worden, indien wy vaſtelyck continueren, ende conſtant in onſe plichten blyven, voor hen in nedricheyt wandelen in ootmoet, en wat des meer is, ons ſelfs niet ſoekende, maer zyn glorye, op dat wy't alles ſouden doen, 't welck is het begeeren ende bidden van u gheneghene Vrienden en Broederen, Van Boort de Reſolutie, te Spitſ head den 30 April 1653.

Richard Dean/ George Monck/ Admiralen. De Capiteyns Thom. Croſby/ Sait Halvly/ Li. Lane/ To. Arkinſtal/ Jan Jefferſon/ Gilles Shelly/ Rob. Sanders/ Ed. Blag/ Robb. Graves/ Wil. Limbrey/ Rich. Stayner/ Fr. Park/ Ja. Peacock/ And. Rand/ Ed. Dakins/ Nic. Forſter/ Jer. Smit/ Ben. Grimſton/ Jo. Hayward/ An. Earningh/ Wil. Pyle/ Joh. Edwin/ Wil. Haddeck/ Tom. Thor/ Wil. Goadſon/ Fr. Bundidge/ Rob. Marck/ Joh. Seaman/ Eu. Smit/ Th. Hare/ Nich. Lucas/ Jonah Hyde/ Wil. Morack.

Nu was Zijn Excell: en zijnen Raedt abſolut Souverayn van de Vrije Engelſe Republijcke: De eerſte beveelen die ſy gaven/ was deſe/ tot Withall den 2. Mey 1653.

ALsoo daer voor desen klachten zynghedaen, dat verscheyden Soldaten van't Leger in diversche oorden deser Natie hebben verstoordt de Predicanten en het Volck in haeren Godts-dienst : Soo is by dit Collegie geordinneert, dat noch Officier noch Soldaeten sal verstooren eenich Prediker ofte Volck, die vreedtsamelyck samen vergadert zyn in eenighe publycke plaetsen tot den Godts-dienst, niet meer dan als sy sullen moeten verantwoorden voort hof vanden Chrychsraet, Ende wort begeert, dat yder hooft Officier van elck Regiment van't Leger sorgh drage, dat dese Order wordt gepubliceert, in eyder Troupe van hare Compagnien.

EdW Whaley.

De Hollanders in nieu-Nederlant vermerckende datte disordres aen de voortsetters van Colonien seer schadelijck waeren / ende vervolgens een ruyne van alle Compagnien ende particulieren / die by de selve waren geinteresseert: Hebben dusdanige ordere in haer gebiedt binnen Nieu-Amsterdam afgesonden te verkundigen:

DIrecteur Generael ende Raden van Nieuw Nederlant, alle den Gheenen die desen sullen sien ofte hooren lesen, saluyt, Alsoo by experientie ende in der daat bevonden werdt, dat Lantgierighe ende baetsuchtighe Inwoonderen deser Provintien (contrary de ordere ende meeninghe van de Ed. Heeren Bewinthebberen der geoctroyeerde West-Indisse Compagnie, soo in den Octroy selfs, als inde exemptien van N. Nederlant, ende oock in andere nadere ordre ende resolutie ge-expresseert) haar voor desen niet ontsien hebben en nochmaels niet ontsien, sonder consent vande welgedachte Heeren Bewinthebberē ofte hare volmachtighden alhier, van de Naturellen te koopen, te handelen ofte by donnatie te verkrygen, ende uyt kracht van dien, te pretenderen, actueele ende reale possessie ende eyghendom van veele ende groote Landeryen, ende de selve weder omme teghens 'tverbodt van de wel-gedochte Compagnie ofte hare Ministers alhier te verkoopen ende te transporteren aen andere, sonder vā soodanige gekochte Landeryen in't geheel of ten deele eenige aenteyckeninge volgens ordre ende Placcate ter Secretarye deser Provintie te doen, ofte te doen doen, uyt welcke koopinge, verkoopinge ende transporteeringe van soodanige Landeryen, buyten weten ende consent vande E. Compagnie ende hare Regeeringe alhier, niet alleen de wel-gedachte Heeren Bewinthebbers, als Patroonen deser Provintie, in haer Octroy ende Leen recht van naderinge geprejudiceert ende gefrusteert worden: maer oock de populatie, culture ende voortsettinge van bouweryen gepostponeert ende verachterdt, vermidts soodanighe Landeryen Iaren langh wilt en woest gelegen hebben, ende noch blyven leggē sonder dat by de gepretenderende Koopers ende Eyghenaers eenige merckelycke

lycke verbeeteringhe ende voortsettinghe daar aen ghedaen wordt, behalven (twelck ergher is) dat de Naturellen hier door geanimeert worden aen Dr. Generaal ende Raden, gene Landeryen te verkoopen (als tot excessive hooge Pryse, verre boven de waardye ende prijsen als voor desen de Landeryen vande Naturellen konnen bekomen, jae eenige boosaerdige ende quaetwillige, haar niet ontsiende de Wilden te informeren ende wys te maecken, wat somme ofte prijs de Duytschen ofte Blancken malkanderen voor Landeryen eenige zyn gevende: waer uyt dan sedert eenige Iaren herrewaerts veel onordentlyckheden gevolght zyn, ende noch meer te vreesen staen, ten zy daar in tijdelyck gheremedieert en werde, weshalven Sr Gr. ende Raden van N. Nederl. aan de eene zyde bemerckende en vilipendentie van hare wel-gemeende ordre, ende aen de ander zyde d'onordentelyckheden en schadelycke consequentien, die uyt soodanige koopinge, verkoopinge ende transporteringe, buyten kennisse van de Hr. Patroonen, ende sonder behoorlycke Gront. Brieven van Dr. ende Raden staen te volgen, SOO IST. Dat Dr. Gr. ende Raden van N. N. naar rijpe deliberatie ende schriftelycke communicatie met de wel gedachte Bewinthebberē der geoctroyeerde West-Ind. Comp by desen expressselyck interdiceren ende verbieden, Dat niemant van wat qualiteyt hy soude mogen wesen, eenige Landeryen van de Naturellen deser Provintien directelyck of indirectelyck sullen mogen koopen ofte trachten te bekomen, veel min uyt krachte van koop ofte donnatie, sich selve aanmatigen, besitten noch verkoopen, ofte aan andere transporteren, sonder voorgaande consent ofte approbatie van de Comp. ofte hare gemachtighde alhier, gelyck dan oock Dr. Gr. ende Raden voorgemelt, ingevolge vande ordre ende Aanschryvens van de welgedachte Heeren Bewinthebberen by desen dissolveren, annulleren ende vernietigende alle koopen. verkopen ende transporten van Landeryen, buyten kennisse van de E. Compag. ghedaan sonder behoorlycke Gront ende opdracht-Brief, ter ordre van Dr. ende Raden met 'sLants Cachet versegelt, gepretendeert ende geprossedeert: van welcke natuyren zyn't Eylant in't Hellegat, 't Nooten Eylant, tegen over Manhatans, de Roode Hoeck, by de Kleyne Vlackten, op het lange Eylant, gepretendeert by de gewesen Hr. Wouter van Twiller, de groote Vlackte, andersins de Bay ofte Amersfoorder Vlackte, met de Adiacente Landeryen, ghepretendeert van Wolfert Gerritsz. ende Andries Hudden, het Mays Lant, Vlackte ende Valeyen van Canarise, by donnatien vande Wilden aen Iacob Wolphertz. tot merckelyck intresse ende verachteringe des Nieuwe Dorps Middelwout, de Landeryen vande Rats Kill ende daar tegenst over, teghens expresse last ordre ende verbodt van Dr Gr. ende Raden gekocht ende ghepossedeert, van Brant van Slechtenhoocht, de Landeryen vande Nieuw-sinckx, gekocht by Lubbert van Dinklage, de Landeryen vande Chalups ende Oester-bay, Matinne Cong ghenaemt, soo de Naturelles verklaren, ghekocht by Govert Lokermans, cum socius, de Landeryen beseten by Thomas Chambres, ende onlangs gekocht van

Brant Aertsz. Slechterhorst voornoemt van alle welcke genoemde Landeryen ende noch andere onbekende, waer de selven binnen de limiten van dese Provincie soude mogen gelegen zyn, de pretentie van eygendom, 'tzy uyt kracht van koop ofte donnatie, gepretendeert, verklaert wort voor onwettelyck, nu ende van onwaerde; onder conditie nochtans, dat men aen de Koopers ofte pretenderende Eygenaers sal rembourseren ende restitueren het gene zy by deugdelycke rekeninge konnen doen blycken daer voor betaelt ofte gegeven te hebben, sulcx dat Dr. Gr. ende Raden meer ghemelt, als representerende de volgemachtigde vande E. Heeren Bewinthebberen der geoctroyeerde West-Indische Comp. uyt het recht van naderinghe alle Patroonen eyghen, de voorsz. Landeryen ende alle andere van die nature, voor haer zyn reserverende ende behoudende, ende ingevolge van de ordre ende Aenschryvers der wel-gedachte Heeren Bewinthebberen, geneygt allen een yegelyck onder behoorlycke gront ende Opdracht-brief, soo veel Lants aen te wysen ende toe te meten in effectuele ende reele eygendomme als de aennemers willen ende konnen cultiveren ende Populeren, mits het Leen verheffende aen de Comp. ende de transporten van dien hier ter Secretarye deser Provintie te doen aenteyckenen. Ende zynde vorder notoyr ende kennelyck, dat uyt kracht van de voorsz. pretentien-reden eenige van de voor gespecificeerde Landeryen, zyn verkocht ende getransporteert aen andere, ende over sulcks gepossedeert (hoewel onwettelyk bekomen) Dr. Gr. ende Raden nochtans niet geneyght zyn de dadelycke besitters te verstooten noch van haar arbeyt frusteren, maer ordonneren ende gelasten midts desen, dat soodanige Besitters ende alle andere, die tot noch toe van haar gepossedeerde ende ghecultiveerde Landeryen, gheene behoorlyck Gront ende Opdracht-brief en hebben, binnen den tydt van ses weeken naer de publicatie ende affictie deses, de quantiteyt ende grootheydt haerder Landereyen sullen aen gheven, ende vande selve behoorlycke Gront ende Opdracht-brief by den Heer Dr. Generael, als President ende den Secretaris deser Provintie geteyckent, ende met de Lants Cachet gezegelt, versoecken en bekomen, op verbeurte van zyn Landeryen ende 't recht van posessie daer toe hebbende. Aldus gedaen geresolveert ende gearresteert ter Vergaderinge van Dr, Gr. ende Raden van Nieu Nederlant, Adij desen

De Hollanders binnen Nieu Amsterdam van den Engelsen Oorloch door hare Opanden selfs in de Plantagen aldaer gewaerschout sijnde/ en datte selve haer beroemden de Hollanders van haere Colonien te willen verjagen/ende soodanich te tracteren ghelijck de Nederlanders de Enghelsen op Amboyna gedaen hadden/etc. Waer toe sy oock seyden ample Instructie van 't Engels Parlament ontfangen te hebben/ om alle Nederlanders aldaer tot den upttertsten te vervolghen: Onder andere was een sekere Engelsman Scarbourg genaemt / die wel eer veel deucht van

de Hollanders op Nieu Amsterdam had genooten / de welcke nu tegens de selve veel smadige Rodomontados uyt-spoogh / en in persoon met een kleyn Fregat daer op de kust liep rooven ; Soo datte Nederlanders de Engelse niet vertrouwende / de voorsz. hare Stadt Nieu Amsterdam met 5. puncten hebben begost te fortificeren / zijnde sterck aen Burgerye omtrent de 1000. weerbare Mannen : De Regeeringe in 2. Burgermeesteren ende 5. Schepenen bestaende ; Wenschende alleen op een renfort van 4 a 6 Fregatten en 500. Soldaten / waer mede sy met Godes hulpe hare Vyanden verhoopten getroost te zijn.

Den 28 passato is het stedeken Eysleben (geboorte-plaets van D. Martinus Lutherus) te midnacht schielijck in brant geraeckt / zijn begin in de Nieuwe stadt in de straet van St. Anna nemende / als mede van de 4. Torens Nieustadt / Klippen / Ram en H. Geest Toren / soo raeckte d'oude stadt oock seer haest in volle vlam / alwaer der meeste rijcke Luyden hare Huysen verbrant zijn / en al-hoe-wel water en andere lesch-materialen overvloedich by der hant waren / soo nochtans en sach niemant daer na om / door dien het subijt verheffen der vlamme elck om zijn Vrou en Kinders te bergen dede omsien : Daer verbranden by de 600. Huysen / een irreparable schaede voor d'Inwoonders. De rest der Stadt wierde gesalveert met de naeste Huysen neder te halen / ofte des selfs Daecken ende Solders met Beesten-mest te bestroyen. De Magistraet na den oorspronck van dit ongeluck ondersoeck doende / bevonden dat den Torenwachter vluchtich was / doch alsoo die binnen weynich dagen weder-keerende baerblijckelijck onnoosel was / soo heeftmen bevonden dat dit ongheluck met een schot is begonnen / ende al eermen des verdacht was aen vier hoecken gelijckelijck in lichter vlam braeckte.

Den 8. Mey is gelijcke Brant smorgens ten 7. uren ontstaent tot Marlebourgh / een Out Marckt-stedeken in Enghelandt tusschen London en Bristol gheleghen / meest bewoont by Vellebloters / en die sich mette Wolle en Vellen geneeren: het vuyr ontstont eerst tot eenen Frans Vrijman aen 't westen van de Hoogh-straet / by Sinte Pieters Kerck / wanneer den Meester van huys ende het volck met drooghen doende was : De Ghebuyren die het perijckel vreesden / boden hare hulpe / maer wierden (gelijck het dickmaels in soodanige occasien gebeurt) gerefuseert / waer door oock de vlamme haestelijck

van 't een huys tot 'tander/ en in 'teynde der Hoogstraet oversloeg/ soo dat wel 250. Huysen af-branden/ blijvende niets overich als des Majoors Huys/ sulcks/ datte Inwoonders alle tot Bedelaers gemaeckt zijn/ waer van veele hun ootmoedigh voor Sijn Exe. Cromwel quamen vertoonen / versoeckende assistentie / dewijle sy alle geruyneert waren/ende selfs niet een Schaeps kope hadden behouden: Waer door het Parlament heeft geordonneert / dat dese beroyde Menschen door Collecten over geheel Engelant hun verlies souden moghen herstellen.

Diergelijcke ongeluck ghebeurden mede aen Vilna / een Stadt in Poolen: Alwaer den 6. Mey den Vorst Johannes Radzevil pompeuselijck in 't ghekrioel van by de 15000. zielen wierde binnen ghehaelt/ ende die om dat hy de naeste aen den Koninck / uyttermaeten bemint/ oock der Duytsen Vader genoemt wiert/ des abondts door den Graef Smolensko magnificq wierde onthaelt/ vergastet / ende met veele Vuyrwercken vereert / die buyten verwachten quade operatie deden: Want als in de Na-nacht de Luyden waren slapende/ ontstont'er een grooten brant / die al-hoe-wel de Poolse Huysen goe dicke steene Muyren hebben / in een korte stont 60. van de selve tot puyn-hoopen maeckte: Meerder schade wiert door den Vorst belet/ en de beschadichde (op 80000. Marck Goudts begroot) met schenckagien vergoedet.

Dus langh en verre buyten 't Franse Rijck geswiert hebbende/ bedacht my: En alhoewel ick over Switzerlandt een swarten Wolck sagh/ quam te Parijs: Hier sach men vreucht en droef heydt: De blijde waren den Koninck / om dat Monsr. d'Estrades soo gelucke-lijck den Rijcken Grave van Oignon op Sijne Majesteyts zijde had gebracht/ en zijn Gouvernement van 't geweldighe Brouagie na de wille des Conings aen ged. d' Estrades hadde overgegeven/ gelijck mede zijn Eylant Oleron: Coninck Carel van Schotlant was verheught/ om dat hy den 17. deser zijnen Admirael en Cous in Prins Robrecht van Nantes komende/ by hem te Parijs kreeg: De Magistraet der Stadt was blijde met het wel-handelen des Cardinals Masarini/ soo teghens hare Borghers als andere / dit erkenden zy door een heerlijcke Maeltijt op 't Stadthuys/ daer/ Sijn Eminentie present

present zijnde/ soo veele fraeye dingen wierden voortgebracht/ dattet nu al in de Na-nacht was eer ick kost gaen om te slaepen: Ja Sijne Eminentie was selfs te wonder wel vergenoecht/ niet alleen om dat hy nu meer als oyt in de goede genegentheydt der Francoysen was geklommen/ maer oock om dat hy zijne haeters / waer onder 6. a 7. Parlaments Heeren waren/ nu de voet konde lichten/ en/ gelijck hy dede uyt het Hof ende de Stadt liet bannen: Onder ettelijcke die gevanghen ende na Bois de Vincennis gebracht wierden / was dẽ Heer Croissy Fouquet / geestimeert voor een der grootste Vyanden van Sijn Eminentie/ die tot des selfs nadeel met den Prins de Condee ende andere zijnre Vyanden ernstelijck hadde gecorrespondeert/ en gelijck in de Galderije van de Loubre voor seecker geseyt wierdt/ de voorstelder ende aendringher was geweest / van / datmen een sekere somme gelts op des Cardinaels Hooft hadde gestelt: Desen nu geklupstert / wierde van Vier Coninckl: Gecommitteerden ondervraeght/ die oock last hadden hem zijn Proces te maken/ maer dese konden niets doen/ overmits Croissy haer geen gehoor gaf / ende daer neffens hem beriep op 's Koninckx Declaratie van Ao. 1648. Inhoudende/ dat niemant als de Parlamenten selfs hare Ledemaden mochten richten: 't Welck oock het Parlament soeckende door te dringen/ sonden hare Gedeputeerden in 't midden deser Maendt aen den Koninck / soo om de Heer Croissy als hare gebannen Leden weder op hare Kussens te hebben/ alwaer Monsr. Bellieur onlangs President gemaeckt/ aldus voor den Coninck sprack:

SIRE, Met het bannen deser voorsz. Leden isser begaen een seer groote inbreucke aen de Previlegien van uwe Onderdanen, ja, daer is infractie aen de Wetten van Vranckryck gedaen, ende een Breucke aen de Previlegen van het Parlament.

Voorts gaf hy veele redenen tot verlossinge van Croissy dienstig/ ende siende datter op die tijdt veele Grooten van 't Hof rontsom den Coninck stonden / seyde hy / dat dese proceduren oock teghens hare Privilegen waren/ ende ingevalle die niet gestuypt wierden / sy wel haest de consequentie van dat quaet souden smaecken: Op alle zijne redenen heeft den Cancelier doenmaels in substantie dese woorden geantwoordt:

Messieurs

Messieurs,

'tGeen in de saecke van Monsr. Croissy gedaen is, is geschiet ten dienste van Syne Majesteyt, ende tot vrede en rust syner Onderdaenen. Monsr, Croissy en de andere gebannen Leden syn na de Wetten van Vranckryck schuldigh aen Hoogh Verraet, en van den Staet met een pernicieus quaet besmet te hebben; Dat daer om het Parlament uyt wettelycke affectie tot Syne Majesteyt moet toe-staen in de uytroeyinghe van haer, tot rust en welvaeren van 't Koninckryck, ende dattet Parlament sal wel doen hare wille met des Conincks gelyck te maecken, op datter Iustitie over haer gedaen werde. Wijder sal Syne Majesteyt als dan uyt gracie ende advoye order voor 't Parlamenr stellen, dat zy soo haest doenelycken sy satisfactie sullen bekomen.

Na desen heeft den Coninck weder Commissaren aen Croissy afgeveerdight/ maer die bleef Croissy voor zijn Rechters oock niet te kennen/ ja seyde vrymoedich haer niet te willen antwoorden/ dies wiert hem door 't Hof geboodtschapt dat men van zijn stil-swijghen voor bekentenis soude op nemen: Croissy sprack/ dat sulcks volgens de Wetten van Vranckrijck niet en mocht gheschieden / daer op de Commissarissen weder beschept gaven/ dat sy geauthoriseert vanden Koninck gesonden waeren / daer op Croissy haer sonder hoesten dese woorden toe-sprack:

MESSIEVRS,

Ghy kont onder pretence van die macht wel yets doen door gewelt, maer niet met recht in dese sake teghens my. Voor myn deel, ick eere den Koning, alsoo veel als eenigh ander Onderdaen. Doch soo hy na myn bloedt dorst, hy kan het nemen met gewelt, ende kan't doen om mynen wegh te korten. Syne Majesteyt soo hy wil, kan myn Lichaem wegh nemen sonder eenighe formaliteyt, laet hy my maer senden een Priester ende een Hangman, soo wil ick myn Ziele over geven aen d'een, ende myn Lichaem aen d'ander,

Dit beschept brachten de Commissarissen aen hare Majesteyten/ die verwondert over dese resolute antwoorde / die saecke te vervolghen voor een wijle hebben laten berusten. Evenwel was Croissy seer ongeneuchlijck: Maer noch al veel meer den Prins van Condee/ want boven dat hy sagh dat Masarini alles weder levendigh maeckten/ soo vielen hem zijne beste Vrienden oock af / ghelijck den Marquis de Rochefoucault/ dese nam d'Amnestia aen: Ende den Hertoghe van Orleans de Wapenen neder gelecht hebbende/ begaf hem in stilte op zijn Territorium: En die van Normandie met den Hertoge van Longuevile trocken hun de sake niet aen.

Lijste der Schepen in April van d'Engelse verovert.

In Tessel.	Een Engels Schip met Wijn/Oly en Specerijen/ geestimeert op 30000. gl.
Idem/	Een Engels Schip met Plancken. Noch een Lorrendrayer met Amonitie.
t'Amsterdam/	Een Engels Schip met Koper/ Rosijnen/ Wijn en Suycker.
Idem/	3. Engelse Scheepjes met Suycker/ Wijn en Specerijen.
Idem/	1. Rijck Lakenschip. 6. Lorrendrayers met Contrebande goederen.
Idem/	1. Rijck Lakenschip. 2. Koolschepen. 2. Lorrendrayers van Ostende en Hamburg.
t'Enchuysen.	Een Engels Schip met Boter en Kaes. 1. Idem in't Vlie.
Te Rotterd.	Een Eng. Schip met Colen en Butter. Noch een met Deelen.
In Seelant.	5. Engelse Prijsen met Coussen/ Bayen en Stoffen.
Idem/	3. met Pick en Teer. 1. met Koopmanschappen.
Te Nantes.	3. Eng. Canarysvaerders/met 50 packē Carsayen/50 last Tarru/ 200000. gl. weerd.
Te Rochel.	1. Nieuwe Fluyt met Rogge.
In de Pouille.	1. Engelse Rijcke Straetsvaerder vol Sijde verbrandt.

Meyus 1653.

U was de Vloote der Batavieren weder zeylvaerdich geworden/ ende yder was water-tandich om by te woonen de Wapen-macht der Geunieerde Provincien: Sulcx dat haren minsamen Geleyder den Lupt. Admir. Tromp den 9. deser met 60. Schepen van voor de Mase Noort aen in See liep/ op wiens Schip nu geklupstert saten eenighe van die Officiers die onlangs getoont haddē datse geen Voorstanders hares Vaderlants en waren/ hier waren sy gedoemt / om de geduldicheyt die sy gehad hadde in't aensien des gevechts / sonder hare Mackers die het van noode hadden/ tijdelijck te assisteren. De Enghelsche Vloot quam Dry dagen daer na langst de Kust met moy weder / jagende de Visschers van haer bedrijf na strant: Maer soo geluckich waren die vā Siriczee niet/ overmits zy met 54. Kabbeljau-schuyten even in Zee komende / voor't Veerse gat van d'Engelse Vloot wierde ontmoet: die om de groote stilte 47. daer van namen/ tot bederf van die arme Zee-luyden: 't Is aenmerckens waerdich / dat onder dese Visch-Scheepjes 2. Convoyertjes zijnde/ het een met 4. stucken soo lustigh onder hares Vyants Sloepen schermde / datse een Roey-Fregat op het selve mosten af-senden / en niet alleen dat selve heeft afgheslaghen/ maer grootlijcks beschadicht door most gaen /dies sonden een Parlaments Schip met 40. stucken in plaets van 't voorgaende de Zee-man aen boort / die alsoo hy te groot van tanden was hem nam:

Middelerwijl ontstont'er een luchje / soo dattet 6 Vissers met de andere Convoyer ontseylden. D'Engelse verdeelden dese Vissers op hare Vloot / die mede voerende tot omtrent voor het Tessel: Men sette hun daer met kleyn Vaertuygh te Lant / naer dat men hun afgevraecht hadde oft sy d'Engelse wilden dienen / daerse alle neen op seyden / dies sy van de twee Admiralen Monck en Deane (zijnde 2. Jonge Mannen die sy sagen dat 't bewint hadden) wel getracteert zijn / ende verboden wierde niemant eenige van dese Vissers op hare Vloot nu zijnde / te plonderen ofte anders qualijck te bejegenen / om haer te bequamer tot hunnen dienst te locken / want sy sagen dat dese Vissers meest alle stercke ende wackere Mannē waren: Maer sy en wilden onder geen Staert dienen / alsoose aen 't Hooft van den Leeu woonachtich zijn. Dus sagen d'Engelse datte Zeeuwen te ghetrou waren om Verraeders te wesen / ende oock te vies om haren dienst (die sy voor hare Wettige Souverayne de Staten dat vrome luyden zijn / onbevleckt bewaeren) te verruylen onder de Slavernije van [redacted] / Mensche-pressers / [redacted]: Dus en poochden sy dan niet meer haer aen te locken / maer namen de voornaemste en bespraeckste a part / om daer met ondervragē hun profijt te doen / en op datte Vissers niet en souden schreumen alles te seggen heeftmen haer sommige Glaeskens Seck doen drincken: A. Deane vraechde (gelijck oock andere) seer curieus oft de Hollantsche Vloot in See was / oft de Zeeuse Schepen daer by waren / ende of de Ruyter oock by L. Tromp was / en hoorende van ja / schudden sommighe hun hooft / (want desen Baes schijnen sy om de bysondere preuven die sy van hem hebben boven andere wat meer respect toe te dragē) daer onder sy oock sagen / dat ettelijcke de hoofden by een staken / eñ het seer druck in hare gesten van wijsen met 't Lichaem en hare Handen hadden / als oock met praten / dan verstonden 't niet. Als sy nu omtrent voor Petten waeren / hebben sy dese Vissers doen sweeren en beloven / oock doen ondertekenen / ende die niet schrijven konden mosten hun Merck setten / Datse noyt meer tegens 't Parlament en souden mogen dienen / ‡ op peene van de voeten gespoelt te werden:

Ende

‡ Een begin van hare Tyrannije: De Zee / en al wat daer in en op komt behoort haer. Sy hebben Engelant alsoo geoccupeert. Is dat redelijck / waer om oock niet also de Zee?

Ende alsoo hebben sy de selve aen lant gesonden/ uytgeseyt het volck van 'tkleyn Convoyerken behielden sy. Als sy omtrent Santvoort quamen/ namen sy een Vis-pinck die aen zijn Want lach/ en daer op al de Vissers in slaep lagen/ die verwondert wacker wordende hun onder d'Engelse Vloot bevondē/ en na Jarmuyen wierden gevoert/ doch eer sy soo wijt quamen/ meenden d'Engelsen noch een sprongh met dit Santvoorts Pinckje te doen / en seylden 's nachts noort op/ daer insgelijcks twee Pincken van Wijck-op-zee laghen te visschen/ maer dese en sliepen niet/ alsoo sy de lucht al in de neus hadden/ dan evenwel onderhaelden sy een van de twee Pincken/ en leyde dat aen boort/ smeeten eenich volck over / maer de vrome Vissers die Wijck wel kenden en van Wijck waeren / doch de Wijck niet begeerden/ waren soo vroom/ datse roepende Wijck op See/ de voorsz. Engelsen op zee van hun boor deden wijcken/ soo maeckte Godt de naem van haer Dorp over-een-komende met haer glorieuse daet: Nu/ de gheseyde Vissers sloegen de Enghelse met zijn Santvoorder Pincke af/ so datse al hobbelende oock van elkanders boort geraeckten/ maer 2. Engelse Maets noch op den Wijck-op-zee'er zijnde/ sprongen in see/ en alsoo't stil weer was swommen na hare Pinck/ maer wierden op een Engels Fregatje gebergt/ 'twelck eenighe schoten na de Vissers doende/ een Man in zijn been trefte die het daer nae besturf. Wt de mont der voorsz. Santvoortse Visser verstonden sy dat onse vloot omtrent Tessel was; Ende voorwaer indien d'Engelse wat spoedich hadden geseylt/ beyde Vlooten souden aldaer malkander hebbē gevonden: Want den 14. dese was den Lu. Tromp van voor Tessel geseylt noort aen / convoyerende sommige Koopvaerdijers naer de Noort/ van intentie de Vloot van St. Marten aldaer te gemoeten: Ende den 15. dito quamen d'Engelse voor Petten/ daerse uyt eenige Vissers diese namen/ verstonden dat de Hollantsche Vloot noort aen was/ diese al-eer d'andere Esquadrons van suyt en noorden daer by waren gevoecht/ geern souden hebben willen attacqueren / maer in dit desseyn heeft haer Godt seer wonderlijck belet/ tot groot voordeel der Hollanders/ die haer van dat geluck doen oock hebben gedient: D'Engelse Vloot bleef dan onverrichter saken eenige dagen ontrent het punct van de bree Veertien/ sterck in alles gelijck d'onderstaende

Lijſt uyt-wijſt : Gemonteert ende gemant/ ſulcks de ghetalen van dien zijn mede-brengende :

Het eerſte Eſquadron, gecommandeert door d'Admiralen onder de Roode Vlagge.

De Reſolutie / Admirael.	550. man / 88. ſtuck.	't Gulde Vlies. Capiteyn Foſter.	180 m. 40 ſt.
Worcheſter Freg. Capi. Dakins.	210 m. 50 ſt.	Lopautee. Capiteyn Limbry.	150 m. 34 ſt.
Advijs Freg. Capi. Smit.	180 m. 42 ſt.	Societeyt. Capiteyn Lukas.	140 m. 44 ſt.
Dyamant Freg. Capit. Hill.	180 m. 42 ſt.	Coopman vã Malgom. C. Rollins	140 m. 36 ſt.
Saphyr Freg. Cap. Heaton.	140 m. 38 ſt.	Martin. Capiteyn Veſſey.	90 m. 14 ſt.
Marmaduke. Cap. Blagg.	160 m. 42 ſt.	Reynaert. Capiteyn Cornelius.	30 m. 10 ſt.
Pellicaen. Capiteyn Molthun.	180 m. 40 ſt.	Fortuyn. Capiteyn Morris.	30 m. 10 ſt.
Syrene. Capiteyn King.	100 m. 26 ſt.	Fame. Capiteyn Salomon.	30 m. 10 ſt.

Tweede Eſquadron, gecommandeert by den Vice-Admirael Pen, onder de Blaeuwe Vlagge.

Jaques / Vice-Admirael Pen /	360 m. 66 ſt.	Plevze / Capiteyn Littelton /	100 m. 32 ſt.
Leeuw / Capiteyn Lambert /	220 m. 50 ſt.	Verwiſſelinge / Cap. Sidnan /	100 m. 30 ſt.
Raby Fregat / Capiteyn Sands /	180 m. 42 ſt.	Merlin / Capiteyn Krapnell /	90 m. 12 ſt.
Aſſiſtentie Fregat / Capit. Kriſpin /	180 m. 40 ſt.	Richard en Marta / Cap. Smith /	180 m. 46 ſt.
Voorſichtigheyt Fr. Cap. Stayner	180 m. 42 ſt.	Sara / Capiteyn Stenard /	140 m. 34 ſt.
Portſmuyer Fregat / Ca. Doenfort /	170 m. 38 ſt.	Liſbonſe Koopman / Capi. Raily	140 m. 38 ſt.
Anne Piercy / Capiteyn Hart /	120 m. 33 ſt.	Valck een Brander	30 m. 10 ſt.

Derde Eſquadre, gecommandeert by den Contra-Admirael La Roſon, onder de Blaeuwe Vlagge.

George / Contra-Admir. La Roſon /	350 m. 58 ſt.	Eyckenboom / Capiteyn Edvin /	120 m. 32 ſt.
Kenter Fregat / Capiteyn Renolds /	180 m. 50 ſt.	Braſil Fregat / Cap. Heathe /	120 m. 30 ſt.
Preſident Fregat / Capi. Parke /	180 m. 40. ſt.	Levantſe Koopman / C. Woulters /	130 m 32 ſt.
Nonpareille Fregat / Cap. Penroſe /	170 m. 40 ſt.	Avonture / Capi. Greene /	160 m. 38 ſt.
Succes / Capi. Kendall.	150 m. 38 ſt.	Samaritane / Cap. Blake /	120 m. 30 ſt.
Wellekomſt / Cap. Harman /	200 m. 40 ſt.	Jager een Brander /	30 m. 10 ſt.

Eerſte verdeelinghe van 't Admiraels Eſquadre.

Triumphe / Cap. Paecke Vice-adm.	350 m. 62 ſt.	Hondt / Capiteyn Hide /	120 m. 36 ſt.
Laurier Fregat / Capit. Stoke /	200 m. 48 ſt.	Wapen en blijtſchap / Capit. Pile /	119 m. 34 ſt.
Advontuer Fregat / Cap. Nickſon /	160 m. 40 ſt.	Londen / Cap. Broun /	200 m. 40 ſt.
Providentie Fregat / Capi. Peace /	140 m. 33 ſt.	Hannibal / Capiteyn Hadduck /	180 m. 44 ſt.
Bear / Cap. Kerby /	200 m. 46 ſt.	Marye / Capiteyn Maddiſow /	120 m. 37 ſt.
's Harten luſt / Cap. Weigt /	150 m. 36 ſt.	Thomas en Willem / Ca. Seffer ſon /	140 m. 36 ſt.

Eerſte verdeelinge van des Vice-Admiraels Eſquadre.

Victorije / Ca. Lanck Vice-admir.	300 m. 60 ſt.	Raeff / Cap. Taylor /	140 m. 38 ſt.
Centurion Fregat / Cap. Wood /	200 m. 42 ſt.	Beurs / Capiteyn Dare /	120 m. 32 ſt.
d'Expeditie Fregat / Capit. Vollis /	140 m. 32 ſt.	Sphera / Capiteyn Kole Mdn /	110 m. 30 ſt.
Goude Blom / Cap. Hayward /	120 m. 32 ſt.	Wijſe Mary / Capi. Taylor /	100 m. 28 ſt.
Middelburgh / Capiteyn Whiting /	120 m. 32 ſt.	Thomas en Lucije / Ca. Randt /	125 m. 34 ſt.

Eerſte

Eerſte verdeelinghe van 't Eſquadre van den Contra-Admirael.

d'Avantgarde/Ca. Jordan Vice-am. 320 m. 62 ſt.
d'Intreede / Cap. Herberry/ 200 m. 43 ſt.
Draecke / Capiteyn Seeman/ 260 m. 38 ſt.
Bekeeringhe / Cap. Githings / 120 m. 32 ſt.
Sinte Paulus/ Cap. Spatehart / 120 m. 32 ſt.
't Preſent / Capi. Salnor / 130 m. 34 ſt.
Waſdom Fregat/ Cap. Horowood/ 115 m. 30 ſt.
Samuels Boot / Cap. Ames/ 110 m. 30 ſt.
Benjamijn / Capit. Sparkes/ 120 m. 32 ſt.
Coninck Ferdinandus/Cap. Hayne/ 140 m. 36 ſt.
't Geytjen / Cap. Jan/ 100 m. 30 ſt.

Tweede verdeelinge van 't Admiraels Eſquadre.

Voorſpreecker / Cap. Hewert / 300 m. 56 ſt.
Buſſecks Fregat / Cap. Kurtaine/ 180 m. 45 ſt.
Guinees Fregat/ Cap. Kurtice/ 150 m. 34 ſt.
Tyger / Capiteyn Sonders / 170 m. 40 ſt.
Vyolette / Capi. Southwood/ 180 m. 40 ſt.
Sophya / Capi. Kerby/ 160 m. 38 ſt.
Vaelmuyer Fregat/ Cap. Jeffrais/ 100 m. 26 ſt.
Vier Suſters / Capiteyn Becke/ 120 m. 30 ſt.
Hamburgh / Capit. Jeſſel/ 110 m. 34 ſt.
Feniex / Capi. Euden/ 110 m. 34 ſt.

Tweede verdeelinge van des Vice-Admiraels Eſquadre.

Andries/ C. Graves contra-Adm. 360 m. 56 S.
Aſſeurantie Fregat/ Cap. Hollant/ 160 m. 36 S.
Kroon / Capiteyn Tomſoe / 160 m. 36 S.
Hertoginne / Cap. Seafielt/ 140 m. 36 S.
Princeſſe Marie/ Cap. Honley / 90 m. 24 S.
See-hondt / Capit. Shelly / 170 m. 38 S.
Peerle / Capiteyn Cadmon/ 120 m. 30 S.
Reformatie / Capiteyn Erningh/ 160 m. 40 S.
Konſtigheydt / Cap. Salomon. 200 m. 30 S.

Tweede verdeelinghe van den Contra-Admirael.

Arent Hemel / Ca. Godſon / Contra-admirael/ 300 m. 58 Stuck.
Vrientſchap Fregat / Cap. Pack / 150 m. 36 S.
Bekeeringh Fregat/ Cap. Joyne / 210 m. 44 S.
Dolphijn / Capiteyn d'Advijs / 120 m. 30 S.
't Wapen van Hollant/ C. Mardzig/ 120 m. 34 S.
Julipon/ Capiteyn Kubbit / 120 m. 32 S.
Jonathan / Capiteyn Graves / 110 m. 32 S.
Draecker / Capiteyn Smith / 110 m. 32 S.
Willem en Jan/ Capiteyn Jeſſon/ 120 m. 36 S.
Nicodemus Fregat/ Cap. Ledgant / 40 m. 12 S.
Verworpelingh / Capiteyn Rock/ 110 m. 30 S.

In alles 105. Schepen [daer onder 26 kloecke nieu-ghebouwde Fregatten] ſterck / gemant met 16269. Soldaten en Bootſgeſellen/ ende gemonteert met 3840. ſtucken Canon: Boven dien waren 20. andere Schepen van Oorloge by deſe Vloot ghekomen / maeckende alſoo een corpus van 125. zeylen. Deſe nu verſtaende dat niet alleen L. Tromp haer was ontſnapt / maer oock 180. Rijcke Koopvaerders/ daer onder 5. Ooſt-Indiſe Schepen/ tot Fayrhill naer zijn believen was gaen convoyeren/ hielden Krijchſraet / ende / naer dat zy de Boeren omtrent Petten / de Helder en Teſſel hadden gedreyght te willen met eenige Ketſen beſoecken / daerſe oock mede aenquamē/ wierden

wierden aldaer van dat vierkante Volck/ alsoose wat bot toeslaen/ soo redelijck bejegent / datte Gentilmans mette steerdt tusschen de Beenen hare Confraters rapport gingen doen / datter voor hun by de Dutch oft Boterbackers als noch geen goet quartier was: Hare Admiraels schreven dees volgende Brieven aen't Parlament:

Van Boort de Resolutie, den 14. Mey Anno 1653.

SR. Mijnen laetsten was van 't Noorder-voorlandt: Wy hadden doemaels een seer haestigh gevecht te verwachten: Maer Godt heeftet zedert also geschickt/ dat Tromp en de Wit beyde aen 't hooft van ons noort aen gingen/sommige convoyerende / als oock om die uyt Vranckrijck weder om komen/ mede om d'Oost-Indise Schepen/ sy twijffelen niet die te vinden / en haer binnen te convoyeren. Dan 'ken twijffel niet of gy sult verstaen hebben hoe Godt ons gezegent heeft/en ons seer bequaem weder heeft gegeven onses Vyants Kust te besien/ 'twelck/ met oock het nemen van vele Vis-buyssen/ die nieulijcks ter Visscherije uyt Ziriczee waren geloopen / die ick meyne by de 54. zijn geweest/ hebben wy een grooten allarm in't heele Lant verweckt / en sy zijn buyten twijffel bevreest geweest voor een Inval / ende dat wy dese Boots by avonture wel daer toe mochten ghebruycken. Het zy dan so het wil/ 'tis een groot verlies voor die Arme Luyden van Zirickzee/ ende een ongherief voor 't gantsche Landt/ alsoo zy Amsterdam en Rotterdam geduyrigh met versse Vis versagen.

Ick achte dat wy eer lang Tromp sullen ontmoeten/ God verwek de herten datse voor ons bidden.

Na dese Brief hebben Monck en Dean oock desen aen 't Parlament gesonden:

Van boort de Resolutie, voor Tessel *den* 15. *Mey* Anno 1653.

Srs. In onse van den 12 deser verhaelden wy onse cours na de Hollandtse Kust, en dat wy souden trachten mette Hollanders te slaen al-eer hare gantze macht soude syn geconjungeert: Zedert syn wy door verscheyden Visschers die wy op hare Kust namen geinformeert, dat Tromp met omtrent 80. Oorloghschepen ende een considerabel getal Koopvaerdyers noort aen is geseylt. Waer op by den Krijchsraet doen binnen ons Boort gehouden is besloten, (als ten meesten nut geestimeert) haer met volle zeylen te volgen, van meeninghe haer by de Custe van Hitlant oft daer omtrent te achterhalen. Dit hebben wy stracks in't werck gestelt. En meynen in onse wech tot daer toe te loopen by d'Engelse strant, hebben daer om de Reviere Humber geordonneert tot een Rendevous-plaets, by verstroyinge door quaet weder, als oock op datte schepen die na ons komen ons te beter vinden mogen. Wy versoecken, dat wat Oorloch ofte Victualie-schepen nu op de Revier zeylree voor de Vloot leggen, in aller haest na de Rendevous-plaets gesonden mogen werden.

Aldus seylden d'Enghelse Vloot na Schotlandt / daer komende/ ordonneerden al de genomen Zirickseese Vis-booten [waer van het

seggen in Hollant was dat die alle door d'Enghelse in de gront ghe-boort waren] na 't Casteel Timmoutt/ om aldaer tot Kool en provisi Schepen gebruyckt te werden/ doch wierden aen de Schotten ver-huyrt een wijle daer na/ die mette selve in een storm in de Herfst zijn vergaen/ en tegens de Schotse Klippen aen duysenden stucken ghe-smeeten/ [want/ seecker is't / dat onrechtvaerdich goet nimmer ghe-dijt.] Als nu d'Engelse niemant in oft omtrent hare cours en ver-namen/ schreven sy aen't Parlament dese Missive:

Van Boort de Resolutie, voor de Baye van Aberdeen in Schotlant, den 20. Mey, Anno 1653.

SIrs. Zedert den 17. dat wy onder Nieukasteel quamen/ hebben wy geen oorsaecke om schrijven gehad: Ende nu zijn wy op de Schotse Kust om de Hollanders te volghen/ van de welcke wy geen tijdinge zedert onsen laetsten hebben gehad. Wy sullen tot Tamptalon/ Aberdeen en 't Kasteel Dun-Otter order laten/ voor alle Schepen die ons willen volgen. Ende wy zijn nu doende om al-hier onse Schepen met vers water te versien/ tot behoef van de Vloot.

U E. Gen. G. Monke. R. Deane.

Maer als nu den Luyt. Adm. Tromp zijne Coopvaerders tot by Hitlant hadde gheleydet / quam hy den 28. dito weder omtrendt het Doggers sant/ daer hy aller-eerst door 2. Hamborgers verstont dat d'Engelse voor Tessel waren / dies hy meenende datse daer noch la-gen/ hielt Krijchsraet/ en sprack zijn Capiteyns in deser voegen aen: Lieve Kinders, den Vyandt verstaen wy heden omtrent onse Cust te syn, der-halven vermaene u alle, also wy de selve nu alle uren na d'occasie valt gemeynt syn aen te doen, dat sich yder als een Vroom Soldaet tot dienst van't Vaderlant quyte, ofte, die in desen gebreeckigh syn, sullen sich hebben te spiegelen aen de Capiteynen (wysende naer de Hutte) die aldaer in detentie sitten.

Siet hier weder een remarcable sake gebeuren/ want ghelijck doch alle Menschelijcke dispositien voor Godt Almachtich recht ydel en dwaes zijn/ soo heeftet Sijne Mogentheyt hier aen 3. Vlooten elck apart getoont. Als 1. komen d'Engelse hier op de Kust/ trachtende Tromp eer hy geconjungeert was te slaen/ doch komen een dach na zijn vertreck voor Tessel: Dit spijt haer/ volgen/ en meynen hem om de Rijcke Schepē by hem zijnde noch te vinden/ dat mist haer oock. En voorts achter Hitlant omloopende / en vonden Tromps Vloot/ nochte oock de St. Maertense Vloot. Ten 2. Liep L. A. Tromp by Hitlant en Noorwegen om dito St. Martense Vloot te vinden/ dan

vont

vont niet meer als 4 a 5 Schepen / 't gros was doen al voor: Ende ten 3. De voorsz. St. Martense Vloot meynende Tromp by Hitlant oft Noorwegen te vinden / misten haer oock / niet tegenstaende sy vã haren cours over Rochel den Holl. Ambassadeur hadden genotificeert / die 'tselve aenstonts na den Hage af-sont / en Tromp 'tgeheym van daer toe-gesondẽ wiert. [O! wonderbare Mogentheyt Gods] 3. vloten op een tijt en cours in zee / soeken / en vindẽ malkander niet / d'Engelse Wolven komen om te verslinden / L. Tromp als den Herder komt om te bewaren / de St. Martense vloot komt als Schapen bevreest en met hoop na 't Vaderlant hare stallinge / en meynt haren Harder middeler wech te vinden / doch sy soecken alle als Blinden / want den Heere [die 't Al vermach] heeft zijn Volck die weerloos waren / die van alles gebreck hadden / hare Gebeden verhoort / ende die weerloose Coopvaerdijers met 8. slechte Convoyers by de 300. sterck / als Israelijten besijden hare Vyanden geleydet / ja / als sy ontrent 't Schager Rif haer in Dry hoopen hadden verdeelt / zijn sy als de See vol Pharoos Geboefte was / door onsen Godt behouden eñ [als David Psalm 23 segt] in 't Vaderlant geleydet / 'twelck was op den 29 deser / na-middachs ten 3 uren / quam 'teerste gros a 90. zeylen in 't Vlie / 'twelc tot Amsterdam een groote vreugt veroorsaeckte.

Alsoo sien wy dat de Heere het betrouwen op den vleyschelicken arm te schande maeckt: Ende begeert / dat wy hem als ware Souverayn van alle Machten / eeren. Een werck / waer door wy alles goets voor ons en ons lieve Vaderlant konnen bekomen.

Den Luyt. Admirael Tromp [hoorende datte Franse Vloot binnen / en d'Enghelse van voor Tessel gheseylt waren] schoof met moy weder langst de Cust / uyt Tessel en elders quamen noch ettelijcke tot versterckinge daer by: Den 31. dito sach men de geheele Hollandtse Armade voor Santvoort / soo wijt verspreyt als men byna de kimmen der Zee mocht be-ooghen / sulcks dat men die van het Strandt bequamelijck konde tellen tot aen de 100. Schepen / L. Tromp met 2. Galjootjes ront som zijn Schip seylde voor / en daer na elck na hy wel beseylt was / dus quaemen sy savondts voor Schevelinghen ten ancker: 's Nachts wierden neffens andere oock twee Jonge Bootsgesellen te Lande gheset / die door den Jongen verspiet waren / ende

bevonden

bevonden d'een een Vrouws persoon van Munster te wesen / out 19. Jaren / d'andere was van Middelborgh uyt Zeelant / out 22. Jaren / den Capiteyn vraechde haer oft sy wel wisten dat dese tocht om Armen en Beenen / ja 'tleven te doen was / ende dat dese voyage niet gelijck wel somtijdts voor desen enckel speelen varen was / daer op sy eenparich antwoorden / datse haer oock op die voorwaerden hadden te scheep begeven / ende dattet haer leet was datse nu van't schip af mosten / eer datter occasie ware geweest datse met d'Engelse hadden mogen slaen / alsoo sy nergens meer na watertande / wenschende die ure te mogen sien om Bop op zijn Amasones te begroeten / dan dewijle sy beyde nu ontdeckt waren / mosten met Reys-gelt hun laten vergenoegen / en togen naer huys.

Lijste der Prijsen in Mey door de Nederlanders verovert,

In't Vlie / opgebracht een Enghels Laecken-schip / en den Convoyer die 't selve gheleyde / beyde verovert door een Kaper van Hooren / met 12 Stucken en 60 Mannen.

Idem / 4. Engelse Schepen uyt Sweden komende / met Masten / Pick / Teer.

Idem / 4. Eng. Prijsen met Deelen en Hout.

In Texel / hebben 18. Vissers ghesellen en 16. Soldaten een Eng. Kaper voor 't Ooch leggende verovert en opgebracht.

Idem 1. Engelse Fluyt met Kolen / 1 idem met Slijp-Steenen / 1 met Suycker / 1 met Laken / 4 Lorrendraeyers met Amonitie / 1 met Geschut / en sommige andere.

In de Mase / 1 Eng. Prijs met Koopmanschappen en gelt / 1 met Laken en de Convoyer / 4 met Kolen / ende 1 met Eng. Boter en gelt / 3 Lorrendraeyers met Pick en Teer.

In Seelant / 2 Eng. Prijsen met Koren en Laecken / 2 Eng. Schepen met Coopmanschappen / 1 met Suycker en Taback / 2 andere 50000. gl. waerdich / en ettelijcke Lorrendraeyers.

Te Calais / Diepe / Nantes / 2 Eng. Virginie-vaerders met Brandewijn / d'een met 16 en d'ander met 14 Stucken. 3. Eng. Prijsen met Wolle en Oly.

Junius 1653.

OP Pinxter dagh den 1. deser gingen in 2. Pincken drie van de Staten Generael met 4 a 5 Heeren Gecommitteerden nae het Schip van den L. Admirael Tromp / om te delibereren op den meesten dienst van 't Landt. Waer d'Engelse Vloot was en wist niemant / en in Duyns en in't Kanael geen Esquadrons van den Vyant om aen te treffen waren / alleen Bodley met zijn 8 Oorlochschepen uyt de Straet gevlugt lach met 16 a 20 Koopvaerders in Duyns / wierde geresolveert also

 de wint

de wint goet was/ dat L. Tromp ghemelte Bodley soude sien te vernestelen: maer die en wachte soo langh niet/ dewijle hy door een Engelse Spyon uyt Hollant expres wierde geadverteert/ en alsoo eenige uren eer L. Admirael Tromp quam de Coopvaerdy-schepen op de Reviere de Temse dede retireren/ hy selfs liep met noch eenige zijner Oorlochschepen den hoeck van Doveren om / na Zee / om schoon te maken en te calefateren/ want sy waren geheel reddeloos: Nochtans ruckte Tromp na Duyns/ als hy den 2. deser de Schepen Brederode mette Princes Royal uytte Maes by hem gekregen had/ smorgens by 3 uren 't ancker lichtende / ginck d'Admirael Tromp van 't schip de Vrede over op Brederoode: Woensdachs 's morgens verdeelden hy (volgens zijn Missive aen hare Ho. Mo.) de Vloot in 2. Esquadrons / den Commandeur de Ruyter en Schout by Nacht Pr. Floren met 35 Zeylen en 2. Branders gingen aen de zuyder hoeck van Duyns/ maer Tromp met 68. Zeylen en 5. Branders liep van het Voorlant af in Duyns / alwaer doen 3. Koopvaerders en 1 Fregat lach/ de Koopvaerders met Lijnwaet/ Suycker/ Huyden en Koolen geladen/ die Ad. Tromp nam/ maer 't Fregatje liep tegens 't Landt aen/ en 't Volck salveerden haer met vluchten: Dit was in 't krieckē van den dach: De Baterij van Sandwits en 't Kasteel van Dover wisselden sommige Canon-kogels mette Holl. Vloot/ die soo lustigh de bal weder om dreef/ dat veele Huysen geschonden/ en de Daecken en Tichlen daer af geschoten wierden. Van daer quam Tromp in de Hoofden/ en den 8. dito langst Vlaenderen: Doen schreef hy aen de Staten/ hoe hy in Duyns was geweest/ d'Engelse Vloot niet en had gevonden/ en alsoo 2. daghen door kalmte ghedreven hebbende/ had met 2. Pincken van d'Admiraliteyt tot Amsterdam en de Commissaris op 't Vlie so stracks advijs gekregen/ datte Enghelsen voor de zee-gaten van Tessel en 't Vlie lagen: En post dato by een Visser van Zeelant gewaerschout / die van d'Engelse genomen en eenighe uren onder des selfs Vloot was geweest/ dat de selve nu omtrent 10 glasen zeylens van hem mochten zijn.

Al-eer d'Engelse van voor Tessel vertrocken/ practiseerden sy een Aenslagh/ om sommige Oosterse Coopvaerders (die mette Noortse binnen 't Vlie by de 500. zeylreet laghen) oft te vernielen oft wech te sleepen:

sleepen : Zy gebruyckten hier toe een Vlielander Visscher / die haer seyde datter maer een Convoyer binnen 't Vlie lach : Zy namen de Visser mede / en met 14 lichte Fregats quamen in de Maneschijn by het Stortemelcks gat in't Vlie / en effen omtrent den Horn komende / die tegens der Schellingh over steeckt / alwaer doen juyst eenighe van die Convoyers lagen die mette Franse Vloot in gekomen waren / wierden d'Engelsche Waech-halsen verschrickt / siende 't Canon by de Maen flickeren / deysden te ruch: tot haer groot geluck was't gety noch een uyr haer gunstich / sonder dat / souden alle in den strick geweest hebben / en genootsaeckt om aen de naeste plaet daer het vol ‡ Zee-honden stickt / lijf-bergingh te soecken. Zy toghen dan weder om : En wilden den Vlielander Visser aen de Nock van de Ree op hangen / om dat hy haer geabuseert hadde : Die op zijn Zeemans sich verontschuldigende / met schoone woorden 't leven behielt / ende van haer te Lande wierde geset.

Den 9. dito / Liep d'Engelse Vloot suyt-west op : Den 12. zijn sy boven wint op Cromp aengekomen / omtrent voor Nieupoort / dan door kalmte scheyden 's Middachs : Ten 2. uren begosten weder te vechten / duyrende tot den donckeren : En alhoewel de Vyanden de loef hadden / soo deden sy nochtans weynich quaets : 's Morghens kregen sy 2. Galjoots / waer in eenige der Fiscaels Assistenten waren / waer af 't een wel 50. Maets van Cap. Bulckert van Groningen (wiens Schip sonck) geberght had / Cap. Velsens Schip en eenige zijner Maets verbranden oock op dien dach : 's Avonts quamē veel Holl. Capiteynen op den L. Admirael Tromps Schip / alwaer Cap. van Saenen verklaerden / dat dien dach een Engels Oorlogh-schip beneffens hem gesoncken was / 'tgunt hy alsoo getracteert had: En selfs groot gevaer uytghestaen had / als hy sommich Volck van Cap. Bulckers Schip (de Kameel genaemt / en nieu gebout) meynde te bergen / want de Kameel viel om / hebbende 4. a 5. schoten onder water / den Cap. Bulckert door een splinter den middel vermorselt / bleef mette Sabel in de Vuyst / tot lof van de Groeningers / soo dat hy de 10. Engelse schepen die hem en van Sanen dachten af te snijden / zijn huyt wel dier verkocht : Evenwel bergde van Sanen noch 50 a 60 man van de Kameel / en redderde hem te gelijck van 'tinghe-

 vallen

‡ Een Dier met korte Ooren om geen reden te hooren: Met een schoon wesen om zijn verslindent Kinneback te bedecken: Met een Staert / om als een Sphinx te streelen. Somma een Beessen als de Steertman een Mensch : Suffisant om engelijck te doen / onder 't veynsen roven en moorden.

vallen Want der Kameel en zijne om-swierende Vyanden: Den Ruyter op zijn Lammetjen sach men onderwijl op een ander plaets de loef van den Vyandt ghewonnen met een Esquadron schepen den selven lustich bevechten: Ad. Tromp met de Prince Vlach dede alle vlijt om d'Engelse Admiraels Monck en Deane op 'tschip de Resolutie te aborderen/ maer de resolutie was daer toe irresolut by d'Engelse Admiraels/ en hielden hun wijt genoech buyten 'tgevaer. Soo dat savonts ten tien uren de Vlooten schepden: Doen verbranden het derde Engels Schip. 'sNachts quam Admir. Blake (den 11. uyt Portsmuyen geloopen) met 18. schepen d'Enghelse tot secours.

Den 13. dito met den dageraet koeldent mooy uyt den N. westen: Den Vyant in een halve Maen leggende/ en L. Tromp in 5. Esquadres/ besloot selfs (hoewel in ly) haer aen te tasten: Met 40. schepen valt hy dan tot haer in/ en vecht daer soo vromelijck als hy van achteren schelmachtich by de zijne verlaten wierdt / [o onvergevelijcke misdaet] daer sachmen den een in d'anders Want loopen in plaetse van na den Vyant/ andere lagen droncken in de Hut/ in plaets van 't Vaderlant voorte staen/ een derde wende/ en een vierde tegens Eet en trouwe refuseert op 't aenbieden van seecker braef Capiteyn die neffens hem heen schoof/ een groot Engels Schip dat seer ontorent in ly van hun lach/ het selve met hem wech te sleepen: Des niet te min strijt Tromp vol courage/ klampt Pen aen boordt/ en raeckt in een ommesien meester van 't bovenste des Schips / die van onderen defendeerden hun alsoo by na een half glas/ (dats een quartier uers/) tot 13 Engelse schepen hun ontsetten/ die doen op Tromp aenvielen/ die Pen verlatende/ genoech met zijn selfs te doen had / want 60. vã 's Vyants Bootsluy sprongen over/ die van andere gesecondeert soo dick op Tromps schip overvielen/ dat hy genootsaeckt was met aen gesteken Tonnekens Buspoeder onder plancken hun al vlieghende van daer te helpen: De Vice-admirael de Wit zijnen Admirael alsoo in 'tgedrangh van al te veel Vyanden siende/ dringht aen d'een zijde tusschen Tromp in: Den vailjante Ruyter komter oock by / soo dat Brederode ontset/ lucht begon te krijghen/ en weer op nieus begost te bolderen: Stracks sachmen een gants Esquadron van den Vyandt deysen/ daer onder des Admiraels en twee andere / die seer gedevaliseert/

liseert/ suytwest op liepen: Zy quamen noyt meer te voorschijn/ also haren Admirael ‡ Richard Deane in zijn Cajuyt ter neer geschoten wiert/ die stracks doot bloede/ en in een Fregat na Deale wiert gebracht/ om de minste alteratie te veroorsaken. Aen een ander hoeck sach men de Hollantse schepen van Kleuter/ Ewouts/ Schellinger/ Gideons/ Hendrick Theunen en Brakel soo diep mette Ebbe onder den Vyant gedreven/ en van niemant gevolgt/ dat Dry van hun te seer getroffen/ en tot 3 a 4 reysen sich weygerende op te geven/ wech soncken/ een sloech 'er deur/ 2. bleven in de loop. Dit sach Tromp en meenich Batavier/ dan 'twas soo stil geworden datter gheen opseylen aen was: Eventwel wint genoech voor sommige die hun naer Schouwe en Koompot in plaets van vechten t'soeck maeckten/ [En noch hangt men geen Fielten!] Dies resolveert Tromp voorsichtig zijn Vloot te colligeren /dit doet hy / en miste 17 schepen / waer die waren verdeelt van de Vlach geraeckt / 3. in Tessel / daer C. Kleyn een af was/ en deshalven te Harlingen geen straet mocht ghebruycken: Twee seer schadeloos quamen inde Mase / en 3 a 4 in Zeelant; Sulcks datte Nederlanders in dees 2. dagen 7. en d'Engelse 6 schepen verlooren. Aldus sackt Tromp in de Wielingen/ en den Vyant verbaert voor de banken bleef in zee/ doende met haer swaer canon grote schade aen de Neerlantse schepen/ die in dese kalmte heen noch weder kosten/ en 'tgunt aller-erbarmlijckst was / sy en konden selfs met hun licht Geschut haer 's Vyants schepen niet bereycken.

Den 14. dito waren d'Engelse na de Mase ghewecken: Dies zijn oock de Neerlanders uyt de Wielingen voor Vlissingen ghekomen. d'Engelse om (gelijckse gewoon zijn) haer Natie te abuseren/ stroydē te Londen uyt datse de Hollanders vernielt hadden / en de gevluchte schepen voor den Briel beset hielden: Doch op dat alle de werelt sien mochte hoe sy haer selfs ketelden/ soo hebben sy een danck-dach over dese hare gepretendeerde Victorije gehouden: ['k dencke om datser soo genadigh af quamen.] En schreven dese brief over 't heele Lant:

HEt is een coustume veel gebruycklick, te stellen dagen en tijden om voor't goet van den Heer ontfangen, hem te dancken: Ingevolge van dien ghevoecht in tijde van Godsdienst, en dat desselfs Geest, die de eenige uytwercker in Godes Kercken is (alwaer 't Gebet in den Geest en waerheyt gheschiet, ge-

‡ Hy Een van de Koninck-rechters / die Carel de 1. zijn Sententie heeft ondertekent: Is te Londen pompeuselick begraven/ en is in des Konincks Graff gelecht.

daen by een vry en willich Volck) is daer beneffens d'intentie deses Papiers te bedisputeren. Maer geconsidereert hoe aengenaem Gods Volck yder occasie om bidden is, en selfs by den Heere bedient, gepractiseert by die de gemeene saken bestieren, tot sulcke dingen als sy haer dienstich achten. Soo hebben Wy gelast dees hooge en Hemelse usantie en Preuilege, aen alle die dese Landen getrou syn, te gebruycken in de woorden van den Propheet Isaias 13. 4. Ver. 5. en 6. Voorwaer dit is sulck een dach, of niet dien dach, 't mach den dagheraet daer af syn. Isa. 10. 11. Ver. 5. 6. 12. 13. Dit groot succes tegen de Hollanders (die voor weynich dagen te vooren so moedich waren, om dat hare koopvaerdyers uytgeloopen, en haer geladen Schepen weder tuys gekomen waren, oock om datse ons gebraveert hadden op onse eyghen Kust, schietende op onse Steden en Kasteelen in absentie van onse Vloot) is een groot teken, en in allen manieren noodich voor te dancken. De Victorye bestont daer in: Dat den Vyant vluchte met groote vrees en verbaestheydt, hebbende groot verlies aen Volck en Schepen, en dat in't gehoor en gesicht van d'Onderdanen van Spangen, Vranckryck en haer eygen Landtsluyden. Son der verlies van een onser Schepen, Op de rechte tijt, om te neer te setten hare hovaerdy, hougmoet en vleysschelick betrouwen. tot ontdeckingh van hare Hypocrisie. Het was een Antwoort op de ernstige gebeden van Gods Volck, en op hare groote hope en verwachtingen van den Heere. 'tIs om ons bedencklick te maken, en de zegen onser vorige danckbaerheyt. Een Danckinge in sulcken tijt als dese: niet meer te seggen. Wat Danck sy noch sal verwecken moet de tijt leeren, wie weet?

Van harten alleen begeeren wy, en 'tis te hoopen, datter herstellinge ende Vnie sy onder ons alle die den Heere vresen. Soo om te verwinnen die Natie (ten minsten al die den Heere daer vresen) van haer teghenstreven in 't werck des Heeren tusschen ons, en tot hare plicht om Christus te dienen (met hunne Broederen) in't geen hy op aerden is doende, achtende dat het waertste boven alle weereltlicke goederen. Wy sullen onsen uytlech dan besluyten met David Psa. 107. vr. 1. 2. Ps. 118. v. 1. 2. 3. en 4.

SUPERSCRIPTIE, *Een declaratie van den Generael en Raet van State, om de goede Gemeente deser Natie te noodigen tot* Danckseggинge *en Heylige Verheuginge in den Heere, voor de leste groote victorie ter See, verkreghen by de vloote van dese Staet op de Hollanders, den* 12 *en* 13 *Juny* 1653.

Als haer Vloot voor de Maes quam/ hadden hun sommige Ketsen verstout by den Briel op stroom eenige Salm-fuycken op te halen: Peylden insgelijcx op de gronden: Maer wierden haest vă daer geholpen. Sy schoben dan weder na Tessel: Alwaer groote sieckte onder de Vloot ontstont: Admirael Blacck selfs wierdt doodelijck krank/en met veel andere na Jarmuyen gevoert: Also hy de zee niet

wel koſt verdraghen: (This being the relique of his former feaver) Te Londen komende/ bequam weder/ en wierdt ſtracks Admiraliteyts Heer aldaer gemaeckt. Onderwijl ſy alſoo voor 't Landt leggende met sieckten geſlagen wierden: En dat op de Helder/ Teſſel/ 't Vlie/ der Schellingh en Amelandt met Ruyters en Soldaten een wakent ooge op hun wiert gehouden/ namen zy dees onderſtaende Koopvaerders voor 't Lant wech:

- De Pellicaen van Sint Vbis in Portugael/ met Sout gaende na Amſterdam.
- De Swarte Raef van Nykoping uyt Sweden/ met 159 Yſere Stucken Geſchut/ 2 kopere/ en 2000 Deelen/ gingh na Amſterdam.
- De Stuyrman van Knollendam/ van Queensburgh na Amſterdam/ met Garſt/ Vlas/ etc.
- De Hoop van Kleef met 12 ſtu. van Weſtindien na Hollant/ met Sout en Hout.
- De Morgeſter met 6 ſtu. van Weſtindien naer Hollant/ met Tabacq en Fernambuck.
- De Jonge Prins met 14 ſtu. van Liſſebon met Sout en 4 Kiſten Suycker/ na Amſterdam.
- De Jan van Rotterdam/ met Franſe Wijnen.
- De Hope/ met Teer en Deelen.
- De Sphera met 26 ſt. van Weſtindien nae Amſterdam/ met Oly/ Aluyn/ Anijs ſaet/ 2 tonnen Gouts weerdigh.
- Den Bijl met 20 ſtu. met Sout en Wol/ is verbrant den 29 Juny.
- De Stadt Keulen/ met 24 Stu. met Salpeter/ verbrant den 29 Juny.
- De Gideon/ met 192 Stucken Kanon.
- De Fortuyn van Hattem/ met Carwe/ Veren/ Bont en Pot-As.
- De Suydt-Ster/ van Stocholm naer Amſterdam/ met Yſer/ Koper/ Wijn/ en Vuyren hout.
- De Jonge Boer van der Schellingh/ met Tarru 102 Tonnen Garſt/ 6 Packen Muſcobis leder/ partye Vlas en Sabels.
- Een Ra-ſeyl met Sout.
- De Peter van Aſmos in Deenmercken/ geladen met Sout.
- De Bijlſter Kerck/ met 8 Stu. met Sout.
- 't Huys van Egmont/ met Sout geladen/ a 130 Laſt.

Deſe 4 laetſte Schepen zijn in 't Kanael door Kapiteyn Wricht ghenomen/ en tot Nee opghebracht.

Die van Enchuyſen dus langh op goede gelegentheyt hebbende ghewacht om met hare Buyſen ten Haringh te gaen/ wierden ſeer verdrietig/ alſo hier alle haer welvaert in beſtaet: En dat de vyanden door deſes Lants Vloot die in Zeelant lag/ niet voor de Zee-gaten aengetaſt wiert: Hare handen en tanden konden niet ſtil ſtaen/ dies vangen ſy een verfoeylijcke ſaeck aen: Het was op den twintigſten deſer dattet Canallie 't huys van eenen Lange Willem Houtkooper plonderden en beroofden/ onder decksel van dat die eenige Contrebande goederen aen d' Enghelſen ſoude geſonden hebben/ alwaer veel Wijven en Jongers ſchendich aen gingen. Eenige van heeter complexie/ ſpraken ſeer dangereulx van de Regeringe: Waer door de E. Magiſtraet ſich met Soldaten meynende te voorſien/ daer in wierden gepreveniëert/ door ſodanige die niet waert waren Ingeſetenen ('klaet ſtaen Borgers) van Enchuyſen genoemt te werden: deſe dwongen de Rage daer de aenkomende Soldaten in waren/ te retireren/ en buyten te blijven: Deſe namen 't Stadthuys in/ beſetten de Poorten/ bemachtigen de Amonitie/ en brengen dat als dulle Naecktloopers op de

Wallen/

Wallen/ na de Stadt gekeert: Aldus schieten sy met scherp op 21 Schepen vol Krijchs knechten/ die binnen meynden te raken/maer als d'andre buyten te blijven waren gedwongen. Eenige van hun wenden voor dat men de Heeren Staten in deses lustich most tegen gaen / des stellen sy de E. Magistraet af/ en willen haren Schout Moock Oppergesaghs-Heer over de Stad maken: Andere divulgeren men moste des Jonge Prins Naem in dit geval gebruycken/ om veele insiehten / en dese planten twee Orange Vendels op den Thooren en 't Stadthuys / oock eenighe op de Wallen. Aldus woelden dees verdoolde menschen: Speelden en sopen in de corps des guardes aen de Haven/Poorten als elders/daer niemant sonder haer verlof passeeren mocht. Tot na eenige dagen Sijn Genade van Brederode met sommige Gecommitteerden / by de Staten daer toe geordonneert/ uyt den Hage na Enchuysen togen/ om dese oproerige (indien mogelijck) met reden tot hare voorige plicht te brenghen: Maer het Canaille hielden de Poorten gesloten / ende begeerden geen der voorsz. Heeren binnen hare stadt: Sulcks dat die op den Zee-dijck mosten blijven staen/ tot dat eyndlijck eenige uyt quamen om met de voorsz. Heeren te spreecken/ die soo onbeschoft waren/ dat zy alle eer en respect af-gelept hebbende / de Carotse met Sijn Genade van Brederode en d'andere Heeren van den Dijck in Zee meynden te dringen/ so het niet met beleefthept besegent/en in der haest ware belet geweest: Welcke seer groote infractie aen de Souveraniteyt van de Staten deses Lants / ten Hove seer swaer is opghenomen/ als onlijdelijck ende ten hooghsten straf baer in een lant van goede Policie.

Met beleefthept nochte goede inductie en was by haer niets verrichten: Dies toghen de Gecommitteerdens weder na 't Hoff: Ende Sijn Genade van Brederode na de Helder / alwaer hy even te voren was geweest om met twee Ingenieurs te besien den Ombanck van een Nieuwe Schantse. Tot Medenblick was men oock op geen Soldaten verlieft: Soo datte selve op Tessel wierden geinquartiert.

Te midden deser Maendt is het Jonghe Prinsjen van Orangien na Breda om gehult te werden gevoert. Voor-by Dort vaerende/ tildent de Minne-Moeder om hoogh: Daer op het Volck een geroep van [Langh leve] maeckten: Ende een Kaepvaerder aldaer op stroom legghende losten al zijn Canon.

Een algemeynen geest possedeerden omtrent dese tijt de gemoederen van veele Ingesetenen der Vereenichde Provincien: Die veel opspraecks over de Staten des Lants verweckten: Des selfs Regeeringhe verachte: Ende ront uyt seyden/zy begeerden den Jonge

Prins

Prins voor haren Capiteyn Generael: Ja men viel de Tambours die in't werven van Bootsvolck des Princen Name niet begeerden te gebruycken in't roepen/ gelijck eertijts te gheschieden plach wanneer de Princen van Orangien hooglofl: ged: Capiteyns Generael waren/ lastich/ en wierden sommige de Trommels afgenomen/ aen stucken gesneden/ ende veel bitterheyts tegens de Achtb. Regeringe getoont: Waer door de Staten des Lants na groote patiencie soodanighe oproerichept/ oock het licencieus qualijck spreken in schuyte en op Wagens van hare E. ende des selfs Regeeringe wel strickteljck by Placcate hebben verboden: Ende door particulier aenschrijvens de Predikanten al-omme gelast/ het Volck te vermanen om in plaets van lasteringhe en ongehoorsaemheydt aen hare wettighe Overicheden eenigen tijt herwaerts gants ongebonden ende opentlijck gepleecht/ de selve volghens Gods bevel behoorlijcke onderdanigheydt / eere en respect te bewijsen/ oock Godt te bidden dat hy de Wettelijcke Overichept met den Geest des Wijsheyts ende kloeckmoedichept wilde zegenen/ oock presideren in hare Vergaderingen/ op dat in dese besvvaerlijcke conjuncture van tijden en saken / alles tot 'tgemeene best mage werden in't werck gestelt / gedirigeert ende uytgevoert. Hare Ho. Mog. verboden oock seer scherp d'Engelse Vloote voor de gaten van Tessel en 't Vlie kruyssende/ uyt dese Landen met eenighe Noot-druften t'assisteren. Beyde dese bevelen in Augusto door't gantse Lant depescherende.

Tot Vergoes in Seelant raeckten 't Canaille oock gaende: Men beschuldichde de Magistraet datse in 't verkiesen der Vroetschappẽ des Stadts Previlegen niet en hanthaefden. De Boeren waeren oock op den Rentemeester onvernoecht: En toghen na de stadt om des selfs Comptoyr te purgeren: Maer de Burghers (ghetrouwer als botte Kinckels/ en voorsichtiger als't veelhoofdich grau) sloten de Poorten/ en de Boeren daer buyten: Stuytende alsoo desen oproer/ die anders oock haer mochte overdronghen hebben.

Den 25. deser arriveerden tot Londen den Heer Commissaris Hyronimus van Beverningen / uyt Hollant / om tusschen beyde de Republijcken de handelinghe weder te hervatten: Aldus heeftmen door Godts zegeninge aen dat heylsame werck begost.

IN Denemarcken wierde oock sterck geequipeert, om soo te water als te lant tegens d'Engelse op syn hoede te syn: De Sont, en d'Eylanden met Soldaten, maer de Zee tot Noorwegen toe met Coninckclycke Schepen bewaerdt: Hare Vloot bestaende in 22. Capitale Schepen (behalvens de kleyne) ende 10 Branders. Op den 9. deser dede den Koninck door synen Rijckx-Raedt *Sutart* den Spaenschen Ambassadeur *Compte de Robelledo* nodigen, om de voorsz Capitale Schepen te gaen besien, die hem met syn Koetse opgewagt hebbende, na de waterkant is gereden, daer een van Sijner Majesteyts Fregatten ghereet lach, mette welcke sy aller-eerst aen Boort van't Schip den Prince voeren, waer in een Bancquet was geprepareert: Van daer voeren sy aen 't extraordinaris groot en sterck Schip de Dryvuldigheyt, oock aen de Fredrick, en doen opde Sophia den Admirael, alwaer een statigen Dronck toe-bereyt was, hier bleven sy tot den Nacht. Diergelycke Courtesie is dry dagen te vooren oock ghedaen aen den Hollantsen Resident *de Vries*; Tot wien korts hier na oock gekomen is den Heer *Nanningh Keyser*, Ambassadeur van hare Ho, Mog, aen den Coninck in Denemercken af-gesonden, tot Satisfactie ende volvoeringhe van de nieu-ghemaeckte Alliancie, tusschen dat Coninckrijck en de Republicke der Vrije Vereenighde Nederlanden, tegens d'Engelse.

KEyser Ferdinandus de 3. den 27. April lest-leden alle de Stenden des Rijcks teghens den laetsten October te Regensburgh beschreven hebbende/ om door een Rijckx-dagh de reste van't Instrumentum pacis/en andere grabamina des Keyserrijcks af te handelen: Waren die nu al vele ter bestemde plaetse aengekomen: Onder dese de Keurvorsten: Aen de welcke openinghe van het verkiesen ende Kroonen eens Roomschen Koningh was gedaen: De Verkiesinge geschiede tot Augsborgh/ om de ongesontheyt des luchts van Regensburgh; Van daer quam den Keyser op den 5. deser weder binnen Regensburgh/ daer alles in volghende triumphe is toe gegaen:

Van den den 6. Juny tot den 16. dito was men doende met de Juweelen en Cleedinghen tot de Crooninghe t'ordineren. Oock wierde een Brugge van Plancken gemaeckt/ responderende van het Stadthuys tot aen de Domkerck. Recht over den Tooren van de Marckt maeckte men een Keucken om een grooten Os met Vogelen gevult in te braden: Ende tegens over dese Keucken wierde een schoone Fonteyn ghemaeckt/ met den Rijcks-Appel boven op.

Den 17. Juny brocht men de stucken op de vesten ende aen den water-cant.

Den 18. Dito quamen 10. Vendelen borghers inde waepens/ die van weer sijden der brugge ghestelt wierden; dewelcke met roodt/ gheel ende wit laecken becleedt is geworden. In deselve Coleuren waren van gelijck en ghekleedt der Roomscher Keyserlijcke Maje. Hartsiers/ Hellebardiers/ Trompetters/ de jonge dienende Edellieden/ Pagien ende lackeyen/ alle in roodt laecken/ met geele ende witte frengien/ Op de Vendels der Trompetteren stont des Rijcks Arent met een Hooft.

De Heeren Ceurvorsten/ als mede de andere Staten des H. Roomschen Rijcks/ ende der Room-

sche

sche Keyserlijcke Majesteyt / beneffens de Coninckljjcke Officieren quamen ten halver acht in het Bisschoppelijck Hoff by een / waer de Keyserl. residentie was.

Ten 8. uren reden deselve met haeren Staet t'samenderhandt inde Domkercke / alwaer veel verheven setels naer ieders qualiteyt ghemaeckt waeren/ beneffens een Theatrum om van elck de Crooninghe ghesien te worden.

Zijnde nu inde Kercke/ wierde van sijn Ceurvorstelijcke Doorluchticheydt van Meynts het Ampt der H. Misse ghedaen / met groote solemniteydt ; Oock wierden de Ceremonien der Roomsche Con: Majesteyt (tot Augsborgh ghehouden) wederomme gherepeteert / ende vande t'samentlijcke Ceurvorsten/ Staten/ ende Erf-beampte / gelaudeerdt.

Hier op is met groote magnificentie op het hoogh Theatrum vande Heeren Ceurvorsten ende Gesanten in behoorelijcke forme naer Rijcks-rechten de Crooninge geschiet.

De Roomse Koninckljjcke Maj. sloegh naer het volejnden der selve 16. Cavallieren tot Ridders.

Daer op volghden het Te Deum Laudamus; seer Musicael alle Clocken wierden gheluyt/ borgers ende soldaten/ als oock het Canon gaven de eerste lossinghe.

Van daer ginghen sy vanden Dom naer het Stadt-huys ter maeltijt/ op de ghemaeckte verde brugghe / met laecken becleedt.

Eerst verscheyde groote Heeren met hunne Dienaeren in schoone nieuwe Levereyen gekleedt.

2. Der Heeren Ceurvorsten ende Rijcks-Staten Trompetters.

3. De Keyserlijcke ende Roomsche Coninckl. Trompetters met de Ketel-trommelen ende hunne Heraulten.

4. Den Ghesante van sijn Vorstelijcke genaede van Wirtenbergh / ende den Lant Grave Georghe van Hessen in eygen persoon.

5. Sijne Ceurvorstelijcke Doorl. van Bavieren Ghesante/ draeghende des Rijcks Appel/ gingh in de midde/ tot sijn rechter sijde des Ceurvorsts van Brandenborchs Gesante; Den Heer Leopolde Frederick Vorstel. Graef tot Hoogenzolleren / des Vorst van Zolleren outste broeder droech den Scepter/ ter slincker sijde gingh den Ceurvorst Paltz in eygen persoon/ die de Croone droegh.

6. Den Rijcks-Marschal droegh voor sijn Keyserl. Maj. het Sweerdt.

7. Ses Heeren vanden binnen Raedt deser Stadt Regensborch droegen het gheel Damasten Pavillioen / waer onder de Keyserlijcke Majesteyt in eenen magnifijcken setel van ettelijcke Heeren gedraghen wierde.

8. De Roomse Coninckl. Majesteyt volghde daer op te voet/ ghevolght van veele Heeren/ tusschen de Ceurvorsten van Meyntz/ ende Trier: alle ghecleedt in Keyserlijcke Roomsche Coninckljjcke Curvorstel. ende Staets behoorlijcke Cleedinghe: hun volghden hunne lijf-garden.

Het laecken dat op de houten brugge lach / wierden onder hunne voeten verscheurt.

In't marsseren wierden de Trompetten ende ketel-trommels dapper ghehoort : tot dat de Keyserlijcke als Roomse Coninckljjcke Majesteyten/ beneffens de 3. Geestelijcke Heeren Keurvorsten in 2. Vensteren/ met root fluweel behangen quaemen ; ende lieten sich elck sien/ gevende ordre / dat men de besette Haver vry voor elck gheven soude / die op een hoeck vande marckt eens paerts voet hooge gestropt was.

Den Rijcks-Erff-Marischal van Papen-heym reedt eerst in den Haver/ by hem hebbende een silvere mate ende strijck hout/ die hy vol dede/ afstreeck / ende wederom uyt schudde.

Hier op gingen de Officieren vande Erff-ampten het water ende handtdoeck aen hare Majesteyten reycken/ ende haelden een stuck vanden ghebraeden osse. Straex wierde de gantsche keucken aenghevallen/ ende met een grooten ghedranghe den osse gantsch verscheurt.

Maer soo haest de liedens saeghen dat den Ceur-vorste Palts / als Keyserlijcke Erff-Schatmeester/ silveren ende gulden munt uyt wierp/ daer op d'eene sijde stondt de Roomsche Croone met dit opschrift; FERDINANDUS IV. Hung. etc. Bohemia Rex Coron. in Regem Romanorum 18 Juny 1653. op d'ander sijde/ een Scepter reyckende tot aen de wolcken/ met dese Schrift/ Pro Deo et Populo/ hebben sy den os ende keucken verlaten / ende grielde naer het gheldt. Aen dito Ceurvorst volghden sijnen Schat-meester met noch een ander Heer / die qualijck door het gedranghe rijden kosten.

De fonteyne wiert oock daetelijck ontsteken / vloeynde van rooden ende witten wijn / doch wierdt meer verquist als genomen. Ondertusschen wiert het witte broodt oock onder't gedrangh geworpen.

Daer op vielen sy aen den roof vande haver / mits veel gelt daer in geworpen was.

Doen wiert uyt musschetten ende stucken de tweede lossinge gedaen.

De maeltijt wierde daer naer op het heerelijckste op het Stadt-huys ghehouden/ de houte brugghe vande liedens ghebroocken ende genomen.

Naer de maeltijdt reden de t'samentlijcke Majesteyten/ Ceurvorsten/ Staten en Heeren naer huys/ ende gheschiede de derde lossinghe van't Canon ende vorgherije: dat alles Godt loff gelucking volcynt is/ Godt verleene ghreluck.

Sijne Coninckliijcke Maiesteyts van Hispanien Ambassadeur dede mede veel ghelts uytworpen.

Den 30. dito wierde de Propositie gedaen: Sijnde een aenbiedinghe des Keysers aen alle de Stenden om de vordere verschillen des Rijcks af te handelen. 't Welck oock met succes begin / ende van tijt tot tijt zijn voortganck in veele saken genomen heeft.

Engelse Prijsen in Iunius by de Nederlanders opgebracht.

In't Vlie/ 3. Engelse Schepen met Suycker/ Indigo en Taback.
In Tessel/ 3. Eng. Prijsen/ Wolle/ Peck en Teer. 2. Lorrendraeyers met Amonitie.
t'Enchuysen/ 6. Schepen met Koolen en Coopmanschappen.
Te Hoorn/ 2. Prijsen met Pick en Teer.
t'Amsterdam/ 1. Boeyer met Provisie uyt d'Engelse Vloot in't gesicht van Blaeck wechgenomen.
2. Eng. Prijsen met Amonitie op d'Elve verovert. 1. Eng. Fransvaerder.
In de Mase / 1. Engelsche Prijs met Boter en gelt. 3. Caribes vaerders in Duyns verovert.
4. Engelse Westindis vaerders met Laken/ Tin en Loot.
Ter Veer/ 1. Engelse Straetsvaerder / met 250. Pijpen Oly / 80. Vaten Spaense Wijn / ende 11. Sacken met Realen van Achten.
Te Middelburgh/ 2. Eng. Prijsen met Stukgoederen. En noch 2. met Manefactuyren.
Te Vlissingen/ 4. Eng. Prijsen met 8/ 12/ 14/ en 16 stucken gemonteert / geladen met Rijnwijn/ Stuck-goederen/ Hoeden/ Kolen / Tin en Loot.
Te Havre grace/ 1. Eng. Canary-vaerder met Wijnen/ a 70000. gulden waerdich.
Te Rochel en Nantes 4 a 5 Eng. Prijsen in de Bocht verovert en daer verkocht.

Iulius 1653.

DEn Generael Olivier Cromwel (gelyck pag. 40. en 47. is verhaelt) een Nieu Parlament beroepen hebbende, om teghens den 14. Iuly binnen London te verschijnen; Soo waren nu te Withal van 140. Personen die beroepen waren, alreede by de 120. aengekomen (Soo lieffelijck is 't Kussen van Gebieden, dattet den Mensch stracks bereyt maeckt.) Den Generael vervaerdichde hem op dien dach oock na Withal, statich gekleet, ende met een Guarde van loutere Trawanten omcingelt: Daer komende, groeten hy al de Leden, die rontsom de Tafel in Stoelen zaten, doch al eer zy cessie namen, had yder syn Naem en Woonplaets (op een Papierken geteeckent) over gegeven; Den Generael sette sich by de Venster, tegens over de Tafel, en aen beyde syn zijden soo veel Officieren als de plaets lijden mocht; Hier sprack hy de Vergaderinge met een Christelijcke liefflycke stemme aen, verhalende in 't korte de groote zegeningen Godes aen hare Natie gedaen, en de wonderlicke werckinge van

ge van Godes Voorsienicheyt, in het omkeeren van den Staet buyten alle vermoeden, 'tselve alleen Godts werck noemende. Wijders verhaelden hy alle de progressen zedert den Slach van Worchester, seggende, dat na veel lijtsaemheyt tegens syn danck dingen waren geschiet die daer streckte tot beswaernisse van veele eerlijcke Luyden, waer uyt het hem noodich dacht datmen het laetste Parlament te dier oorsake most dissolveren, ende dat hy daer om haer (tot de welcke hy nu sprack) als de Opperste Macht beroepen hadde. Eñ bewees hun uyt de H. Schrift haren schuldigen plicht, daer in hy oock haer courageerden, desirerende, datmen tederlyck soude handelen met alle Godlicke eñ conscientieuse Personen, van wat conditie oft verstant die waren. Naer welckers den Generael voortbracht een Instrument by hem zelfs ghe'chreven en gezeghelt, waer mede hy (met advys van Syne Officiers) de Opperste Macht en 'tGouvernement der Republicke aen't Parlament over gaf, sullende niet langer moghen sitten als tot den 13. September 1654. ende dan weder andere Leden in haere plaetse gekoren worden. Aldus met eygene hant 'tInstrument over ghevende, beval een yder haer te gehoorsamen. En wenschte haer in de protectie Godes. Als nu den Generael en zyn Officieren uytgegaen was, de Leden namen elckx de voorsz. Authorisatie in hare handen, en besagen die; Kort daer aen scheydende om 'smorgens daer aen weder te Vergaderen, ter plaetse alwaer 't Parlament ordinaris sit, 'twelck zy deden, en hielden een Vast en Biddach, op dat Godt in haren raet mocht præsideren, en zy daer in ghezeghent worden, &c. Sy baden seer yvrich van 8. uren 'smorgens tot over den middach, en begosten ten 5. uren over 't gemeene best te debatteren. Den Raet van State wiert gecontinueert, Frans Rous Ridder maeckten zy præses. Henrick Scobel tot Secretaris. Ende de Opperste van 'tLeger die haer gekooren hadden, hebben zy insgelijckx moeten kiesen (gelyck in't Instrument van hare Authorisatie stondt gespecificeert) tot geadjuncteerde van den Raedt van State, dese waren den Generael Cromwel, Maj. Gen. Lambert. Maj. Gen Harrison. Ma. Gen Desboroug, en Colon, Tomlinson. (Die oock Leden des Parlaments hun selven hadden gemaeckt.) Sir Gilbert Pickering. Col. Stapley. Col. Bennet. Mr. Stricklant. Mr. Cary. Col. Sydenham. Mr. Moyer. en Col Iones.

Dese hebben dan begonnen de Republicke te regeeren, in voeghen als wy op syn plaets de verhandelingen voortbrengen sullen.

Maer op den 1. deser was men tot Poolen seer verschrickt/alsoo op den avont by 6 urē aldaer bloet van dē Hemel regende: waer van sommige druppels op de handen der menschen vielen/gelijck warm bloet dat uyt den Neuse drupt. Veele bladeren in de Tuynen waren hier oock mede besproeyt: Den Major van Polen sont tot seckerheyt van de saeck ettelijcke bebloede Bladen na London. Den 11. passato

sato is in West-bay van 't Eylandt van Poort-lant op den helderen dach by den Gouverneur ende meest al de Soldaten van 't Kasteel gesien/ een Gesichte van Twee Scheeps-vloten/ seer hestich tegens malkanderen vechtende/in 't midden van de selve Twee Vloten stont een seer groot Casteel/ 'twelck na omtrent een half uyr geduert hebbende/ met al de Schepen is verdweenen. Latende de aensienders verbaest over de vremdichheyt van dien.

Onderwijl swermde d' Engelse Vloot noch al voor de See-gaten van Tessel en 't Vlie: Braverende in groote hooghmoet met Besemen en Schrobbers op de Stengen van hare Schepen dicht langhst de Wal. Den 14. deser zijn door storm Drie van hare Schepen gebleven/ daer de stucken en dooden na sommige dagen van op strandt dreven/ haer Vierde Schip raeckte vast op de Haeckx / doch met de Vloet dreef 't geluckich weder af. Voor Petten raeckten sy met eenige Boots leelijck in 't onderspit/ die ettelijcke om-sloegen. En van Jarmuyen heeft men hun met vers Volck en Vivres in plaets van de Siecken gesecondeert.

Daer-en-teghens waren de Heeren Staten seer vigilant met het voort-setten van hare Vloot: L. Adm. Tromp had nu 90. Seylen voor Vlissingen weder vaerdich: Ende den Vice-Admirael de Wit 30. zeylen in Tessel. t'Amsterdam bevlijtichde men seer de 2. brave Genevoyse Schepen in See te helpen/ die sonder Koer/ geldt / noch Water/ en Schipper Joris Sybis/ niet over 't Pampus mochten: De Wit besichtichde al de Timmer-werven/ en noteerde (voornamentlijck te Sardam) sommighe nieu ghebouwde Schepen. Tromp wende voor/ de Vloot van meerder Bootsgesellen te voorsien / om met een furie den Vyant aen te vallen en te Enteren/ oock swaerder Canon op de Schepen te leggen/ 'twelck beyde gedaen wiert. Den Heer van der Does van Noortwijck / gebiedende over de Troupen in Hollant/ stelden order op de See Cust. Rijdende Posten zijn op de See-Dorpen geordonneert. En eenighe Compagnien Ruyters tot Petten/Alckmaer/Beverwijck/Noortwijck/den Hage en elders geinquartiert.

DEn 6. deser heeft 't Canaille tot Alckmaer seer oproerich sich aen ghestelt; Alwaer seecker Borger, Zeeman genaemt, die sich mette Zee-reederye eenichsins bemoeyde, doch voornamelyck mette Lijndraeyerye, by hun verdacht

dacht wordende, van, de Vyanden Touw, Hennip, &c. (alhoewel vals) toegesonden te hebben. De tumulte nam syn begin seer onvermoedelick op sodanigen werck; Want alsoo het Sondach was, wanneer de Kinders veel speelen gaen, soo waren ettelicke Ionghers savondts te 6. uren speelende: Dese siende hun considerabel getal, verdeelden sich in twee hoopen, waer af sy d'een partye Brandenburghers noemden, en d'andere Lotharinghers; Aldus verdeeldt scheen het als of zy malkander souden aengetast hebben, maer eenige die soo van 8 a 10 Iaer waren, seyden, komt laet ons tot Seemans de glasen uyt goyen; Strack was elck gereet. en liepen met een furie daer na toe, maer voor de deur komende, dorfden't niet bestaen, tot dat wat grooter slagh hun daer by voegende, steenen uytte straten braecken, roepende, gooy de bruy, en smeeten de glasen van dito Seemans Huys in; Den Schouth quam wel met syn Dienaers om haer te resisteren, dan zy goyden even geduerigh over syn hooft in de glasen; Korts daer aen quam de gantse Vroedschap, die met haer schoon spreken het Grau wel een weynich stilden, maer alsoo 't Geboefte langhs hoe stercker wiert, opgeruyt door een deel ritsige Wijven, die weynich dagen te voren ooc hadden wesen pijpestellen voor 't Huys van den goeden Heer T., Admiraliteyt in't Noorder-quartier, soo dronghen sy seer heftigh aen, met voornemen het Huys te plonderen; Doch wierden te goeder tijt door de Ruyterye belet, die met Deegens en Pistolen daer onder slaende sommighe quetsten, (Seeman beloofde de helft van de waerde syns Huys aen de Ruyters, soo sy't beschermden,) Men roert de Trommelen, de Borgers quamen in 'tGeweer, en waecktē die nacht op alle hoecken van straten, belettende alle samenrottingen van het Grau, die hun beroemt hadden dat als zy tot Zeemans 't Huys op-gheschickt souden hebben, dan na Burgermr. Clock te willen gaen, om daer insghelijcks te doen; Tot Dingsdagh 'smorgens by 9. uren, doen liepen sommighe naer de Lijnbaen, daer sy't al om verre smeeten, en bonden sommige bequijlde lappen en Vodden aen een Stock, dit was een Vendel gelijck het Volck; Andere begaven sich na buyten, hopende alsoo't haer in Stadt misluckt was, eenige buyt op d'een of d'ander goet Mans huys buyten de Poort te halen, en dat men het hun daer soo niet beletten soude: Zy komen dan voor 't huys van Kerckering, staende aen den Houte, maer die stack sommige wat gelt in de hant, en andere tapten hy, ja gaf hun eyndlingh 'tgeheele Vat over de deur, die daer mede na 'tKolf-velt liepen, 'tselve daer uyt-dronc̄ken, en van andre gevolgt wordende, verschoydē de hoop, so datter Kerckering met groot geluck van haer ontslagen wiert. Zy beslooten wel noch na Burgermr. Clocks tegen 1. uren te gaen, dan daer was al order gestelt, en 'toproerich Beest de Tanden gebroken. De Borgers na eenige Nachten te hebben gewaeckt, wierden gelicencieert. Publicatie ofte Verklaringe wierde by de Achtbare Magistraet van Alcmaar gedaen so wie eenige fondamentele belastinge van den voorsz. Seeman wist te brenghen, dat die versocht wiert ten dienst van 't Lant sulcks te openbaren, maer niemant is daer

is daer verscheenen; Dies wert Seeman onschuldich gekent. Vijf a Ses van de voorbatichste van 'tBed gelicht, die (alhoewel meerder straffe weerdich) maer voor eenige Iaren wierden uytgebannen. Veel Wijven ginghen heymelijcken deur, die anders met corporele straffe hare dolle misdaet souden moeten boeten hebben; Onder dese waren principale Wijven Griet Piet Scheer, die haer opgeworpen had voor Capiteyn: Alit Turf-volster, die het Vendel droegh: En Fredrick Dircksz. de Iongh Stroobode, een der voornaemste Belhamels, die de Lijnbaen hielp spolieren, en 't Vendel aen Alit de Turf-volster heeft gegeven. Zy hebben hun als Ballingē uyt 't Lant om dees overleelicke acte moeten begeven, alsoo 'tHof een somme gelts op elck haer Lijf heeft gestelt. Eyndelingh syn de Ruyters volghens belofte van Zee-man, voor 't bewaren van syn Huys 450 guldens toe-geleyt, en alsoo is de sake daer by gebleven.

Alsoo in de Maent Maert d' Onderdanen van de stadt Lucern/ in de Provincien van Endlebugh en Willisats op stonden/ met een insolentie en wederspannige maniere tegens haer eygen en wettige Magistraet/pretenderende datte Provinciale Gouverneurs te straf en te hart met haer omgingen: doch inder daet wast haer meer datse pretenderende groote schade geleden te hebben om seker af setten van gelt/aldaer in die Contreye gangbaer/dā ic achte dat haer debaucherent huyshouden en veele schulden inder daet oorsaecke zijn geweest/ die haer de bol warm maeckte / en daer deur met een beroyde beurs ontstelt heeft / datse niet alleen met een gantsche hoop sich tegen de stadt stelden/veel Duysent in 't getal/even als hadden sy malkanderē versproken/maer stelden oock onaengaenelijcke conditie voor/blockkerende genoechsaem de voorsz. stede : Onderwijl bedreven sy seer groote insolentien/soo dat te sake van quade gevolg sich aensien liet. Ende oock bevont haer de stadt Lucern niet machtich soo groot onweder alleen uyt te staen/ versocht derhalvē hulpe vande d'andere 6 Cantons / die aen haer onderlinghe zijn verplicht/ door een nau verbont: Als nu dese Rebellen verstonden dat hare Magistraet vande andere stede soudē gesecondeert worden/so onderstonden sy insgelijcx van hare Nabuyren uytte Steden van Bern/Solothurn/en Basel/ hulpe te ontbieden/aen wien sy hare Gesanten sonden: Die het met hare valse Magistratē/indien 't dē noot mocht vereyschē/versterckte. Hier op begosten de macht der Rebellige seer te versterken / toenemende tot veel Duysenden/ sulcks dat sy gedwongen waren hun te

wederstaen/ ende ghenoodtsaeckt een Accoordt met de selve aen te gaen/ het welck veroorsaeckte/ dat de Stadt Bern desghelijcks een Verdrach moste maken met hare Rebellen / die mede seer sterck en Considerabel waren. Maer dese Boeren bemerckende datte Rebellen van d'ander twee steden van Basel en Solothurn handeldē/braken stil op/en wilden na geen verdrach luysteren/ maer sochten doen tot haer voornemen te geraken / en om t'verdrach te breken vonden sy straks een pretext/door dien dat Accoort soo sy seyden soo voordeelich voor haer niet en was / seggende dattet geschrift naderhant verandert was / en op andere termen gebracht als in't eerste veraccordeert was/soo dat desen hoop Rebellen van dach te dag stouter wordende/begosten de vier steden Bern/Lucern/ Basel/ en Solothurn/ seer bevreest te worden / ja meer als te vooren/ waer op een spoedige by een komste vande 13. Cantons sonder onderschept wierde beroepen / alwaer sy beraetslaechden wat middel best soude dienen tot voorkomingh van dese qualen: Sy sonden dan ten dien eynde ettelijcke Eerw. Gesanten soo aen de geinfesteerde steden/ als oock aen de rebellige Onderdanen selfs : Haer aen-manende tot hunne schuldigen plicht/ onderdanicheyt / en respect aen hare respective Magistraten/stelden hun voor't gevaer daerse hun selfs in brachten/en dat soo sy eenige wettige swaricheden hadden/ datse die toonen souden/ ende een gracelijcke antwoorde daer op van hare Heeren bekomen : Maer dese/ noch oock de aller-Christelijckste presentatien en hechte niet op de gemoederen van dese Rebellen / die hare Wapenen niet en wilden neder leggen/ maer trocken na een plaetse Hutwijl geheten/ in't Lant van Bern/daerse malkander in een nieu Verbont be-edigden te wagen alles wat zy hadden/ Lijf/ eer/goet en bloet/noch hare Wapens niet eer t'abandonneren / voor dat haer desseyn was ghelukt; Maer als nu d'andere Cantons / soo geintere√sseerde als andere/ het ooghmerck van dese oproerighe saghen/ die alle favorabele Conditien af-slaende / door ghewelt tot hun voornemen meynden te komen/ resolveerden hun met alle macht tegens te gaen / niet tegenstaende dese Rebellen met 20000. man de steden Bern en Lucern begosten te belegerē/ op brekende de Magasijnen en koorenschurē van hare Heeren/plonderden/vongē de Posten/braken de Brieven op/eñ

sonden de selve weder te rugh / ofte abuseerden de Heeren door ver-sierde Brieven: Die sy op de wegen ontmoeten/ en het met hun niet hielden/sneden sy Neus en ooren af/sommige d'Oogen uytsteekende/ en handelden soo wreet mette Luyden/ dat veele gedwongen waren met hun aen te spannen. Onderwijl vergaderden de Cantons van Zurich/Glaris/Schafhuysen/Appenzeel en St.Gallen hare magt by een/ die voorsien van alle noodicheydt naer Mellingen trocken/ dat sy in namen/ alhoewel sterck en vol Rebellen: Sy sloeghen hun neder rontsom dese plaets/ en sonden partyen op kundschap uyt / die sommige gevangens der rebellen in brachten/die de gantse gelegentheyt van haer Legher ontdeckten. Daer op trock 't Cantons Legher na dese oproerighe/ die luttel teghenstant boden/ veynsende als wilden sy nu handelen en geen moeyten soecken/om onder dat decksel haer Volck in verseeckerde plaetse [om niet overvallen te worden] onderwijl te brengen/ gelijck naderhant gebleecken is: Tot op den 24. Mey/ doen quam haren Generael Nicolaes Leeuwenbergher/ (een Boer uyt 't Lant van Bern) met zijn Legher van 20000. Koppen/meynende 't Cantons Legher te overvallen / maer wierden soo bromelijck onthaelt/ datter veele doot bleven/ dies togen af/ en quamen 's anderen daechs weder/ furieuser als oyt / doch wierden als vooren gewellekomt/sulcx dat sy siende hun schade/haer bedachten/ en sonden Commissarissen aen 't Cantons Leger om te handelen/ alwaer na veel over en weder gaen eyndlingh een accoort ghemaeckt wiert/ te weten/

1. Dat de Boeren hare Wapenen souden neder leggen, ende yder weer sich naer huys begeven.

2. Dat zy sullen herroepen haer nieu Verbont en Eedt, onder malkand'ren gemaeckt, en 't Origineel Geschrift daer van aen den Generael van 't Cantons Leger over leveren

3. Sullen haere Leydts-luyden in handen van de Magistraet moeten overgheven, om gestraft te worden.

4. Dat het Leger van de Cantons soo lange in 't Velt blijven sal, tot dat alles weder herstelt, en in voorige onderdanicheyt sal syn gebracht.

Middeler tijt dit by Mellingen voorviel / wierden de rebellighe die Lucern en Bern hadden omcingelt / insgelijcks van deser steden en de Baseler Soldaten gantschelijck geslagen / soo datse hare Wapenen

penen wegh wierpen/om genade riepen/ en de principaelste stokers over gaven. De Cantons dan sochten en examineerden scherp nae alle d'Hooft-rebellen/ en na de selve uytgevonden te hebben/straften sommige met de doot / andere wierden Neus en Ooren afgesneden/ eenige de Tongh gesplitst/ en veele 't Lant uyt gebannen: Doch den meesten deel belovende schuldige beternis en gehoorsaemheyt / wierden gepardonneert / en weder na huys tot hare ontschuldige Vrouwen en Kinders gesonden. Alsoo hebben de Cantons voorsichtich met hare misleyde Onderdanen gehandelt/ en maer 4 a 5 voorneme oproeyders gestraft/ die/ alhoewel noch te genadich gericht/ groote voorspraeck om 't leven te behouden hebben gehad/ door een Ambassadeur van een der Nabuerige Princen / op de welcke men naerderhant geen kleyn vermoeden heeft ghehadt van dese oproer met yver gevordert te hebben / om door 't verderf der Switsers zijne Landen te benificeren: Dan 'tsy soo het wil / zijn versoeck wiert geweygert/ de misdadige gestraft/ en 't Lant in ruste gestelt: Selfs wierde den Generael Leeuwenbergh na eenige weken sittens gevierendeelt/en in vier Switserse Steden opgehangen / zijne en meer andere goederen ten behoeve van de Republijcke geconfisqueert.

Herodot. Nemo tam stultus est qui bellum præ pace eligat.

De Princesse Royal is in dese Maent de Brabantse Steden wesen besien: Alwaer aen 't Hof uyt Spangen nieulijcks aengekomen was den President ‡ Rosa: Doch kreech twee dagen na zijn arrivement uyt Koninckljjcke wil verbot/ van voortaen in geene Raedtsplegingen meer te verschijnen / ende dat Sijne Majesteyt hem voor zijne diensten bedanckte.

Euripid. In rebus enim humanis nihil quicquam est ad finem usq; beatum.

Engelse Prijsen in Iulio verovert.

In de Scholbalch/ 2. Eng. Spaensvaerders met 140. Pijpen Wijn/70. Pijpen Oly/400. Vaetjens Vijgen/ en 400. Corven Rosijnen/ door een Caper den Dyamant verovert.
Tot Amsterdam/ 1. Boeyer met Koolen/ 1. Schip met Amonitie/ 1. Schip met Indigo/en andre Kostelijckheyt uyt d'Engelse Vloot voor Tessel gehaelt / op 80000. guld. geestimeert.
Te Hoorn/ 2. Schepen met Amonitie door 1. Avonturier verovert.
Te Enchuysen/ 2. Boeyers met Coopmanschappen van Londen na Hamburgh gaende.
Te Middelburgh/ 3. Eng. Caribis vaerders/ op 250000. gl. geschat.
Te Vlissingen/ 1. Coopvaerder van Londen na Rouaen gaende / 2. schepen met Wolle en kolen.
7. gemonteerde Eng. schepen/noch 4. in Tessel/ alle met Lakenen/ Sout/ en Taback geladen.

‡ Desen Rosa is in Brabant een der grootste Raeden en Vriendt des Conincks langhe gheweest / Oock een bitter Vyant van desen Staet / en die 't eenige motif was/ dat men in des Conincx Passe-poorten de Heeren Staten en des selfs Ingesetenen Rebellen noemde.

Augustus 1653.

MIddeler tijt noch d'Engelse Vloot voor de See-gaten lach/ geraeckte een haerer Schepen voor Petten aen de gront/ zy waren daer stracks met Booten omtrent/ lichtende de aller swaerste Goederen daer uyt/ soo dattet weder vlot wierdt; Een Schip van Bayoene met gebluchte Edellupden na Hollant comende/ die met hare Juffrouwen en Famillies hunne beste Meubelen in dit Schip haddē geladen/ [om dat zy in hare gewesten bedugt waren voor een inval der Spanjaerden/ die seer sterck te St. Sebastiaen en elders om Bordeus te plaghen/ armeerden:] Dese met her voorsz. Schip Tessel meynende in te loopen / als onkundich eñ oock onschuldich aen de vyantschap der Engelsen eñ Hollanders/ wordē voor Petten by d'Engelse overvallen/ 't Schip geplondert/ en strack daer aen in brant gesteken: [O ! bittere onbeschaemde Christenen :] Dese Luyden komen als Ballingen uyt hun Vaderlant vlugtende/ met hoope sich by vredelievender als de hare een luttel te verschuylen/ worden voor 'twel doende Hollant aen de Vremdelingen/ wiens lof/ hier in/ dese luyden van soo verre (sonder ontsach der woeste zee) tot haer hadde getrocken/ door Hollantse vyandē van alles berooft/ soo/ dat sy met de Boot sich op 't strant alleen salveerden/ van waer sy in een uyr tijts al haer soo ver-gebracht goet / door 't vuyr met betraende ooghen saghen consumeren.

D'Engelse Koopluyden tot London op de Straet handelende/ begosten nu eerst te sien hare mis-slagh/ want/ dese meynende datmen de Hollanders seer licht de Zee ontfutselt soude hebben / hadden hun beste Schepen aen 't Parlament gepresenteert/ om in desen Oorloch tegens d'Hollanders te gebruycken/ 'twelck niet af-geslagen / maer met bedanckingh aengenomen wiert: Zy dus ontbloot/ konden geen Commercie drijven/ dies klagen sy dat den Hollander haer terwijle uytte Levant jaegt/ versoecken hare Schepen wederom/ dan mē gaf hun soete woorden sonder kracht: Zy stellen dan sommighe Koopvaerders toe/ daer men goet Convoy van by de 30. Oorlog-schepen beloofden by te voegen: Maer als nu dese Straets-handelaers tot

de reys

de reys vaerdigh waren/ heeftmen in plaets van Convoy daer by te doen/ de Pressers daer op gesonden / die 't Bootsvolck daer af op de Engelse Vloot voor Tessel hebben gevoert/ met dese beloften/ dat so haest de Hollanders geslaghen souden zijn / men hun 't Volck weder om/ en Convoy soude verschaffen/ aldus mosten de Cooplupden hen vernoeghen. d'Oost-Indise Compagnie tot London kreegh oock met 't Schip de Levantse Coopman/ (te Vaelmuyen door twee Hollantse Kapers/ die hem aen boort leyden/ doch door een ongeluckich treffen weder verlaten mosten/ ingejaecht) slechte tijdinge uyt Oost-Indien/ te weten/ dat de Hollanders onder 't Commando van eenen Jan de Rack met 4. Schepen by Gammaron hadden verobert 4. Engelse Retour-schepen/ die alhoewel niet heel vol-laden/ nochtans over de 5. Tonnen Gouts waerdich waren: Dat de Holl: Maets lustigen buyt hadden gemaeckt/ en al de Engelsen op een Holl. schip waren gevanghen na Batavia gevoert: Dat een ander Hol. Commandeur over 6 Schepen Dirck van Adrichem genaemt 2. Engelse Jachten had na-gejaecht/ waer van 't een op de revier van Suratte en 't ander naer 't Roode Meer vluchte: Tot Batavia voorsz. hadden de Hollanders oock een Rijck Portugaels Schip opgebracht: Goa met Schepen beset: En de Portugijsen op Ceylon geslaghen: Van dry ontvluchte Schepen was desen Levantse Koopman een/ die het boven verhaelde met Brieven van Basra over Aleppo hebben geconfirmeert.

VOrder gaende/ sullen wy verhalen de treflijcke Zee-slagh op de Hollantse Kust: L. Admir. Tromp/ J. Evertsz./ de Ruyter en P. Florisz. liepen den 5. deser met 85. Oorlochschepen uyt de Wielingen in see: Den 7. voor Terhey komende/ wierden weder 2. Vrous personen onder de Vloot bevonden/ te weten op de Mercurius Capit. Hend. Bitter van Haerlem/ en vermits sy met al het Boots-werck seer veerdich omgingen/ brachtmen hun aen d'Admiraels Schip/ die haer vraegden/ wat hun tot dese Tocht beweechden/ daer sy op antwoorden: Datse wat versoecken wilden/ eñ in allen gevalle niet voor haren Vyant lopen/ gelijck voor desen veel schelmen van Capiteyns hadden gedaen: Waer op d'Admirael haer weder toe sprack/ wout ghy wat versoecken gy most na Oost-indien varen/ dat vaer-water waer u beter als dit: En dede haer te lant setten.

Den 7. dito wierden 360. exemplaren met het Segel der Staten onder de Hol. Vloot voor Schevelingen gesonden/ om voor de Mast afgekundicht te werden/ luyden als volgt:

DE Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, hebben by dese tegenwoordige tijts gelegentheyt om het Volck van Oorloghe ter Zee meer eñ meer te animeren en encourageren, ten meesten dienst van het algemene lieve Vaderlant na rijpe delibiratie goet gevonden te beloven eñ verseeckeren, gelijck hare Ho. Mog. beloven ende verseeckeren mits desen,

Aen alle die geene de welcke eenigh Vyandts Oorlochschip sullen komen te aborderen/ enteren / ende veroveren/ dat de selve Veroveraers sullen hebben eñ behouden niet alleen het veroverde Schip / maer oock het gantse ghevolgh ende aenkleef van dien,

Ende alle die geenen de welcke het Schip van den Eersten Admirael sullen komen te aborderen/ enteren eñ veroveren als voren/ sullen genieten boven het veroverde Schip/ ende het gantsche ghevolgh eñ aenkleef van dien 10000. guldens.

De Schepen van de andere Admiraels 6000. gulden.

Die van de voorhere Opper-Hoofden van des Vyandts Vlote 4000. guldens.

Daer en boven/ dat de gene die met een goede courage vechtender hant sullen komen af te halen ende over te leveren de Vlagge van boven den Eersten Admirael / tot een Prijs sullen hebben 1000. guld.

Ende van de Boven-Vlaggen van de andere Admiralen yder 500. gulden.

Voorts van de volgende Vlaggen van de Voorstengen yder 250. guldens.

Voor de Vlaggen van de Besaens Mast yder 150. guldens.

Ende voor de Vlaggen van achteren yder 50. guldens.

Doende oock eyntlijck by desen mede wel expressélijck waerschouwen alle Capiteynen ende andere Scheeps-Officieren/ in cas yemant van de selve boven vermoeden met zijn onderhebbent Schip van de Vlagge macht komen af te lopen/ sonder consent oft bevel van den Lut. Admirael van de Vlote van desen Staet/ dat den selven daer over met de doot sullen werden gestraft/ sonder eenige verschoninge.

Actum in den Haege den 4. Augusti 1653.

Wt de Missive van L. Adm. Tromp kan men afmeten 'tgevecht van Vrijdach den 8. Augusti / van over vijven tot 9. 10. en 11. uren snachts duyrende: Als een halve mane sachmen van de Holl. strant en Duynen den wackeren Tromp zijnen Vyandt ontmoeten / in het voorste der Battalie wierde door 4. groote Schepen heftigh om den wint gedisputeert: d'Engelse waren dichtst aen de wal/ en vele van hun quamen (om buyten gevaer te zijn) seer dicht onder de bancken/ die van een groot Engels Schip dat hun na-volgden voort-gedreveñ wierden: Tot 7. uren scheen't maer speelen gaen/ maer yeder al zijn macht doen by een getrocken hebbende/ begost een generael gevegt: Soo verre men van voor Santvoort tot noort aen sien mocht was het niet dan vuur / somtijts als oft sommige Schepen in brant stonden: De Maen die eerst lieflijck opquam (nu 15. dagen out zijnde) verborgh haer heerlick licht voor den gruwel der Christenmoorderye/ en liet sich van een uyttermaten swarte Wolck overtrecken/ terwijl de Son ghedoocken / den Hemel bloet-root van al 't Canoneren reflexeerde/ soo dat 3 Elementen gestoort wierden/ op dien dach als 2. de voornaemste Natien malkander soo onnodich beschadichden.

Den

Den 8. dito 's Nachts schreef den L. Adm. Tromp dese zijne leste brieff aen de Heeren Staten/ van woort tot woort dus danich luydende:

Hooge Mog. Heeren,

MYn laetsten is gewerst van gisteren Avont ten 8. uren voor Schevelinghen/ de windt S. w. zijnde/ daer mede wy seylden tot smorgens langs de zee-kusten; Huyden morgen ten 8 uren waren wy omtrent Egmont/ een weynich daer nae quamen de Capiteynen van de Buyten-wachten aen boort/ seggende/ dat sy des Vyants Vlote hadden sien legghen voor Tessel/ omtrent 5. mijlen N. ten O. van ons; Wy hielden ons cours na haer toe/ ontrent ten 11. uren liep de wint W. N. w./ waer mede sy d'adventage van de wint kregen/ en wy beraden wierden van haer af te wenden/ om haer van de gaten van Tessel te leyden/ ten eynde de Schepen van Oorloghe aldaer mochten ruymte krijgen/ om by weder ende wint buyten te komen om te conjungeren/ ende by den anderen zijnde den Vyant vive force te attacqueren: Maer alsoo wy eenige onbeseylde Schepen in onse Vlote hebben/ daer hare harde beseylde Fregatten ten half sessen by quamen/ en begonden te cannoneren sterck zijnde ontrent 120 zeylen/ kleyn en groot/ hebben haer ingewacht/ ende zijn in een Generael combat geraeckt tot ontrent half tienen/ sonder dat zy Godt lof eenige merckelijck voordeel op ons hebben gehadt/ noch wy op haer/ soo wy hebben konnen sien/ sy hebben noch de advantagie vande Wint/ ende blyven by ons/ hoe't morgen sal aflopen sal den tijt leeren: Wy bidden Godt/ dat hy gelieve 't selve uyt te laten vallen t'syner eeren/ dienst/ ende reputatie van ons lieve Vaderlant. Hadden wy het secoers uyt Texel by ons/ naer alle menschelijcke oordeel/ laet het sich aensien dat wy haer met reputatie vande kusten souden dryven: Wijders sullen niet mankeeren alles te doen't gene een Eer ende Eedlievent persoon soude konnen doen: Daer op gelieft te verlaten.

In't Schip Brederode/ desen 8. Augusti/ 1653. Ontrent de lenghte van Catwijck 3 mijlen van't lant/ 's nachts ten twee uren.

Post scriptum.

Naer het af-schrijven van desen/ komt ten 12 uren een Pink aen boort met een Bode/ die my behandight uwe Ho: Mo: Missive ende resolutie van huyden/ daer nevens Copye van seeckeren Brief vande Heeren uwe Ho: Mo: Ghedeputeerde op de Helder sijnde/ tot uyrrustinghe vande bewuste Schepen van Oorloge/ tot onser naerichtinge/ ende alsoo de wint noordt-west is konnense daer mede uyt komen naer oordeel vande Loots-luyden hier zijnde/ hoope die morgen t'onser assistentie sullen uytkomen.

M. Harperts Tromp.

Desen Brief Saterdagh smorgens in den Hage komende/ wiert datelijck order na Tessel afgeveerdicht/ om de Wit met zijn Vloot uyt te pressen/ 'twelck 's Nachts ten 12. uren wel geluckten/ die met 27. Schepen in zee geraeckten/ de wint W. N. W./ by de 40. Lootsluy elck met eē Lanteerne op zijn Boot waren hier toe behulpich/ overmits de Tonnen opgenomen waren: Na-middachs by 5. uren quam hy by de Vloot van L. Tromp op de hoochte van Santvoort. Doen laghen d'Enghelse op de hooghte van Catwijck/ die dese conjunctie met goe ooghen aensagen/ eñ niet tegenstaende sy de loef hadden met een stercke koelte/ even wel blevē legghen: Doch met den Avont de wint wackerende/ staecken't beyde de Vlooten in Zee. De Heeren Staeten hielden desen dach in de Kloosterkercke Bededach/ op dat Godt desen Staet soude believen te zegenen.

Sondach smorgens met het kriecken van den dach laghen beyde dese Vlooten voor ter Heyde/ (omtrent op die plaets alwaer 't Gesicht vande Maeslant-sluysse Visschers 1651. was ghesien:) Yder had de wint even schoon: Ten half Sevenen seylden de Vlooten tot malkander in/ slaende

voor

door malkander heen/ soo was den L. Admirael Tromp seer neerstigh met zijn Ver-kijckertjen in de hant te bespieden hoe het sich rontsom toe droegh/ noyt een plaets behoudende/ nu voor/ dan achter/boven en onder zijn volck couragerende/ en siende dat hy alleen de diepste onder de vyant byna van niemant gesecondeert wiert/ seyde hy/ Sal daer wat gedaen worden Ick moet voor gaen, niemandt komt mijn 't werck af-nemen, Bestevaer moet de spits af-bijten, &c. Door den roock kostmen zijn Schip somtijts niet sien: Den Engelsen Schout by Nacht quam dicht langst hem heen schuyven/ al schietende/doen quam een kleene Kogel uyt het derde Eng. Fregat dat achter dito Schout by Nacht volgde/ en trof onsen kloecken Adm. M. H. Tromp / soo hy op de Trap van de Hut in 't afgaen was/ onder de lincker Tepel door 'thert en 'tlichaem / daer stort hy overstolpt neder/ en op Kussens in de Hut neergelept zijnde/ storf met dese woordē: Ick heb gedaen : Hout goede moet; O Heere weest my en dit arme Volck genadigh. Een van de Soldaten op d'Admiraels Schip schoot den Capiteyn op 't Engels Fregat waer uyt den voorsz. Kogel quam / soo hy met de Sabel in de hant op syn Campagne stondt en braveerde/ dat hy doodt van boven neder viel. Maer d'Admirael Tromps Schip nu doorgeslaghen zijnde/ lach of het sonder Heer en sonder Roer was / en onderwijl raeckten' tgros van de Holl. Vloot oock daer by / wachtende op het seyn van de Vloetvlagge achter uyt 't Schip Brederode / 't welck het teycken was om den Vyant te abordere n en gelijckelijck te enteren: Doe wierde Seyn van 't Schip Bredero gedaen/om de Hooft-Officieren aen boort te doen komen/ die 'tselve met hunne Boots deden/ en binnen komende/haren trouwen Admirael sagen doot legghen: Stracks resolveerden zy dit aen niemant te openbaren/ belastende den Capiteyn 't Schip lustich te defenderen/ en de Vlagge als vooren te voeren: Gelijck oock den Admirael in zijn leven dickmael tegens d'Officieren van zijn Schip hadde ge seyt: Ingevalle ick kom te sneuvelen, soo geeft u Schip niet over, maer steeckt het in de brant, of zet myn doode Lichaem in See: Soo en schandaliseren my de Vyanden niet, gelijckse my dreygen, &c.

Alsoo vallen de Batavieren weder tot d'Engelse in / en vochten als de geen die geterght eerst vergramt beginnen te worden: Onder de hevigste waren de dappere Zeeuwen met haren Vice Admirael Jan Evertsz. en den Command. Michiel de Ruyter / die beyde in dees tweeden doorslagh soo vuyr gaven / dat heele Esquadrons van den Vyant plaets voor hun maeckten/ tot na Noen/ slaende soo viermael door den Vyant : Die hun in der gelijcke maniere volghden waeren de Zeeuse Capiteynen Cornelis Evertsz. op 't Wapen van Seelant/ Claes Jansz. Sanger op Westkappel / en Andries Veertien op d'Eendracht van Ziriczee / die soo yvrigh vochten/ dat de Vyanden haer mosten afsnijden al-eerse de Zeeuwen ee-

nige

nige hinder aen hun konden doen: 's Middachs wiert de Ruyter uyt de Battalie gesleept na Goeree: En schreef aenstondts desen Brief aen de Staten Generael:

MYn Heeren/ Ick kan niet na laten U Ed. Groot Mog. t'adviseeren/ hoe dat wy op den ach-
sten deser met onse Armade tegen de Engelse Vloote in gevecht zijn geraeckt ontrent ten drie
uyren na middagh tot den neghen uyre 's avonts / en hebbent dien nacht soo by malkande-
ren ghehouden / tot den negenden dito / 's morghens laghen wy tsamen Noordt Noordt Oost
over de Wint Noort West / met stijve koelte. Ontrent den middach sagen wy acht-en-twintich Zey-
len in't Noort Noort Westen van ons / die by ons quamen / welcke was den Heer Vice Admirael
Witte Cornelisz de With/ doe wende wy terstont na de Engelse vloot toe/ ende sy van ons af/ 's avonts
was het beter Weder / ende wy vervolchden den Vyandt / tot den tienden 's morgens/ ontrent ten sevē
uyren quamen wy weder in't gevecht met malkanderen. Den Heer Maerten Herpertsz Tromp en
den Heer Vice Admirael Johan Evertsz ten halven / ende Ick inde slincker Vleughel/ den Heer Vice-
Admirael de With met den Schout by Nacht Pieter Florissz van achteren / ende soo haest wy door
den Vyandt waren / wenden terstont wederom daer in / als doen dede den Heer Admirael Maerten
Herpertse Tromp zeyne / om de Hooft-Officieren aen Boort te hebben / so dra ick daer quam vont ick
den nobelen Heer Admirael tot mijn groot leetwesen in sijn Hutte doodt legghen / voer als doen weder
aen Boort/ en sloeghen soo weder met onse macht door den vyandt heen / maer den Vice Admirael Jo-
han Evertsz was seer schadeloos/ die en konde niet langer volgen / somma wy en saghen hem voort niet
meer door den roock / maer met blijdtschap verstaen dat hy wel binnen Goeree gekomen is. Voordts
is ons gevecht tot omtrent twee uren na middag/ na dat wy viermael door haer heen geslagen waren/ en
veel schepen over weder zijden de Masten af waren/ ooc inde eerste Charge twee Engelse schepen inde
grondt raeckten/ daer na sprongh een Engelsch Fregat/ met alle het Volck inden brandt/ oock zijnder
eenige inde brant/ altoos vijf dat ick gesien hebbe / ons Volck seggen van meer/ oock is onse Rosekrans
mede verbrandt/ doch het Volck by de Engelse geberght / maer ick kan de rechte tijdinge niet schrijven /
want wy soo veel met ons schip te doen hadden. Onse Fockmast met de Stenghe is over Boort/ ende
wel drie-en-veertich Man doot / ende noch acht-en-dertich ghequetst/ Somma gantsch reddeloos/ doe
quam Capiteyn Claes Allertsz van Hoorn / die sleepte my uyt den Vyandt / als doen scheyde onse
Vloote met d'Engelse een weynich van malkanderen / want wy beyde seer schadeloos waren ende dito
Capiteyn Allertsz heeft my op den thienden 's avonts voor de Mase ghebracht/ ende Capiteyn Chri-
stiaen Allertsz heeft het Schip Gorkum / Capiteyn Willem Arentsz Warmont tot voor de Mase ge-
sleept/ sal dan eyndigen/ ende recommandere my in u Ed. Groot Mogende goede gratie,

Edele Groot Mogende Heeren

U. Ed. Groot Mogende ootmoedigen Dienaer

M. Andr: Ruyter.

Voor de Mase ten Ancker in't Schip 't Lam /
den 11 Augusti 1653.

Den Seeuschen Vice-Admirael Jan Evertsz. quam oock met 70. dooden en gequetsten in Goere: Van waer hy sich met een Vis-boot na Tessel voeren liet. Zijn Broeder Cornelis Evertsz. vocht tot dat zijn Schip wech sonck/ doch hy en al zijn Maets wierden by d'Engelse gheberght. Capit. Hendrick Bitter van Haerlem op de Mercurius by d'Admirael van Engelant 't Schip de Triumph ko-mende/ wisselden met dat gros verscheyden heele laghen/ endlingh klampen 2. Holl. Branders den Engelsen Admirael aen boort/ al-waer stracks soo groote verbaestheyt ontstont/ dat veele van't schip in't water sprongen/ want den brant sloech stracks in de Zeylen eñ

'tWant/ soo dat al 'tboventuych lichterlaye glat af-brande/ somme van haer Matrosen zÿn oock verstickt en verbrandt / den Capiteyn Peacock bleef doot/in somma 'tstont slecht met dat Schip/ doch also den tweeden Brander niet wel aen ginck/ en d'Engelsen groote vlÿt deden den brant van 't hol te keeren/ oock door 15. Man die in dees tragen Brander sprongen/ de selve los kregen / en te lywaert lieten uyt-branden/ soo wierdt dito Triumphe noch in groot gevaer gesalveert: Hoewel een braef Holl. Matroos (doen daer omtrent zÿnde) tot zÿn Capiteyn seyde: Capiteyn laten wy hem an boort leggen/ de Man is ons: Maer de Capit. was de man niet/ hy wouder niet an. 't Engels Schip den Andries verbranden achter oock heel af/ met veel van hare Maets / daer onder haren Capit. Tom. Graves/ het boventuych en alles brande wech / alleen 'tHol wiert geblutst en behouden/ soo dat hy van 2. andre gesleept wiert / en seer jammerlÿck gestelt was; Maer een Out Holl. Bootsman van 70. Jaren toen op de Mercurius zÿnde/ seyde/ dat hy was geweest in de Slag van Heemskerck/ in die van Piet-Heyn / en in de 2. Battailles van den L. Admirael Tromp voor Duynkercken ende in Duyns / maer dat geene van die in macht en in fellicheyt by desen Slach te vergelÿcken waren: En desen ouden zeeman verdronck een uyr daer na/ alsoo de Mercurius onder water getroffen/ wech sonck / waer af nochtans op 7. a 8. man na alle 't Volck by d'Holl. Schepen wierden gebergt. Den Rose-krans Cap. Jan de Haes (Cousin van de Viceadmirael de Wit) sloech teghens 3. Engelse Fregatten/ die hy langh aenhielt/ tot eyndlingh de Rosekrans in brant raeckte / en veel volck om sich te salveren de zee kiesende/ by d'Engelse wierden gebercht / dan het Schip soude den brant geblutst/ en te Goeree in-geloopen zÿn. De Engelse Fregat de Phenix Cap. Own Cocx met het Seeuws Schip Westkappele / Capi. Claes Jansz. Sangher vochten soo langh tot dat sy beyde soncken. Aen een anderen hoeck was Capit. Gerbrant Schatter van Haerlem op den Gouden Dolfÿn onder d'eerste verdeelinghe van 't Engels Admiraels Esquadron geraeckt/ alwaer hy soo langh vuyr en vlam spoogh/ tot dat hy seyleloos begon te sincke/ doch met meest al zÿn volck op een Engels Oorlochschip dat hem op zy quam/ gebercht wordende / geraeckte van dat Schip weer op een

van 't Esquadron van Willem Pen/ alsoo 't voorsz. Enghels Schip met veel Volcks verbranden. Cap. Banckert en Andries Veertien sloegen heftich tegens de Vergulde Haen Cap. Edmund Chapman/ en Cap. Krisp op de Fenix / toen quamen d'Engelse met een gheheel Esquadron op dese twee Seeuwen aen-donderen/ want A. Veertien op d'Eendracht van Ziriczee voerde maer 22. st. en 100. man / daer raeckten 't Engels Schip de Willem Cap. Taylor neffens dat van Banckert in de gront/ en Capit. Veertiens schip verbranden. Den Capit. Marrevelt raeckte met Capit. Swart tegens sommige van de swaerste Engelsen slaeghs / daer het seer heet van den rooster af liep/ want als 't Engels Schip de May-flower Koopman Capiteyn Wil Newman was geruyneert/ vielen d'Engelse op deeg twee Batavieren aen/ doch Marrevelt byna vermant/ hy selfs d'eene handt quyt/ en op meer als een dousyn plaetsen gequetst/ kapt evenwel soo dapper onder de staerten/ dat die geene die over gesprongen waren/ haer de stoutheyt niet en bedanckten: En Capi. Swart van Hoorn [een Man van ongemeene fraeyheyt en beleydt/ oock zedich en van zijn Maets dat uytgekipte Zeeluy waren/ bemint] bonsden toen oock soo afgrijsselijck op d'Engelsen / dattet al zidderden watter na by was/ hy dreef de twee Fregatten de Tulp en Laurier/ en toen is hy heel onder den Vyant gesien/ doch sich vroomlijck draghende/ is savonts met 40. doden en veel gequetsten masteloos voor Santvoort ten ancker gekomen/ en Marrevelt dreef na Tessel. Een Brander klampte d'Engelse Capi. Edvin aen / 2. Vyants schepen (die ick de Ster en de Revenge meyne te wesen) en Edvin op den Eycke-boom te hulp quamen / verbranden alle dry/ also zy malkander aen staken: De Hollantse Schepen onder de Wit en Pr. Floren te seer in ly / en hadden 'smorgens niet veel konnen doen/ maer namiddachs strede sy heftich: En alsoo de wint S. w. was / sackten beyde Vloten naer Tessel/ doen sonck Capit. Tanemans schip/ en d'Enghelse grootste Schepen staecken savonts in zee: Toen vocht de Wit als een Helt/ Pr. Floren als een Leeu / en J. Gideons als een Batavier / maer beyde Vlooten separeerden haer eens deels in de Voor-nacht/ alsoo op den Achter-middach door 'tgruwelijck schieten / 't welck tot in de Veluwe doenmaels is gehoort / ten wedersijden groote schade ghe-

 schiede/

schiede/ waer door het gebeurde/ dat de beschadichste van wederzijden d'een na Engelant end'ander na Tessel wendende/ van diverse harer fraeyste Schepen/ doch blootharts van Capiteynen / gevolgt wierden/ waer over 's nachts by dry uyren noch gevochten wierdt / alleen by die/ dewelcke van de rest zijner Vyanden hoopten meester te worden/ 'twelck nochtans beyde partijen niet en verkregen/ maer d'Engelse achter-hoede viel op de Nederlantse Vloot by 12. uren in/ meynende die (gelijck een deel schelmen die geen cruyt mochten riecken/ deden/ en die eenige Vissers voor Santvoort toe-riepen/ wy hebben al den bruy verlooren) te doen vluchten/ wierden toen van onse kostelicke Batavieren so ontmoet/ dat sy niet verder aenhielden als tot op de hooghte van 't Out Adelijcke Huys van Brederode / daer droopen de Brittanjers af / en smeeten 't soo scherp in de wint als zy mochten/ hare noort-ster was den brant van hare schepen/ die by de Engelse Admiraels en Krijgsraet niet bequaem wierden geacht na Engelant te sleepen / even wel heeftmen diversche capitale Fregattē die Want en Masteloos waren achter 3 a 4 andere geknoopt: Des morgens schreef Adm. Monck aen den Raet van Staten de gestalte van zijne Vloot/ daer in niet vergetende hoe slecht het selfs met zijn en andere voorneme Schepen gestelt was/ in 't generael/ dat hy van d'een noch d'anders schade niet en koste particulariseren / om dat hy al by daech uyt den Slach was ghesleept / doch vertroude / dat de Neerlanders een goet gevoelen van hem soudē hebben/ also (segt hy) Van Vijf Nederlantse Admiraels Vlaggen de Dry had af-gheschoten, en noyt meer de ‡ selve in de Battalie gesien. Dat hy den Vyant aen 't wijcken had gebracht, en syn Victory vervolghde. Beklagende seer sommighe van syn Capiteynen die te couragieus gebleven waren, en andere die in plaets van vechten maer aen-kijckers waeren gheweest, versmaedende ende aenklaghende, &c. Aldus heeft hy voort-seylende allengsjes de gheheele hoedanicheyt van de Batalie en van zijne Vloot verstaen / uyt welckers circumstantien hy Dingsdaghs 's morgens met een Kets desen volgenden Brieff aen den Raet van State gesonden heeft:

Aen den seer eerwaerdigen Raet van State,

Zedert mijnen aen U van gisteren, (waer in ick u een Verhael dede van de goetheyt Gods t'onswaerts) en de schijnbaerheyt voor ons int gevecht met onsen

‡ Admirael Tromps Stengh afgeschoten zijnde/ wiert de Vlagh aen een loose stengh opgerecht/ d'andere 2. Vlaggen waren Jan Evertsz. en de Ruyter.

onsen Vyant den voorighen dach, en dat wy doen in't vervolghen van hun waren) isser weynigh meer te doen geweest, den nacht aenkomende, en de Hollanders recht na Texel loopende met soodanige zeylen sy konden; Soo dattet by ons niet raetsaem wiert geacht so stout te zyn ontrent de strant gelyc sy deden, niet wetende hoe ons de wint oock wayen mocht, veele onser schepen seer beschadicht zynde, Maer gaven order aen een kleen scheepken of twee haer in 't gesicht te houden tot smorgens, en te verspieden wat Cours sy namen: Die wederkeerende, seyden, datte vyant dien selven nacht op de Reede van Texel was gecomen, hebbende booten met Lanteernen die haer inbrachten. Waer op gisteren by de Crijgsraet is geresolveert datte heele vloot soude seylen na Southolbay, om aldaer te disponeren van alsulcke Schepen die ontranponeert zijn, en wech te senden onse gequetsten en gevangenen, van't welcke ick nu gheen perfect verhael en kan doen: Maer ick sende u E hier neffens een generael Verhael (hier in gesloten) refererende vande Vrouwen en huysgesinnen van die doot gebleven zyn, aen de sorvuldigheyt van u E, waer in ick niet en twijffel ofte sult respect op hare Noodigheyt dragen.

Van Boort de Resolutie, 18 mylen bewesten Tessel, den 12. Aug. 1653.

Aldus bedeckt schrijft A. Monck/ en menageert voorwetens de particulariteyten van den Slach en de hoedanicheydt zijner Vloot: 'twelck hy met een ingeslooten Brief ken over sent: het sy dan so het wil/ 'tis een arme Victorye daer hy af spreeckt/ aengesien hy de Hollanders in't begin zijns Briefs segt vervolgt te hebben/ en datse na Tessel liepen/ 'tselve onder aen segt door kleyne Scheepkens verspiet te hebben/ te weten datte Hollanders met Lanteernen binnen Texel gekomen waren/ soo en heeft hyse dan daer niet gejaecht/ alhoewel hy zijn brief 18 mijl van Tessel datheert/ 't welck dichter aen de Engelse als Hollantse Kust is. In der daet was hy vervaert dat men hem vervolgt sou hebben/ daer om liet hy zijn Vyants cours verspieden/ en hy verliet zijnen Vyant/ maer sy hem niet.

Om dan te seggen aen wie de Victorye bleef/ sal het volgende uytwijsen: d'Engelse lagen met hare Vloot voor Tessel om de conjunctie van Tromp en de Wit te beletten: Sy worden door Tromp op den 8. deser behendigh van voor Tessel getrocken/ sulcks dat de Wit 'snachts zee kiesende/ den 9. sich by Tromp voecht. Den 10. de batalie aengaende/ zijn d'Engelse dien dach van de Hollantse Cust geslaghen/ met een notabile schade ten wedersijden: Want als Witte sich van den Vyant 'snachts [niet op strant/ maer in Zee] verlaten

vont / bleef hy voor Petten met sommighe der bequaemste Schepen leggen / [de beschadichde met wel 20. schelmen middeler tijt na Texel loopende] hier dede hy ettelijcke schoten / om / of 'er noch yemant lustich ware te disputeren om de verkreghen Victorije / maer niemant quam af / even wel bleef de Wit tot 's Maendachs na-middachs in Zee / ordet stellende op de aldaer zijnde Schepen / bevondt niemandt tot zijn verwonderinge van de Commandeurs aldaer / als hem ende Pr. Florisz. / was oock onbenoecht op verschepden Capiteynen / die sich in dees Battalie seer leelijck gedraghen hadden / en met haest by zijn Schrijver dees volgende Brief geconcipieert zijnde / ondertepckende de selve / en dede die afgaen na de H. Staten / sy luyt aldus :

HOge Mo. Heeren, Mijn Heeren ick hebbe noodigh geacht U Ho. Mo: mijn wedervaren ghedienstich toe te brenghen : na dat ick den 8. Augusti 's nachs uyt Texel met 27. Schepen van Oorloge ende 4 Branders was geseylt, den 9. achtermiddags bejegende ick den Hr. Luyten. Admirael Tromp met syn Vloote ontrent 2 mylen verscheyden van de Enghelse : Den 10. dito 'smorgens raeckten onse party in heet gedeurende ghevecht, tot na Sonnen ondergancк, welcken tyt ghesien hebbe dat verscheyde Capitaele Schepen, soo masteloos, ende inde gront geschoten zijn, doch kan het perfect getal niet seggen : maer misse den * Vice Admirael Ian Evertsen, de Rosekrans, Capiteyn Willem Arentsen Warmont, ende noch verscheyde andere. Voorders worden by ons vermist tot het getal wel van 14 Schepen na mijn beste wetenschap.

Den Heer Admirael Tromp is oock doot geschoten. Voorts Hooge Mogende Heeren, 'tis sulcks ende waerachtich dat 24 a 26 Capiteynen van ons sich seer schelmachtich hebben gedragen, ende haer buyten Canon vande Vyant gehouden, en verscheyde eerlycke lieden laten vermoorden, ende ten waere, dat wy met eenige eerlicke lieden de achterwacht niet hadden waer ghenomen, soude onse geheele Vloot ghepericliteert geweest zijn. Wy hebben onse cours naer Texel genomen. alwaer wy genootsaeckt sullen wesen met de eerste gelegentheyt in te seylen. welcke ongelegentheyt op mijn aenkomste verhoope getrouwelyck toe te brengen. Het Schip van den Commandeur de Ruyter is gisteren al tijdelyck seer schadeloos na't Goereesche gat gesleept soo dat hier geen meer Hoofden vande Vloot present en zijn als de Vice Admirael de With ende den Commandeur Pieter Florisz, ende zijn alhier present niet meer als 90 Schepen Iachten en Vaertuygh tot gerief vande Vloot, 't welcke bovenstaende U Hog : Mog. ende Ed. Groot Mog. met groote haest wert toegebracht, eyndigende blyve, *&c. Hog. Mo. ende Ed.* Groot Mo. *getrouwen* Dienaer

Actum in t'Schip de Vryheyt leggende voor Texel den 11 Augusti 1653.

Witte Corn. de With.

Na

* Dese en andere zijn in de Mase alle ghearriveert.

Na 't affenden van dito Missive is den Vice-admirael de Witte den 11. savonts binnen Tessel met de Vloot gekomen/ en bevont dat hy 98. zeylen sterck soo in de Balch/ achter de Vlieter / en onder het Tessel lagh: uyt de Mase zijn de Vice-admirael J. Evertsz. en M. de Ruyter met een Pincke oock by hem gekomen / waer uyt doen de naeste calculatie van de schade der Nederlantsche Vloot wierde gemaeckt/ te weten:

De 3. Schepen van de Vice-adm. Ian Evertsz. Command. de Ruyter seer beschadicht, met dat van den Admirael Tromp, hoogloffelicker memorie.

Omtrent 40. Schepen die weynich ofte niet beschadicht waren, daer onder een, die niet een doode noch gequetst op had, en maer een schot door syn mast,

Omtrent 50. Schepen die vroom gevochten hadden.

Dooden scherp 500. en gequetsten by na 700.

Gebleven Schepen zijn dese:

1. 't Schip Hollandia, Capiteyn Evert Iansz. hy is geberght.
2. De Vergulde Dolphyn gesonken, Capiteyn Gerbrant Schatter, geberght.
3. De Mercurius gesoncken, Cap. Hendr. Bitter, hy gebergt by de Hollan.
4. Capit. Taneman van Enchuysen, hy geberghr.
5. 't Wapen van Seelant, gesoncken, Capit. Cornelis Evertsz, hy geberght,
6. 't Schip Westkappele, gesoncken, Capit. Claes Iansen Sanger.
7. d'Eendracht van Ziriczee, verbrant, Capiteyn Andries Veertien.
8. 't Schip de Sevenwolden, gesoncken, Capit. Fredrick Stellingwerf.
9. 't Schip van Capiteyn Ionge Banckett.

Van dese 9. Schepen is meest al 't Volck by d'Engelse geberght, alsoo sy onder des selfs Esquadrons te gronde gingen.

De doot van Adm. Tromp was de grootste schade: Benevens hem en is niemant van d'andere Hoofden gebleven, zelfs niet een Capiteyn.

Van d'ander zijde/ yverden d'Engelse soo seer met haer Vloot na Jarmuyen als sy kosten: Den eersten nacht hebben sy drie van hare Schepen die niet volgen kosten/ in brant gesteecken / op dat die niet in Vyants gewelt souden komen/ dergelijcke hebben sy de volgende nacht gedaen. By de 700. man (alsoo schrijft den Cappellan van den Ad. Monck) bergden sy van de gebleven Holl. schepen / met 7. Capiteynen: Daer tegens hebben sy 't Volck van haer gebleven Schepen sonder compassie laten versuppen/ om datse soo glorieus waren dat by haer Volck te bergen hun schade bekent / en met Hollanders te sal-

te salveren hun victorije vergroot konde werden. Van 125. zeylen die zy sterck waren voor den Slagh/ zijn maer 84. zeylen van weder gekeert: Haer schade en verlies was alsoo niet kleyn/ want al-eer sy tot Solbay in-liepen/ schickten zy hare gequetsten over de 900. na verscheyden plaetsen aen lant / op dat men het rechte getal van dien niet soude na-reeckenen: De dooden zijn by haer over 550. geweest/ daer onder 7 Capiteynen/ als volgen:

Den 2. Schout by Nacht Tomas Graves, Capiteyn Peacock op de Engelsen Admirael de Triumph, Cap. Edmund Chapman, Cap. Ian Tailor, Cap. Willem Newman, Cap. Krisp, en Capiteyn Owen Kockx.

De gequetste Officiers waren, den Schout by Nacht Lawson, Cap. Ian Stokes, Capit. Ian Seeman, Capit. Willem Rous, Cap. P. Hollant, Cap. Ioseph Cubit, en noch 4. a 5. andere.

Gedevaliseerde Schepen, de Triumf, Andries, Lauwrier, Asseurantie, ende de capitaelste Fregatten tot in de 40. zeylen, syn na Iarmout, Solbay, Harwits en Dover, doch de meeste een wijl daer na te Chattam op de Teems gesleept, om te calefateren, Omtrent 40. minst beschadighde, wierden alleen Wandt, Masten, en Volck van Iarmout toe-gesonden, blyvende 6. mijl van de Wal.

Engelsche gebleven Schepen syn dese:

1. De Verguld e Haen, a 36 stucken, verbrant.
2. Willem, a 36 st. stucken geschooten.
3. Fenix, Nieu Fregat a 44. stucken, gesoncken, met veel Volck vergaen.
4. Den Eycke-boom, a 32. stucken, eensdeels verbrant en gesoncken.
5. De Iager, a 10. stucken, ghesoncken.
6. } De George, a 58 stucken, De Prosperiteyt a 40 stucken, Ende den
7. } Tullipa a 32. stucken houtmen voorseecker verbrant en gebleven, also
8. } dees leste twee mette George onbruyckbaer en verlaten syn gesien.
9. Den Draeck a 38. stucken, gebleven.
10. Poortlant, } Als Krengen uyt den Slagh gesleept, naderhandt in brant
11. Lauwrier, } gesien.

Noch 8. Schepen door haer selfs verbrant, in de vluchtende Nacht, op dat die haere cours niet en souden beletten.

Sat verbum, segt den Eng. Cappellaen Richard Lyons op de Resolutie, onder aen syn Brief, als oft hy segghen wilde, sat ben ick van bloet en menschen moorden, en van onse schade te schryven, en op dit desolate Schip te blijven.

Dat zijn 19 schepē: Noch eenige bovē diē (ons onbekent) zijn gemist/ tot 14. toe: Met de aenkomst van dese Vloot in Engelant stropde men upt/ dat noch 24. Engelse Schepē het Tesseler gat beset hielden/ ende

ende noch andere 14. versche Schepen had Ad. Monck tot secours van die 24. voor Tessel gesonden. (O! groote logghenen) aldus stelt men de Weduwen en Weesen in Engelant te vreden/ op dat de schade niet bekent soude worden/ want daer en is na der Engelsen vlugt niet een zeyl van haer op/ by/ oft omtrent de Hollantse Kust geweest. Aldus bekennen sy selfs ['t geen wy sonder haer niet weten konden] datse 24. Schepen quyt zyn.

Strack stelt men order voor Weduwen en Wesen, datse te Doever, Deal en Sandwits hunne gequetste en Siecke (want dese waren wel 2500.) Mans, Ouders en Vrunden niet mochten gaen besoecken, maer wel, datse die in de Engelse Gast-huysen zouden gaen vinden. Doch om hare nederlage te bewimpelen, druckte men eenige gepractiseerde Lijsten, daer in, datse 53. Schepē van hare Vyanden hadden in de gront geschoten, verbrant, en geruyneert; Men gaet vorder, en aen Adm. Blaeck, en A. Moncke wiert yder een Gout Ketentje vereert, *Tot een teken van faveur van 't Parlament, weghens hare eminente diensten tegens de Hollanders,* Maer toen begosten de Coopluy de botte bewimpelingen te bemercken, want seyden die, heeft Monck soo veel Vyants Schepen geruyneert, waer om dan Blaeck, die in dat groote werck niet present is geweest, soo wel begiftricht als Monck? Nu, Pen en Lawson kregen elck een Silvere Penninck, gelyckmen in Hollant om 5. gulden koopt. 't Parlament geboot oock een Danckdagh op den 5 September te houden, over 't groot succes tegens de Hollanders, die (alsoo luyden de woorden in d'uytschrijvinge) met geen kleyn Voordeel, na alle apparentien, stonden om te prevaleren, &c. Doch in effecte was 't om dats'er soo genadelick af-quamen.

Dus verre nopende de schade en advantagien van beyde partijen: Die wy sonder ambitie nochtans uyt oogen getuygen van d'een en d'ander curieuslick hebben na-gevorscht.

Hare Ho. Mo hebben na meriten oock hare Commandeurs begifticht, onder andre de Soons van den L. Admirael Tromp; Doch niet te min eenighe Vyanden van desen Staet hebbē wel durven (specul erende) te argumenterē, dat by aldien de Nederlantse Vlote Victorye hadde bevechten, waer om hare Ho. Mog. in d'uytschrijving van den Bededach tegens den 27 Aug. dan dese woorden hadden gebruyckt: *Dat oock onse goede debuoiren naer 't voornemen van desen Staet soodanich niet en sijn succederende, als wel gehoopt was, &c.* dat sulcx blijckbare tekenen waren van dat d'Enghelse glorieerden; Dese moeten weten, dat de voorsz. uytschrijvinge al eenige dagen voor den Slagh waren af-gesonden. Eñ ten opsichte van de geschapene rupture in de Handelinge sodanighe woorden syn gestelt, want de Gedeput. Beverningh en Nieupoort vertrocken den 19. deser *re infecta* weer van London na Hollant.

Het doode Lichaem van L. Adm. Tromp wiert op de Helder aen geset / en van daer in een Koetse langst strant na den Hage gevoert.

d'Enghelse Maets onder hare Kust komende, wierden veele die hun Sieck veynsden, om alsse te lant waren van den buyt te deelen, neffens de Krancken en Gequetsten in de Gasthuysen gebracht, alwaer sy hun wel bedrogen vonden, want geen Prijsen verovert waren, nochtans was 't haer door de Cappellanen van de Schepen voor seker wijs gemaeckt. De geberghde Nederlanders syn na Ipswich en Celsey gevoert, en aldaer niet als Christenen, maer vele als Heydenen gehandelt: Sommige van dien hadden geen Stroo om op te rusten, en de Duytse Gemeente beneffens veele goede Coninckse Borghers en mochten hun geene Collecten door ordre des Parlaments toe-reycken, gelyck zy ghewoon waren: Waer deur dese Arme Menschen ongereddert bleven legghen, vervuylende en verstinckende, sulcx dat door groote geleden kou, honger en ongemack, seer sware vehemente Sieckten onder hun syn ghekomen, stervende met honderden wegh, diversche syn kranckfinnich geworden, andere konden leven noch sterven, de beste sagen als Schimmen: En noch belette men dese Creatuyren het wechloopen, door Soldaten die op Sintinelle stonden, voorby dese en mocht niemant op peene van de doot, passeren: Te Celsey alwaer men hun op een breet rontsom bemuyrt Pleyn had geleyt, en sommige over de mueren wegh raeckten, syn andere in't klimmen geschoten, gesabelt, en als honden byna doot geslaghen, op den wegh ghetworpen, latende die daer als krenghen sonder meer na te sien, wech sterven. Des niet te min syn even wel veele met practyck weder in Hollant gekomen, en dat op seer sonderlinge wyse, (Want daer het 'tleven gelt studeert men vlijtigh,) Onder andere eenen Capi. Schellinger, die (ghelyck meer andere vry uytginck, met een Soldaet die op hem paste,) binnen Londen in seeckere Herbergh synde, en veynsende buyten syn water te gaen maken, behendich wech geraeckt, en thuys gekomen is.

De quade advontuyren van de Engelse Compagny in de Indias wierdt niet alleen op dato geconfirmeert, maer zelfs de Participanten stonden verstelt als zy hun Capitael alsoo byna tot niet saghen loopen; Innerlyck deed' het hun seer dat een Hamburger hun advijs bracht, dat 8. Hollantse Ooft-Indise Schepen te Bergen in Norweghen en in de Sont behouden waren gearriveert. De gemeene Ingezetenen van Engelant, voornamelyck gegoede Borgers binnen London waren uyttermaten swaerhoofdigh in de wanckelbare Regeringe van den Generael, duchtende nieuwe geschillen en oproer, om dat de Boeren met gewelt de Tienden afgeschaft begeerden, doch by 'tParlament niet ingewilligt konde werden, nochtans scheen den Generael daer toe geneghen, soo dat de twee Majoors Generael Harrison en Desbourg te Westmunster als Leden in 't Parlament sittende, op sekeren dagh van dese Maent het geschil van de Tienden soo hebben getilt, d'een pro, en d'ander contra, dat sy beyde den Deegen op malkanderen trocken, waer door onder d'andere Heeren oock hooge woor-

den

den vielen, tot dat eyndlingh dees twee bevredicht wierden; Doch hebben na dien ontrent de 30. Leden, die den Generael noch ſyn Creatuyren niet en vertrouden t'ſoeck gemaeckt, vreſende dat 't Onweder op haer ſoude aenkomen.

IN den Hage is de Princeſſe Royal weder van Breda gekomen: Het Jonghe Prinſken daer by zijnde/ hebben hun den 7. deſer veele arme Luyden hare Kinderen t'ſamen gerot / vercierende hun met Orange Sluyers/ Wapens/ Vendelen/ en Papiere Linten/ om het Prinſken in te halen ghelijck de Borgery van 's Gravenhage aen des ſelfs Voor-Vaderen te doen plachten/ ſo wanneer die van de Velt-tochten tuys komende/ door Godes zegen en haer goet beleyt en wackerheyt /zy over deſes Staets Vyanden in groote Eere zeege-praelden; Doch alſo het ſavonts by Elf uren was eer hy in quam/ wanneer de Kinderen al geretireert waren/ ſoo zijnſe daechs daer aen by malkander gekomen/ en ten 10. uren op 't Binnen-Hof komende/ heeftmen aldaer het Prinſken uyt een Venſter laten ſien/ dieſe met 't klappen der handen en 't op-goyen haerer Hoeden den wellekom toe-riepen: Dit maeckten groot geraes/ ſoo dat den Fiſcael vande Staten van Hollant hun van daer moſt helpen/ alſo in 't generael den Kinderen verboden was niet op 't Hof te komen: Een Jongſken dat op een Trompetjen blies wiert het ſelve afgenomen/ waer door d'andere Kinderen vervaert wech liepen: Maer eenige baldadige Schoeljebrocken dit euvel opnemende/ ginghen de glaſen uytwerpen in 't Huys van den ged. Fiſcael: Hier tegen s is den Luytenant van de Guarde gecommandeert: De Staten deden oock by affictie deſe inſolentie verbieden: Doch en is daer om het goyen niet achter ghebleven: Dies is de Militie te voet en te paert in de Wapens ghekomen / waer over namiddaghs wat ſtilte quam: Even wel moſt de Borgery teghen ſavonts oock in 't Harnas/ om alle onheyl te verhoeden: Deſe op het Stadthuys komende / zijn de Ruyters en Soldaten vertrocken: Eenige Borgers verſochten met hun out Vendel daer 't Prince Wapen in ſtaet op te trecken / 't welck hun geconſenteert wiert. Ten 9. uren ſavonts begoſt 't Canaille ſeer moetwillich te roepen langſt de ſtraet/ Sy hadden den dit/ en dat van de H. Staten/etc. Ende ſmeeten de glaſen uyt tot den voorſz. Fiſcael de Buys/ tot zijnen Subſtituyt Geeſtdorp/ tot den Onderſchout Pollenburgh/ in 't Logement van den Outburghermr. Splinter/ in 't Logement van de Heeren van Amſterdam / van den Heer de Wit van Dordrecht/ en oock in 't Huys van den Bailliuw. Doch ſoo haeſt de Ruytery weder op de been quam is 't Canaillie gevlucht. 's Morghens quam de Ruyterije die te Delft/ Rijſwijck/ Waſſenaer/ en elders geleghen hadden de wachte voor dito Huyſen houden: Door wiens ommerijden alle ſamen-rottingen verhindert zijn. Maer ſommige van den bedde gelicht en gevangen/ zijn geſtraft / waer door ettelijcke hun Conſcientie (indien ſy eenige hadden) ontruſt/ vluchten uyt het Lant / zijnde een volck van ſoo hooge qualiteyt/ gelijck Rebellige en oproerige ordinaris plegen/ hare namen zijn als volgen:

Hans Iacobſz, Ketelboeters ſoon, loopt met Cranen door 't lant: Deſen is den Aenleyder geweeſt van 't uytgoyen der glaſen tot de Fiſcaels.

Cornelis Pieterſz Honde-ſlager en Grafmaker, (alias Knijnſbil)

Iacob Pieterſz. is een Straetmakers Gaſt.

Dirck Ianſz. een Noot-hulp van de Klapperwacht, en Opperman, hy tuyrt.

Iacob van Eyck, manckgaende. Leert Kuypen.

Deſe heeft men gelt op hun lijf geſet; En alle Schouten en Bailliuwen van des ſelfs ghedaente/ poſtuyre/ ouderdom en kleedinge geinſinueert. Maer/ ſy lijden ſtraff genoech die hun ſelfs Bandyt maken om een yyr 2, a 3. pijpeſtellens: Elck doe en ſegge wat hem belieft/ behalvens dat het teghens Godt/ zijn Gebodt/ en den Staet/ en Magiſtraet is / ſoo en ſtaet het nochtans my voor die prijs niet aen.

Monſr. de la Meſleray (Gouverneur van Nantes) verkuntſchapt dat op de Bare van Cadix in Spanjen 8. rijcke ſchepen in ladinghe lagen/ met Silver en anders: Vlt in der haeſt met ſommige ſchepen

derwaert/ en vermeestert hun in de nacht / al eer 't minste gherucht daer af den Spanjaert ontroerden : Behouden bracht hyse op de reviere van Nantes / en met vreuchde is den buyt onder de Waech-halsen uyt-gedeelt : De Schepen oft 7. Prysen waren

'tSchip de Liefde, Schipper Hendrick Elders.
Galleo Leets.
't Schip Sanct Iacob, Schipper Hendrick Scholack.
Pieter de Novo.
'tSchip de Beer, Schipper Hendrick Meyer.
De Witte Swaen.
Een Lubecks-man, ein von den vrijen Loeden.

De Stadt Bordeux door Pest/honger en Belech seer mat zijnde/ begost haer na den Coninck te neygen : De Borgers en Koopluyde vergaerden ten dien eynde ghewapent op 't Stadt-huys / maer den Prins van Conty wederom beblijtichde sulcks met al zijn ghewapende Ruyters te beletten/ ontnam sommige de Rapiers/ seggende/ de Vloot met gelt en secours uyt Spangien sonde haest daer zijn/etc. Maer de Borgers wierden te sterck / alsoo 't Parlament sich oock met hun vervoechden/ soo dat Conty de Rapiers weder moste gheven/en van daer vertrecken : Men joech in spijt van hem d'Ormistē en Root-rocken uyt de Stadt: De Groene Linten ruckten yder van zijn Hoet/ en bonden witte Linten in de plaets / planten insgelijcks Witte Vendels op des Stadts Wallen / die noch onlanghs uyt last van den Prins de Conty waren afghenomen : Den Vader Ythier Cordelier/ die met den Koninck om de stadt over te leveren / en daer over ghevanghen was/ verlosten sy met meer andere uyt hunnen Kercker : Maer als nu Duc de Candale des Koninghs Amnestia heymelijck binnen der stadt hadde geschickt / was yder willich hem met den Koninck te versoenen/ soo dat door uytgesonden Commissarissen 't Accoort op den 30 July te Lermont getroffen wiert : Als de Princes van Condee dit hoorde / heeft sy haer met een opgetoge seyl by den Prins de Conty haers Mans Broeder begheven/ hem met een Vrouwelijck onverstant te last leggende / dat hy d'oorsaeck van alle dese ongelucken was/ ende overmits in't accoort bedongē was/ dat uytgeseyt Conty al die van Condees zijde uyt Vranckrijck vertrecken

trecken mosten/ soo seyde sy/ ghy hebt over 3. maenden u compositie al met 't Hof gemaeckt/ hier van komt u dit faveur ghy Bastaert/ ja ghy en zijt voortaen niet waerdich den naem van Bourbon te dragen/ etc. Nu de stadt ginck den 2. Augusti over/ en korts volgden de naestgelegene sterckten. Twee dagē daer na komt de Spaense vloot tot ontset op de Revier/ doch te laet / merckelijck door Godt by een contrarie N.O. wint over de 3. Maenden te St. Sebastiaen opgehouden: Den Spaensen Admirael keert dan weder van de Gironde te ruch na Spangen/ daer hy door 's Konincks last om dit ongeluck onthooft is. Maer de Princes van Condee is naer Duynkercken over zee gereyst/ om also te nader te wesen den Prince haren Man.

Wt Hollandt vertrocken over Rochel na Lissabon Gijsbertus Rudolphi en Wouter Abrahamsz. van der Hoeven/ om met den Coninck D. Jan de Berganza sien te bemiddelen de noch openstaende verschillen over Brasil/ wegens hare Ho: Mog: en de West-indise Compagnie: Maer als zy den 22. July te Lissabon aenquamen/ ende haer openbaerden/ oock Commissarissen om mede te handelen versochten/ is haer dat niet alleen geweygert / maer zijn in alle manieren onvrundelijck bejegent: Soo dat ged. Gecommitteerdens in 't Na-jaer onverrichter saken weder na Hollant zijn gekeert. Latende een diepen in-druck aen veel Portugijsen / dat de Batavieren in Oost-Indien met gelijcke munte souden uyt-meten.

DE Coninginne van Sweden siende, dat ook somwylen door de vyantlijcke Actien tusschen Engelant en de Geunieerde Provincien ter see, harer Ingezetenen Schepen en goederen wierden gemolesteert, soo heeft zy op den 26 deser op hare Conincklick Slot aen alle hare Subjecten doen weten; Dat zy tot veylicheydt voor hare Koopvaerders die na de West willen, Gottenburgh aen-wijst, om aldaer gevisiteert, gelicentieert, en van daer tot daer zy wesen willen, geconvoyeert te werden.

1. Daer toe sullen hare Majesteyts Oorlochschepen te Gottenburgh voorsz. opwachten, na die Schepen die door de Sont komen, en west op willen.

2. De Coopvaerders alsoo 't Convoy genietende, sullen alle gevisiteert werden of oock eenige goederen als onser Subiecten, ofte ten minsten neutrale ingeladen syn. Den Admirael hunne Passen, Cognossementen, &c. na-siende.

3. Soo eenich Koopvaerder hier bedriechlick in handelde, het wierde nu of hier na openbaer, sal ten profite van de Croon al de goederen verbeuren.

4. Soo ons Convoy eeniger vremde Schepen ontmoeten, sullen alle vrundschap den selven bewijsen, en in geeniger maniere oorsake gheven tot eenighe Querelle. Syn oock te vreden, soo eenighe Oorlochs Vloot wettelicker wyse begeerden te sien onsere Passen, en te weten wat Schepen zy convoyeren, alle 'tselve minnelycken te laten geschieden.

5. Indien ons Convoy eenige Kaepvaerder bejeghenden, doch van hem niet getroubleert wierden, sullen sich oock stil houden. Maer so hy yets voornemen wil, datse sullen opmercken van waer dien Caper is, om hem by syn Magistraet te beklagen. En soo hy niet af en laet, met gewelt hem resisteren.

6. En op datter geen wettelicke suspicie op onse vrije Schepen kome, als zy 't Canael tusschen Vranckryck en Engelandt passeeren, soo begeeren wy, dat men haer niet vorder convoyere als tot de Havenen in't voorsz. Canael, en dat tot geen andere als die Engelant en Nederlant neutrael syn.

7. Ons Convoy alsoo onse Koopvaerders over gebracht hebbende, sullen te Roscou in kleyn Bretangien vertoeven, om de Koopvaerders (na voorige examinatie) weder na Gottenburgh te geleyden.

8. Om te weten wanneer men van Gottenborgh met Convoy sal konnen see kiesen, is goet gevonden ten minsten in de Maent eens, oft anders, als daer 10. Koopvaerders syn, sal men geen tijt aensien. In 't particulier sullen sy observeren, als daer minder als 10 Koopvaerders syn, haer een Convoyer mede te geven, en boven de 10. twee Convoyers. Doch alles sal aen d'Admirael staen.

9. Al die ons Convoy gebruycken, en na de West willen, sullen haer spoedich na Gottenburgh begeven, en daer wachten.

10. Tot onderhout der Convoyers, welcke by geen als ingeboorne van onsẽ Lande bemant sullen werden, sullen wy een Schattinge setten, die korts gepubliceert sal worden, te betalen in onsen Reken-kamer tot Gottenburgh.

Op dat alsoo hier door beyde Republicken (nu in openbare Oorloge,) eñ alle onse Vrundẽ en Geallieerde bemerckẽ, en minlick verstaen, dat wy soeckẽ te weeren alle fraude en collusie, versoeckende, yder met dese onsen Convoye eñ Dienaers by See en Lant te houden mutuele confidentie, gelyck wy geeren sullen doen. Waer toe wy onse Admiraels, Capiteyns van 't Convoy, Koopluy en Schippers specialyck belasten, die onse protectie begeren, desen punctueel t'onderhouden, sich van fraude, ofte oorsake tot eenich querel, te wachten, op peene van te vervallen in onse Konincklycke wrake. In oirkonde, hebben wy dit met onsen hande geteeckent, en onsen Coninckl. Signet gezegelt.

Gedatheert in ons Kasteel van Stocholm, den 16 *Augu.* 1653.

CHRISTINA.

Engelse Prijsen in Augusto verovert en opgebracht.

7. Engelse gemonteerde Schepen met Lakens/Sout/Taback/ Kolen/ Pick en Teer. In Hollant en Seelant op gebracht.

In Tessel/ 1. Kool-schip/ noch 5. Scheepjens met Koopmanschappen.

Te Enchuysen

Te Enchuyſen/ 2. Boeyers met Coopmanſchappen van Londen na Hamburgh gaende/ Idem/ 2. met Pick en Teer/ 3 met Kolen.

Idem/ een Eng. Schip met Boter op d'Elve/ en 1. idem in de Maſe.

Te Vliſſingen/ 3. Prijſen met Wolle en Lakenen/ 3. Cool-ſchepen/ 3. met Sout en Taback/ en noch 2. Virginis vaerders.

Te Rochel/ 15. Schepen met Corен en Sout/ daer onder 2. brave Fluyten.

September 1653.

ALs de voorleden Maent 4. Ooſt-indiſe Schepen met meer andere achter Engelant om na de Weſt liepen/ bleef een van de 3. door quade toe-ſicht in Teſſel: Den Laſt-draghter in't hartje van de Somer met 't Jacht van Hoorn oock na Indien achter om lopende/ na dat het Schip al een ſtoot of twee hier op de Kuſt geleden had/ is door de Bewinthebbers geoordeelt t'ontladen/ maer den Schipper (die wat veel van zijn eygen Koopmanſchap daer in had/ vreeſende dat dan ſulcks kenbaer ſoude worden) belette dat/ en ſeyde/ 't Schip heeft geen noot/ 'kſalt wel over brengen/ ick waegh'er mijn leven in/ waer om een ander niet zijn goet/ etc. Hy ſeylt dan voort/ maer by Fayrhill krijgt 't Schip een ſware leck/ dies loopt hy na Hitlant/ en kielhaelt en calefatert eenige weken/ veerdich zijnde/ kieſt zee/ ende wiert niet wijt van daer door een geweldighe ſtorm te gronde geſlaghen/ doch zijn noch 47. Maets daer af gheberght/ die in een kleyn Viſch-ſchuytje ſeer deſolaet van Hitlant t'Amſterdam quaemen: het Hoorns Jacht vervorderde zijn reys. Soo zijn oock nu den 5. en 6. deſer uyt Teſſel geloopen 49. Oorlochſchepen/ 2. Branders/ en 2. Proviant-ſchepen/ onder 't beleyt van de Vice-adm. de Wit/ Ruyter en Pieter Floriſz.: Zy convoyeerden 350. Ooſters-vaerders na de Sont: Alſoo men wiſt dat d'Engelſe oock met omtrent de 50. zeylen op hazard by 't Doggers Zant laghen/ deſe waren zedert 2. daghen t'zee geloopen: Zy verſpiede Wittens vloot/ maer dorſten niet aen de man/ alſoo veele van haer ſchepen (ſelfs de Reſolutie) al te lichtvaerdich gelapt waren/ dit is gebleecken: Want ſoo haeſt d'Engelſe hadden opgeſpeurt dat Witte noort aen liep/ quamē ſy na de Wattē/ en ſo tot het Vlie: In welcke tijt ſeer wonderlijck door miſt en ſtorm met alle winden 3. Hollantſe Vloten onwetens voor 't Vlie komen/ als/ een party Franſvaerders door 't Canael ghekomen/ die om den

storm Tessel voorby liepen / een party schepen achter Enghelant om komende met Zout van Portugael / ende dan noch een Vloot van 90. zeylen uyt de Sont: Hier vielen d'Enghelschen op in/en kreghen by de 28. Coopvaerders / die hun nochtans daer na meest alle door den storm en practijcke der Holl. Bootsluy zijn ontfutselt / soo dat sy maer 3. Fransvaerders/ 1. Oosters vaerder/ 1. Groenlantvaerder/ en 1. Haring-buys daer van in Engelant op-brachten/ een sout schip datse genomen hadden / daer op 5 vermande Vriesen en 6 Engelsen waren/ stiet voor Zantvoort 10. mijl van de Wal/dies vallen zy alle in de Boot/ en roepen na Lant/ daer doen de Vriesen meester waren/ en zijn dito 6. Enghelsen by den Zantvoorder Schout naer Haerlem in detentie gebragt/[d'eerste die men alhier versekert heeft] het sout-schip is gants vergaen. Oock was een schip uyt de Virginis met d'Oosters vaerders (die enckel uyt de Zont voort wilden/ en naer 't protest dat den Resident de Vries daer teghens dede/ niet en luysterden) daer een braven Baes Jan Visser schipper op was/ mede uyt de Zont op zijn eygen prive gekomen/ gemonteert met 20. stucken en 15. Eters/ waerdich by de 150000. guldens: Dese wiert van een Engels schip met 36 st. dapper aen-getast/ en sloegh tegens den selven van 6. uren 's morghens tot 's middaghs ten 11. uren/soo dat hy wel ses voet water in kreech/ en stracks begost te sincken/ hy had 1. doot en sommighe gequetst / en 't Enghels schip (soo die selfs verklaerden/20. dooden en meer ghequetst: Zy hebben Jan Visser met de zijne geberght/ en na Celsey ghevoert/ alwaer hy van de vervuylde gevanckenisse kranck wordende/ ghestorven is: Zelfs is hy van d'Engelsen om zijn vroomheyt en goet beleyt ghepresen en beklaecht: Maer al d'andere schepen quamen den 14. deser binnen/ daer onder 't schip den Luypaert / 4. Rijcke Lissabons vaerders/ eñ andere. Den 17. deser is d'Enghelse Vloot door gruwsame storm en Onweder van een gheslaghen/ haer nieu Fregat de Lelpe met 40 stucken is met veel Volc gesoncken/ 't schip de goede Hoop schaloos/ de Resolutie 't Admiraels schip al haer nieu gemaeckte masten/ zeylen en treylen over boort/ 't hol en 't Volck behouden/ nochtans had soo na wech gheweest dat hy al begost te leuteren / d'andere schepen kerfden veel hunne masten: Dit was op de hooghte van Cromer:

Ende

Ende geraeckten de Vloote den 21. noch behouden in Southolbay/ sonder de Resolutie/ die men voorseker hielt vergaen te zijn / doch is sommige uren daer na oock op-ghekomen/ waer over d'Engelse seer blijde waren/ selfs heeft het Parlament daer over een Danck-dach tot Westmunster gehouden: Maer sy en divulgeerden niet dat haren Schout by Nacht Lawson met een Esquadron van 18 Schepen achter gebleven was: Daer van een groot Fregat by Hitlant tegen de Klippen gebleven is/ eenige in zee gesoncken / andere onder Norwegen gebleven/ 4 a 5 zijn in groote miserien tusschen de Klippen en Holmen aldaer by eenige Hollantse Vissers gesien / daer van noyt gehoort is yemant in Engelant gekeert te zijn: By Abberdeen zijn oock onder de Schotse Cust eenige van dit Esquadron ghesneuvelt: In somma/ slechte avontuyren: Alle 'tgunt voorsz. men in Enghelant seer stil gehouden / en aen niemant als Regenten geopent heeft.

Op den 5. deser is 't doode Lichaem van den Luytent. Admirael M. H. Tromp hoogl: ghed: uyt den Haghe op volghende wijse nae Delft ter aerden ghebracht.

DE Guarde der Staten van Hollant trat voor aen/ sterck 400. Man/ sleepende hunne Vendels en Piecken/ de Trompen der Musquetten na d'aerde/ de Trommels met Rou-laken behangē/ daer na 4. Trompetters/ en een gewapent Man/ denoterende d'Admiraliteyt / doen volgden de Admiraels groote Vlagge/ den kleynen Standaert/ 't gesneden Blasoen/ de Ysere Hantschoenen/ de Helm met de Pluymage/ de Ridderlijcke Sporen/ en 't Rapier: Doen volgden 't Rou-paert/ en soo 't Lijck/ behangen met zijne Wapens/ de slippen wierden by Zee-Capiteynen gedraghen: Achter 't Lijck zijn d'Admiraliteyts Heeren gevolght/ doen Drie Soons/ Swagers / en Na-magen van den L. Tromp/ hier aen de Staten Generael/ den Raet van Staten/ de Staten van Hollant/ den Hogen Raet/ 't Hof en de Reecken-Camer van Hollant/ de Magistraet/ Predikanten / Kercken-raedt / en Burghers van 's Gravenhage; Aldus is 't Lijck in een Schuyt ten 1. uren geset/ en na Delft met de Vrunden gevaren/ daer het van de Burgers in de Wapenen is ontfanghen/ en in d'Oude Kerck in 't Choor in een Nieuwen Kelder geset: Doen schoten de 4. Compagnien Burgers drymael salvo.

Door last der H. Staten is een industrieuse Tombe aenbevolen over 't Graf te maken/ daer toe sijn 16000. guldens gedisponeert; In Latijn en Duyts sullen dese Regulen daer op gesneden werden:

EPITAPHIVM D. O. M. S. Et
MARTINI HARPERI TROMPIO,
Heroi Incomparabili.

QVi Patre, Viro Fortissimo, ac Heemskerckana quoque ad Gades expeditione inclyto, quique & Ipse Patriæ Vitam impendit, genitus, ab ipsa statim adolescentia per discrimina multa ac Maria varie tractus ac excercitus, captusque aliquando, & ob Maritimarum rerum singularem scientiam ipsis etiam hostibus æstimatus, sed inter & minas aut promissa horum ingentia Fidus semper Patriæ ac Constans, Liberati ac Patriæ redditus, huic juvandæ totum se

dedit, & tandem ad Præfecturam Maris admodus, quam septemdecim fere annorum non tam spatio, quam admirandus successibus nobilem fecit, post Duynkerckanorum vim sæpius, inprimis ad Mardicum, fractam, post Hispanorum magni terroris Classem repressam, post eandem in Cantij littore dissipatam, Gestaque alia, Vi Hostium ac Manu plerumque Minor, sed virtute, Animo ac Ausu semper Major, Interritus, Invictus, tandem maritimo cum Anglis Bello Republicâ præter expectationem nuper illigatâ, dum neque hostibus parcit neque Sibi, publici egregij bono devotus, glande plumbeâ percussus Victor occubuit, & insignem hostibus cladem ac terrorem, majorem turbato Mari securitatem, Patriæ ingens desiderium Sui, Sibi gloriam Nominis immortalem, Serei militiæque navalis peritiæ, Fidei pro Republicâ, Prudentiæ, Fortitudinis, Magnanimitatis ac Constantiæ nobilissimum exprimendumque Posteris exemplum reliquit, hoc Monumentum Ingentium Meritorum ergo FOEDERATORVM BELGARVM ORDINES posuere.

Posteri virtutem imitantur.

Graf-schrift/

Hier rust den grooten TROMP, den pronck van al de Helden
En Vooghden van de Zee, die 't Vaderlandt kan melden.
Die door den Engelsman ghetroffen met een loot,
Bleef midden in 't ghevecht, en won het naer zijn doot.

BOXHORNIVS.

Den 21. deser is den Ed. Heer Jacob van Wassenaer tot Lupte. Admirael/ in plaetse van den L. Adm. Tromp hoogl: memorie / gekoozen: Den 24. dede hy zijn Eedt aen de Staten Generael: Ende korts daer na toog hy na de Hollantse Zee-stedê/besichtigende vele nieuwe Oorloch-schepen / aldaer op de Timmer-werven staende.

Doen hebben hare Ho. Mog. af-geschaft de weeckelijcke Bedeaghen van 5. uren savonts beginnende: Ende die verandert in een Bede-dach van 5. tot 5. weecken/ beginnende Woensdaechs den 8. October/ en geduyrende t'elckens een gantschen dagh.

In de Maendt July heeft men de Boeren van de Mase af tot Noort-dorp toe / dus danige Missiven gesonden:

Ersame, discrete, goede Vrunden. Wy hebben voor desen op ons aenschrijvens van den 31 Augusti 1652. ontfangen de Lijste van de weerbare Mannen, onder het district van . . . . . woonachtigh: Ende dewijle den toestant van zaken zedert dien tijt voorgevallen, ten dienste van den Lande, ende de res-

de respective Inghezetenen vereyscht, dat alle de zelve ende een yder werde gebracht in de wapenen, omme op de ordren van de wachten by ons nader te beramen, te werden geemployeert: Soo begeeren wy achtervolgende de nader last eñ ordre van de H. Staten van Hollant eñ Westvrieslant, dat u.l. sodanige ordre stelle eñ die voorsieninge doen sullen, datte voorsz. weerbare Mannen op Vrijdach toekomende, wesende den 27. deser loopende Maent, aldaer by den anderen sullen werden vergadert, voorsien met Musquetten, Roers, en Bandeliers, ofte andersins mede eenighe met halve Spietsen, eñ alle met Zijtgeweer: Alsoo wy ten voorsz. dage gemeent syn de selve door Gecommitteerden uyt den onsen te doen monsteren, sal worden na gekomen. Eñ onder des beveelen wy u in de Bescherminge Godes. Geschreven in den Hage den 23. Iuny 1653. Ter Ordonnantie van de Gecommitteerde Raden,

Getekent, *Herb. van Beaumont.*

De voorsz. Monsteringe liep wel af/ alhoewel sommige kinckels seer plomp in't handelen haerer wapenen waren: Want te Schevelingen gebeurden't/ dat een Boer zijn stamper in de tromp van zijn Musquet had laten steecken/ en dicht voor de Vensters waer in de Monster-Heeren laghen/ af-schietende/ vloogh de stamper daer uyt dicht langst de voorsz. Heeren/ tot door de glasen van de Kerck/ sonder nochtans yemant te beseeren. Dit is by 't monsteren gebleve͂/ alsoo d'ordre van dit Volck om hun in Wacht-huysen op de Duynen te doen waecken/ dese Maent weder ingetrocken wiert.

Colonel Snedder (een ongeregelt krijchsoverste in 't Lotharings Leger) valt met 130. Ruyters in d'Heerlijckheydt van Mechelen/ derdehalf uyr van Maestricht: Waer over den Rijngrave (Gouverneur van Maestricht) op hem uyt-ghetrocken is/ ruynerende de voorsz. Lorreynoisen/ sulcks dat gemelte Snedder/ 2. Ritmeesteren/ en in de 20. Ruyters doot bleven: Snedder die sich waende schoortvry te zijn/ wiert op zijn Paert van achteren door de strot geponjardeert/ ende als een Struyckrover binnen Maestricht gesleept.

Desen Snedder was een wreet mensch/ en om zijn moorwadicheyt selfs by de Spaense seer ghehaet: Omtrent 2. Jaren geleden was hy by Aken ter Tafel met den Heer Besoy van Kralinghen/ die hem om de gemeensaemheyt Broeder noemden: Snedder seyde dese Besoy van de Tafel/ buyten komende/ seyde met hem te moeten vechten/ dat Besoy weygert/ sich excuserende dat hy 't Badt 2 a 3 dagen had gehouden/ dat hy indispoost was/ en hem doen Aderlaten had/ seyde oock tot Snedder/ Broeder ghy en meyntet niet/ wy hebben geen querel/ 'kheb oock geen Geweer: En ick heb dubbelt sey Snedder/ soo dat Besoy gedwongen was/ en een Rapier van Snedder over nam: Die met d'eerste steeck Besoy in den buyck treffende/ hem zieltogent leggen liet: Cloppende niet wijt van daer aen een Munnicken Klooster/ daer hy tot de Broeders seyde: Wilt ghy caritaten doen ginder legt een arm persoon: Maer Besoy besturf het, De Broeders begroeven hem. En Snedder kreegh als verhaelt is oock syn loon.

In Languedocq doch meeſt te Toulouſe waren die van de Relige ſeer op hunnen Gouverneur den Grave de Rieulx ghebeten/ om dat hy de ſtoelen en banckẽ van hare predick-plaetſen had doen verbranden: Sy quamen ten dien eynde veel duyſent ſterck in wapenen/ tot dat den Koninck om veel goede inſichten haer in vorige ſtant ſtelde/ en zijnen Gouverneur ten Hove ontboot. 't Leger des Coninckx veroverden den 29 deſer Mouſon/ en de Spaenſe op den 1 Oct. Rocroi. Prins Robert arriveert te Nantes/ meynende zijn Broeder Mauritius aen 't Eylant Domingo ghelaten te hebben. Den Heer Chanut wort aen hare Ho: Mo: als Ambaſſadeur af gheſonden. Maer den Heer de Chaſteauneuf nam een ander reyſe aen/ want hy nu 77. Jaren out zijnde/ gevoelende dat hem de doot naderde/ was ſoo verheught dat hem Godt de Heere uyt deſe beſlommerde Weerelt haelde/ dat hy eenige dagen te vooren het Te Deum dede ſingen/ en ſterf den 23. alſoo op zijn Huys te Leubile met goede diſpoſitie.

Lijſte der veroverde Engelſe Prijſen.

t'Amſterdam/ 1. Terneufs vaerder met 10. ſtuck. 1. Pynas met Kolen/ 1 Kets met hoepen/ een Prijs met Noortſe Deelen/ 1. Prijs met Soute Vis.

Op d'Elve een Laken-ſchip verovert/ en 1. ander met Cramery geladen.

2. Eng. Lakenſchepen/ 1. met 10 Laſt Suycker/ 1. Weſtindis vaerder in See verovert.

October 1653.

DE Staten Generael by dẽ voortgang van deſen ſwaren Oorlog ter zee te ghemoet ſiende/ dat een notabile ſubſidie van Penningen tot onderhoudt der navale Macht gefourneert dienden/ hebben eyndelingh (om verſcheyden inſichten) vaſt gheſtelt/ Lijf-renten tot laſte van't gemeene Lant te lichten/ tegens 1. van 11. 's Jaers/ ende de betalinghe der Renten te vinden uyt een Jaerlijckſen duyſenſten penninck/ te geven/ by groot en kleyn: Hier door is niet alleen een goet capitael ten dienſte van 't Lant gekomen/ nemaer zijn oock vele gegoede Ingeſetenen door een nieu precis onderſoeck uyt gevonden/ tot 14. 15. en 1600. toe in ettelijcke Steden/ die voor deſen overgeſlaghen noyt in andere ſchattingen yets gegeven hadden.

Hare Ho: Mog: verboden oock ſcherpelijck de pernicieuſe Leere der Socinianen/ om veele goede redenen.

Als

Als op den 11. der voorlede Maent de wederhoorige Stad Enchuyſen onder 'tgewelt der H. Staten was gereduceert / dat in deſer voeghen toe-gingh: 's Middachs by 12. uren vervoecht ſich een Staten Bode binnen der ſtadt / die om publicatie te doen der ſtedes Clocke dede trecken/ waer over 't Canaille derwaert in groote meenichte hun ſchickten/ [want daer en was in al de tijt van hare ongehoorſaemheyt geen ordre/ noch uſantie geobſerveert/ de Magiſtraet quam wel 's nachts in 't ſecreet by malkanderen/ edoch ſonder ſich tot eenich bewint te durvē begeven:] verwondert wat en door wiens laſt gepubliceert ſoude worden: Daer waren geen Heeren die hun preſenteerden/ als den voorſz. Bode met ſommighe van 't Hof die de publicatie by-woonden / ende eenighe regulen voor 't Volck laeſen: Middeler tijt quamen van de See-kant ettelijcke Compagnien ſoldaten binnen de ſtadt/ die ſich ſtillekens eer 't by nae yemandt wiſt meeſter van 'tgeſchut/ de wallen / poorten en 't Magazijn maecten: En ſtracks daer aen de Borgers en andere van de ſtraet deden retireren/ die ſiende dattet anders niet weſen koſt / 'tſelve als lammeren mette Hoet in de hant ghewillich deden. Korts daer aen wierden 2. Borgers gevanghen na den Hage gevoert / en neffens den Schout (die inſgelijcks verſeeckert was) geexamineert zijnde / wierden dito 2. Borghers by de Staten weder in vrijheyt gheſtelt / die thuys komende/ met geen genoechſame hoedanicheyt den lof van de Staten danckbaerlijck hebben weten uyt te drucken / overmits ſy ſoo wel in 'thare beſegent waren geweeſt: Dry van de voornaemſte opſtokers (hier onder gemelt) vluchten heymelijck uyt de ſtadt/ d'een na Vrieſlant/ en d'ander na Overijſſel: Waer over het Hof dit onderſtaende Placcaet heeft geformeert / na dat alles weder in ruſte binnen Enchuyſen was gebracht / ende de Magiſtraet in haer voorighe weſen van Authoriteyt was gheſtelt.

De eerſte ende andere Raden over Hollant/ Seelant en Weſtvrieſlandt/ Allen den geenen die deſen ſullen ſien ofte hooren leſen/ ſalut: Doen te weten/ alſo onlanghs geleden binnen de Stadt Enchuyſen door aenhitſinge van eenige Oproerighe en quaetwillige Perſonen groote tumulte en ſeditie is ontſtaen/ en dat hare Ed: de Gr: Mo: H. Staten van Hollant en Weſtvrieſlant ten beſten van de ſelve ſtadt/ en tot weeringe van vordere diſordre en onheylen van de ſelve ſtadt / goet gevonden hebben/ eenige Compagnien Soldaten (buyten koſten en laſten van de Burgherye) mitſgaders eenige Commiſſariſſen derwaerts te ſenden/ continuerende en voorts gaende in haer quade voornemen / haer daer tegens hebben geoppoſeert/ de Poorten en Bomen geſloten/ het Geſchut op de Wallen gebracht/ met openbaer gewelt de Schepen mette voorſz. Soldaten afgeweert / en met Canon daer op geſchooten:

Sulcks/ dat de selve ghenoot saeckt zijn gewweest haer weder om van daer te begeven; Oock de voorsz. Commissarissen niet en hebben willen admitteren; En dat onder anderen daer aen schuldigh werden bevonden te zijn Floris Huygen Koopman en Capiteyn van een Compagnie Burghers binnen de voorsz. Stede: Jan Schouten van der Tin Apotheker: En Adriaen Strobeecker/ beyde mede woonende aldaer; En de selve Personen jeghenwoordigh latiterende en niet te bekomen en zijn. So Ist/ dat 't voorsz. Hof by desen eenen ygelijcken verwitticht/ dat die geene die de selve Personen ofte ymand van dien sal komen te openbaren en aen te wijsen /sulcks dat hy in handen van de Justitie kome te geraken/ daer over vereert sal werden in reguard van yder van de voorsz. Drie Personen/ met een somme van Duysent Carolus guldens / en sal daer en boven noch ghenieten impuniteyt van 't voorsz. delict/ indien hy daer aen mede schuldigh soude mogen wesen. Gedaen in den Hage/ den 22. Octob. 1654.

D'Engelsen hebben na den lest-geleden storm hun meeste Scheepsmacht in dese Maent opgeleyt. Onderwijl had den Commandeur Seafort voor Con. Carel sich meester ghemaeckt van de Lewis Eylanden en sterckten: 't Parlament bedenckende dat dese conquesten haer te nadeelig waren/ schickte Volck/ Geschut en anders op d'Eylanden Hitlant/ Fayrhill en d'Orkades/ sonden oock haren Colonel Cobbet en eenige Soldaten van Schotlant in zee / om de ged. Lewis weder t'incorporeren: Maer sommighe van Cobbets Schepen bleven door storm/ andere geraeckten van hun cours/ die na groote geleden honger en miserien/ op verkeerde plaetsen weder aenquamen: Cobbet quam selfs aen de Lewis te landen/ maer hy sturf stracks/ en zijn Volck wiert aldaer met vehemente Sieckten gheplaeght. Een ander Colonel/ Joyeuse genoemt/ was weynigh geluckigher / want desen als hy den Generael Cromwel wat onverdraghelijck had uyt ghescholden / wierdt binnen Londen gedegradeert/ 't Rapier op zijn hooft stucken geslaghen / ende voorts als een Schelm uyt het Lant ghebannen.

Maer boven dien volgden noch meer ongemack: Adm. Monck quam van de Vloot te Westmunster/ alwaer hy als Medelit van 't Parlament ginck sitten: De Bootsghesellen siende alsoo dat haer geen belofte wierde gehouden/ in 't mede deelen der Prijsgoederen/ waren seer malcontent/ te meer/ om datter nu so weynich buyt by het voor-Jaer gemaeckt was: Sy verlaten dan hunne Schepen / en vergaderen eenige duysendt binnen London / hier speelen sy leelijck het beest/ en maken by lichten daghe een oploop in 't midden van de stadt/ stellen hun teghens de Soldaten/ soo datter sommige ten wedersijden doot blijven: Een der stoutste treet den Admirael Monck selfs onder d'oogen / in meyninghe hem onder 't toe-duwen van eenighe

nighe

nighe schelt-woorden met een ponjart te treffen / dan hy wierde gestupt / en met noch twee andere ghevanghen / daer de twee van ghehanghen zijn / de rest toonden sich doen gerust.

In Schotlant heeft sich den 3. deser een geweldighen storm ende Aerdtbevinghe verheft / waer door by Dalkeit een groote klip in tween scheurde / en nederstortende veel landts bedeckte. Door dien die storm 16 a 18 uren langh duyrde / bleven op de Schotse Kust dese volghende Enghelsche Oorlogh-schepen :

1. 't Oorloghschip de Swaen.
2. De Marta en Margarita van Ipswich / een groot Schip / vol Amonitie en Provisie.
3. De Voorspoet van Lijn / maer een man af geberght.
4. en 5. Twee Oorloch-schepen / gecommandeert by Capiteyn Carleton.

Lijste der veroverde Engelse Prijsen.

In de Scholbalch / 1. Prijs met Pick en Teer.
In Tessel / 1. Bocper met Pot-as en Hennip / 1. met Coolen / 2. met Haringh.
Te Hoorn / 1. Nieuwe Fluyt met Lijnwaet / 1. Pijnas met Coopmanschappen.
Te Vlissingen / 2. met Kolen / 1. met Sout / 1. met Boter.
Te Rochelle / 6 a 7 Eng. Canary-vaerders / door 2. Seeuse Capers verovert.

d'Engelse namen doen by de 30. Haring-buysen / met 4. Buysconvoijertjens / de rest wierden van de neeringe verjaecht.

Een Embder schip met 50 Last rogge by d'Elve van een Eng. kaper ghenomen / wiert van 2. Holl. Kapers ontmoet / en met zijn Prijs van hun vermeestert : De voorschreven Holl. met haren Buyt na 't Vlie komende / geraeckten 's nachts onder d'Engelse Vloot die op 't Sant lach : Die alle 4. de Schepen namen : Doch een der Holl. Kapers ontsprongh den dans in de naeste nacht / en quam behouden Tessel in.

In de Levante zijn dit Jaer veel Turckse Rovers van Barbaryen in See ghekomen / doende groote extorsien aen de Christen Koopvaerders : Niet wijt van Otrante bejeghende 't Holl. Schip de Hoop komende van Smyrna / 3. van dese Turckse Roovers van Tripoly / mette welcke hy dry dagen langh af ende aen vromelick heeft gheslaghen / tot dat op den 3. dagh de ged. Turcken seer doornaghelt met bebloede koppen selfs af-geweecken zijn : Soo dat het Schip de Hoope met eenighe dooden en ghequetsten tot Messina behouden aengekomen is.

Sophocles. Præstat vel cum impietate vincere hostes,
Quàm in servitute alijs obedire.

November

November 1653.

Als den Vice-admirael de Wit de 350. Oosterſvaerders tot op den hoeck van Jutlant hadde geconvoyeert / bleef hy omtrent het Schager Rack met d'Oorlochschepen kruyssen / onderwijl dat de Oostindise ende de andere op Convoy wachtende schepen hun na Flecker en Mardow in Noorweghen op de rendevous vervaerdighden: Den Coninck van Denemercken na dattet hem belieft hadde met zijn Gemalinne ende Raet opde Holl. Oostindise Schepen te gaen (waer af de 5. by Kroonenborg lagen) die te besien, ende daer op Vergast te blijven/ oock eenighe Presenten van Oost-Indise Rarieteyten te ontfangen/ heeft alle de voorsz. Hollantse Schepen die in de Sont laghen / met 13. Coninckljjcke Deense Schepen tot Flecker doen convoyeren. Maer 't Oostindis Schip Malacca van achter instortende/ most te Mardow inlopen/ alwaer hare Ladinge in 4. Fluyten over ghenomen wiert. De vordere 3. Oostindise en andere Koopvaerdy-schepen die te Bergen laghen/ konden om contrarie wint geen zee kiesen / nochte op de rendevous verschijnen: Waer over geresolveert wiert met de presente Schepen na 't Vaderlant te zeylen / alsoo veel Schepen vederstijcke Goederen in hadden: Den 1. en 2. deser zijn sy in 't Tessel en 't Vlie met mooy weder aengekomen/ sterck omtrent de 350. zeylen: Maer d'Oorlochs-vloot ginck heel na onder Petten leggen/ om gerevictalieert te worden / om d'andere Schepen dan oock van Berghen af te halen: Maer tusschen den 9. en 10. een geweldighen storm uptte W. N. W. opstaende/ stont het mette geheele Armade seer slecht geschapen / want eenighe schepen drifstich wordende / hielpen andere oock aen 't leuteren / waer door eenige schepen tegens strant raeckten/ daer van indien de Maets voorsichtich geweest waren / meer zielen souden geberght ghewordden hebben: Dese zijn de namen der beschadigde en gebleven schepen:

1. De gekroonde Liefde, Admiraliteyts Schip van Zeelant, Capi. Hartman, was 't eerste Schip dat strande, op Sondach middach ten 2. uren. Het Schips tuygh en meest al 't Volck geberght, Maer den Capiteyn doot.

2. Gouda.

2. Gouda, Capit. Ooms en sommich Volck geberght, de rest door verbaest-heyt hun 'tzee begevende, syn verdroncken, 'tSchip geheel, op droogh.

3. St. Vincent, Directeurs Schip uyt Vrieslant, strande Maendachs voor Petten. Haer Capi. Kleyn en veel Volck zijn geberght mette Boots aen 2. Kabels vast gemaeckt: Maer den Schipper (die hem schreumde nat te maken) bleeff met 't meeste Volck op 't Schip, dat 's nachts vergaen is, want Dingsdaghs en zagh men daer geen overblijfsselen meer af.

4. De Gerechticheyt, een Oost-indise Kruysser van Hoorn, Cap. Swart, is nae dat hy langh om hulp geschoten had, met Volck en al vergaen.

5. De Moorin, Capit. Iol, d'Amonitie en veel Volck behouden.

6. De Coningh David, Cap. Vogelesangh, by Petten op droogh gezet.

7. 8. Twee Seeuse Fluyten met Provisie en Amonitie vergaen.

't Schip Dergoes raeckten onbeschadicht over d'ondiepten binnen Tessel. Noch 2. a 3. andere, als van de Capiteynen Boerman, Kempen, Pence, Hartman, en Wagenaer, leden groote schade. Andere kapten hun masten, de beste hadden Godt, goe Anckers en Touwen tot haer verzekeringe. Den L. Admirael Opdam was doen op de Helder, en Witte mette Ruyter reden en streden toen met de bijstere Golven, die mette gantse Armade na den storm Tessel binnen quamen, wel verwondert, dat Godt de Heere met een so geweldigen tempeest en een seer gevaerlicke lager Wal, 's Lants Vloot soo remarcabel bewaert hadt, want daer is in dit Tempeest gesien, datte naeste Schepen aen de Wal syn behouden, en de verongeluckte hier en daer te midden uytte Armade syn wegh gheruckt, waer af naderhant noch veel Geschuts en anders is gesalveert.

Daer tegens quamen met desen Storm de resterende drie Oost-Indise ende andere Koopvaerdyers uyt Noorwegen/ den 15 en 16. deser in 't Vlie/ soo dat dit Iaer gearriveert zijn 8. Schepen uyt de Indias/ te weten:

Voor AMSTERDAM, De Peerle, Princesse Royal, Walvis, Malacca, ende den Elephant.
Voor Zeelant, 'tHoff van Zeelant, ende 't Schip de Provincien.
Voor ENCHUYSEN, Nieuw Enchuysen.

2131779 catti Form. Beng P. Suycker.
209769 Pont Siams Sapanhout.
655407 pont geraffineerde Salpeter.
3258378 pont Peper.
132951 catty geconfyte Gengber.
1027385 pont Giroffel Naghelen.
29938 pont Cormandelse Indigo.
100306 pont Suratse Indigo.
248400 pont Ceylonse Caneel.
357493 pont gegarbuleerde notemus.
128619 pont Macis of Foelie.
121383 pont Persiaense Sijde.
1200 stucx gebleeckt Guinees Lijnwa.
18192 stucx diverse sorten Bethilles.

2240 stucx Masulipatnamse Neg. kle.
2910 stucx gebleeckte Gingans.
12000 Witte gebleeckte Mouris.
10960 stucx gebleeckte Salampouris
11400 stucx gebleeckte Parcallen.
3740 stucx Seyldeeck.
10000 stucx Chiauters Doriabaddis.
9620 stucx diverse Bastas.
400 stucx Swarte Kannekins.
4000 stucx Cassa Bengale.
1500 stucx Malemolens.
2000 stucx Mamoedis.
225 stucks Surats en Persise Alcativen.
2620 stucx Sanen.
2300 stucx gebleeckte Hamans.
320 stucx gestickte Deeckens.
4300 stucx Adathys.
6 Leggers ingeleyde Tamarinde.
460 Mutsjes Caneel Olye.
1316 catty rouwe Chinese Syde.
4429 pont Bengaelse Syde.
1277 catty Candy Suycker.
1071 catty Benjuyn.
1854 pont Cardemom.
4012 stucx Chialon Gingans.
2233 stucx gebleeckte Chiavonis.
200 stucx Bedt-tyck.
6 Kasjes Iapanse t'Chia.
2 Kasjes Besar stenē, Muscus, Ambregris.
80212 pont cattoene garen.
1000 stucx Garras.
510 catty rouwe Tonkinse Syde.
00 stucx gefigureerde Pelings.
450 stucx Witte Chiourons.
100 stucx Genuase Chious.
25 stucx witte Chimongys.
256 stucx diverse geverfde Stofjens.
19 stucx Tonckinse Canaagans.
661 stucx Peelinghs.
1311 pont drooge Gengeber.
41080 Caperias, in 9 Packen.
1 picol is 120 pont, 1 catty een 4 p.

Brengen mede/ dat de Hollanders in goeden doen op hare hoede teghens de Portugÿsen ende Engelsen waren: Oock goede progressen op haere Swarte Vyanden als andere hadden: Dat den Tartar het heerlÿck gewese China noch ten deele onder zÿn macht hielt: Den Keyser van Japan in rust floreerde: Ende den Persiaen met de andere Indise Coninghen grootelÿcks op d'Engelsen ghestoordt waren/ die met raet/ daet/ en ghemoedt tot de decollatie van haren eyghen al te goeden Coninck hadden toe-gestemt.

Met dien storm arriveerden oock in Zeelant Capiteyn Cornelis Tromp/ recht door 't Canael/ niet tegenstaende dat d'Engelse aldaer seer nauw op hem pasten / als wel veradverteert dat verscheyden rÿcke Koopvaerdÿers by hem waren/ mitsgaders een Eng. Oorlog schip met 42 st. in de Levante verovert/ 't welck hy mede in Zeelant opbrenghende/ op de Paerdemarckt vast raeckten: Een Guinees vaerder sonck oock onder Westkappele/ d'andere Schepen quamen behouden binnen. Maer 't Enghels Scheepsvolck te Portsmuyen begosten te mutineren als sy hoorden datter 2, van hare Confraters te Lon-

te London op-gheknoopt waeren/ die sy verstonden in 't hare groot ghelijck te hebben/ om nae haer beloofde premien / als vooren verhaelt is/ soodanich te procederen: De Commandeurs hielden haer in devotie met den buyt die zy by den voorsz. C. Tromp meynden t'attrapperen/ waer af sy 't genot hun alreede versekert hadden: Doch als sy nu hoorden dat Tromp met zijn schepen in Zeelant was gearriveert/ (na datse soo langh te vergeefs ghewacht / en terwijle hy te Rochel lach soo meenich Brantwachtje om hem te verspieden / uytghesonden hadden) waren zy seer onpatientich / en stelden hun veel moetwilligher aen als oyt: Soo dat korts daer aen op de Vloot eenighe van dien scherpelijck gekastijt zijn/ als / eenighe zijn na d'Engelse gewoonte 8 a 9 mael gekielhaelt/ na datse aen 2. Sloepen ghebonden/ met een papier op hun borst / vervatende hare misdaet / eñ in yder Sloep een Tambour staende/ alsoo aen alle 4. de Vlach ofte Admiraels schepen zijn geroept: Andre zijn gegeesselt en gebannen/ waer onder haren Capiteyn Chapman een is ghweest.

In dese Maendt is tusschen de Nederlantse ende Engelse Republijcken een wisselinghe van Gevangens besloten: Doch alsoo men in Hollant weynich Engelsen vast gehouden heeft / soo waren daer toe 2. schepen genoech om hun over te voeren / die in de Mase daer toe by den Staet gehuyrt wierden: d'Engelsen hebben om 2. hooch-dringhende redenen tot dese wisselinghe gedwongen geweest: Ten eersten/ waren zy beducht dat uyt den stanck der voorsz. gevangens de Peste soude voortghekomen hebben: En ten tweeden/ hadden zy de Vrouwen en kinders van 't Volck harer Vloot die gebleven waren / al dus langh met die schoone praetjes ghetroost / dat de selve noch in levende lijve in Hollant gevangen saten/ etc. Maer als nu van soo veel duysent zielen soo weynich thuys gekeert zijn/ is daer een groot jammeren in Engelant op de zee-kusten gesien/ van die gene die langher Weduwen en Weesen waeren gheweest dan sy selver wisten.

Den Heer Ambassadeur N. Keyser is oock uyt Deenemarcken weder in Hollant gearriveert: Met gedesireerde expeditie op het Tractaet tusschen den Coninck Fredrick van Denemarcken ende de Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

d'Engelse maeckten in dese Maent goeden buyt aen eenige rijcke schepen

schepen diese in't Canael namen/ hoorende in Vranckrijck/ als:
1. St. Ian de Grace van St. Malo, a 22 st. en 80 man, vol Lijnwaet.
2. De 3. Coningen van Hamburgh, a 20 st. vol Cooren en Lijnwaet
3. De Seeblom van St-Malo, a 2 st. met Ossen en Verckens na St. Christoffe.
4. en 5. Twee Schepen na Cadix gaende. Samen op 700000. gl. geschat.
Noch veroverden zy, 6. De Hoop van Rotterdam met Tackebos.
8. Abrahams Offerhande van Vlissingen, met Rosinen en Corenten.
9. Een Fluyt van Middelburgh, met Sout.
10. De Willem van Pont Orson in Vranckryck, a 7 stu. met Koren en Rijs.

Stracks hier op heeft men in Normandijen aller Engelse Schepen/ goederen/ en Spijckers gearresteert: Waer over d'Enghelse Cooplupden in de West seer verslagen wierden: Als siende also hun eygen rupne voor oogen/ door de gierichept en gruwelijcke roverije van haer eygen Regenten/ (want die namen alles wech/ self eens 21 en eens 23 Hamborger Schepen / d'eene Vloot van Spangen ende d'ander na Vranckrijck komende / 't welck doch alle vrije Lupden waren/ en die heeftmen evenwel na veel moeptens en groote kosten 10. en 20. ten hondert doen geven eer men hun wilde ontslaen) dies halven/ en oock/ om datmen te London de mediatie aen den Hr. Lagerfielt Ambassadeur van Sweden op desselfs aenbiedinge tusschē de Nederlants en Engelse Republicke/ schamper genoech hadde geweyghert/ beslooten dese voorsz. Engelse Kooplupden hare bedroefde ghemoederen door een besendinge aen 't Parlament t'openbaren/ gelijck sp aenstonts deden / wel wetende dat sp noch niemant aldus mette Naghebuyren handelende/ niet en konden bestaen/ maer aller haet op hun laden soudē/ en eyndling de bedroefste en jammerlijckste menschen souden worden die opt waren: Onder veele notabile clagten die sp in hare Missive stellen zijn oock dese:

Srs. Ingevalle ghy dese Franse Schepen confisqueert, soo is onsen gantsen Westersen Handel geruyneert; 't Is hoognodich datmen hier een spoedige remedie in soecke, ofte wy en onse Commercie, die hier byna gants onder de voet leght, sal totaliter vernielt syn, 'twelck veel hondert Huysgesinnen beschreyen sullen, &c. (N. B.) Alle ons ernstich bidden in dese Gewesten is, datter magh een haestige geluckige Vrede werden getroffen, en in eere en sekerheydt geslooten werden met alle Nabuerighen Vorsten ende Landen, &c.

Den 28 deser vertrocken van Vlissingen d' Afgesanten W. Nieupoort en Jongstal weder na London/ met instructie/ de handelinghe

weghens

weghens hare Ho: Mo: noch eens aen te binden/ ende die vande re-geeringhe van Engelant voor het laetste te projecteren een vaste en voor beyde Republijcken honorable ende goede Vrede / bestaende in 36. Articulen/ doch / inghevalle het die van Engelant gelijck meermalen/ onder frivole dilayen/ expostulatien en nieuwigheden mochten refuseren/ was in't contrarie geresolveert / met alle spoet de wapenen ende Navale Macht deser Nederlanden ['t gunt noch noyt in rechte ernst was geschiet] tegens Engelant aen te wenden / en vive force met Godes hulpe/ mitsgaders door nieuwe Alliancien daer toe met andere Potentaten aen te gaen/ t'attacqueren/ ende (waere het doenelijck) de selve tot Christelijcke reden te brenghen. De tijdingh van dese eendrachtich genomen resolutie was haest te Londen / ende voorwaer sy en klonck sommighe tot Westmunster niet wel in de ooren/om dat daer door nu de sake sich tot d'een oft d'ander kant most schicken/ waer aen de dissolutie des Parlaments/ ofte den welstant van Engelant hangende was. Wat uytslagh dit nieu aen-binden der Tractaten genomen heeft/ ende hoedanighe veranderinge daer door over den Generael Olyvier Cromwel ende het Parlament gevolght is/ sullen ons twee volgende Maenden vertoonen.

'tIs op den lesten deser oock binnen Londen gebeurt, dat den Broeder van den Portugisse Ambassadeur en 2. uytte selve Suyte op de Nieuwe Borse wandelende, hem daer een Enghelschen Colonel Gerharts by voeghende, zy in Fransche tale van d'Enghelse Staet begosten te discoureren, ende dat Colon. Gerharts in zyn meyninge van dees Portugyssen wat schempachtigh berispt wierde, waer op strackx furieuse woorden volgden, en eyndlingh hantgemeen raeckten, maer Col. Gerhart wat kleyn van persoon, raeckten onder, oock soo waren de Portugysen wel dry tegens een: Aldus worstelden zy lang met malkander, tot dat eenige Edelluyden (onbekent wie) hun mette querelle bemoeijende, hun sochten te scheyden, seggende, dattet onredelick was soo vele tegē een, eyndlingh quam Mr. Anfrazer, die Colo. Gerharts uyt de noot hielp, en dreef de Portugysen (die hem alreede in den Schouder hadden geponjardeert) van't Lijf, soo datse mosten vluchten, een van hun van d'eene oor tot d'ander gejapickt synde. In de Na-Nacht quamen de Portugysen veel stercker weder op de Borse, dan niemant vindende, syn geretireert. Woensdachs 's Nachts syn sy wel 50. sterck andermael op de Nieuwe Borse gekomen, alle dobbelt gewapent, by hun hebbende 2 a 3 Koetsen vol Hantgranaden en Amonitie, aen de water-kant hadden zy oock sommige Schuyten tot hunne devotie. 't Volck op de Borse

de Borse hun alsoo siende aen-komen, vluchte verbaest in de naeste Winckels, want sy schoten en hieuwen op al die hun ontmoeten: Zeecker Edelman toegenaemt Mr. Greenway quam aldaer by geval met syn Suster en onlanghs gehuwde Huysvrou, die hem baden dat hy sich mede in een der naeste Winckels retireren wilde, maer hy willende sien wat daer te doen was, wiert stracks met een Pistool door 't hooft geschooten, soo dat hy doot neder viel. Andere werden oock alsoo bejegent, en met het Moort-seyn van haren Capiteyn Buff ter neder geslaghen; Aldus domineren de Portugysen langhe wijl op dito Borse, soo datter niemandt sich tegens reppen dorf. Eenen Engelsen Colonel Maya vocht wel een uyr teghens hun, tot dat zy hem 't Swaert uyt de hant slaende, de rest gaven, na dat hy 11 a 12 Portugysen om den hals had gebracht; Mr. Thomas Howard en Mr. Cartar (twee Leden van 't Parlament) syn beneffens veel andere oock aldaer swaerlyck ghequetst. Tot dat London in al'arme rakende de Trompetten geblasen wierden, ende d'Engelse Ruyterye gelogeert aen de Muse, op de Portugysen in reden, de Pistolen losten, en hun vluchtende in het Logement van den Portugysen Ambassadeur dreven, alwaer sy het rontsom besetten, tot dat Com. Generael Waley alle de voorsz. Portugysen quam gevanghen nemen, daer onder des Portugyssen Ambassadeurs Broeder en een Ridder van Malta, die na den Towr wierden gebracht; Ende alhoewel den ghemelten Ambassadeur van Portugal korts daer aen by den Generael Cromwell de relaxatie van zyn Broeder alleen ginck versoecken, soo is daer niet op ghevolght, als dat den Generael hem antwoorde: Dat die crimina niet hem maer de Republicke betrefte, eñ de sake aen den Raet van State soude gedefereert werden, &c. Waer mede hy getroost weder na huys is gekeert.

Lyste der veroverde Engelse Prysen.

Te Medenblick/ 2. Fluyten met Yser/ Masten/ Deelen. 1. Galjot van 40. Last.
In't Vlie / 1. Boeyer met Stock-vis/ Salm/ Hennip.
Te Enchuysen / 1. Lorrendraeyer met Pick en Teer.
Noch een Condaets vaerder te Petten/ 1. Boeyer met Kolen/ en 1. kleyn Eng. Scheepjen binnen het Tessel opghebracht.
Oock zijn in dese Maent door de Capers te Calais/ te Brest/ te Roscow/ te Nantes / Rochel ende in Biscayen opghebracht tusschen de 30. en 40. Engelse Coopvaerdyers / soo Spaens/ Virginis/ Cribis/ als Terneufs vaerders/ als van Plemuyen/ Vaelmuyen / Iarnsay/ de Sorlinges/ Bristol/ van Yrlant / als elders.

December 1653.

Carolus Stuart de tweede/ gekroont en geproclameert Coninck van Schotlant en Engelant / was nu seer blijtich tot Chantilley by Parijs in't beschicken van zijn affairen: Wt Hollant scheen hem nu wat goedts toe te sullen komen / om

de kleene apparentie van Vrede die daer was tusschen Engelant en de Staten Generael/ des te meer/ om de voor-gheroerde Resolutie: Den Holl. Ambassadeur Boreel quam doen oock den Koninck verscheyden malen spreecken: Ende den Card. Masarini carasseerde op desen tijt 't Geslacht van Stuart meer als opt/ soo met vergasten als andere vermakelijckheden meer. Den Keyser hadde oock 500. duysent Rijcxdaelders gedisponeert tot secours van Coninc Carel. Eenighe secrete Vrienden sonden oock twee Schepen vol Wapenen achter na Schotlant tot secours van de Hooglanders/ die nu al den gantschen Somer onder G. Glencarn/ Kenmore/ Athol en Wogan Schotlant met stroopen geplaeght hadden/ en tot Dunbarton/ Abberdeen/ St. Johnston/ Edenburgh en Glasco de Luyden wech gehaelt/ de Huysen en Vlecken neder geworpen/ende 't platte Lant onder contributie gebracht. Den Heer Middelton in den Hage gekomen uyt Schotlant/ soude oock geern met Schepen en Wapenen de Hooghlanders voor den Koninck gesecondeert hebben/ ende die met admissie der H. Staten uyt Hollant derwaert afgescheept hebben: Dan hier af sullen wy (believe het Godt) in ons vijf de deel wat vrijmoediger spreecken. Denemarcken was den Coninck Carel zijne Cousin oock geheel gunstich; Maer Sweden/ Spangien en andere dachten meer op hun eyghen intrest/ embrasseerden de Engelse/ende gaven haren Cousijn alleen die auxiliatie in getuyghe van hare goede ghenegentheden: Dat zijn quade fortuyne hun leet was/ende dat hy hem nu/ tot haer de gheleghentheyt beter schickte/ met het vrome kleet van geduldicheyt voor een wijle moste behangē ende behelpen.

Daer-en-teghens hadde den Generael Cromwel een seer speculatif werck voor/ directelijck naer een punct als Coninck Carel/ en oock wel soo geluckich: Of hy nu daer in geen dapper beleyt/ en sekere treffelijcke Maximen heeft gebruyckt/om daer uyt te verdienen den Naem van een wacker Politicus/ daer aen en durf ick geensins twijffelen. Den voorsz. Generael vermerckte wel dat zijn regeringe aen twee zijden manck gingh/ 1. wegens 't Parlament/ dat also het soo veelderleye Hoofden uyt bysondere Provincien waren/die noch met hem noch met malkander kosten accorderen/daer uyt niet goets te verwachten was. 2. De heymelijcke haet van de grootste in 't Legher op zijn Persoon. Waer om hy aenvanght een goet gedeelte der

Parlaments

Parlaments Heeren / by middel van ſtercke inductie/ op zijn zijde te krijghen/ 'twelck hem ſoo wel gheluckte/ dat hy de ghewenſchte haven van zijn deſſeyn daer door ten vollen bezeylde; Want als nu op den 24. deſer het Parlament tot Weſtmunſter vergadert was / om op de ordinaris affairen van de Republijcke te beraetſlaghen / ſoo ſtonden deſe nieuwe Creatuyren over eynt / en verklaerden / dat zy gedwonghen waren (plichtſhalven) aen de Vergaderinghe t'openbaren 'tgunt haer op hun herte lach/ ſulcs in deſe woorden uytende: Dat haer den laſt om te regeeren te ſwaer viel, 'twelck bleeck aen verſcheyden zaken die 't Parlament onder handen ghenomen hadde, doch niet uyt-voeren koſten: Ende dat zy daer om met veel andere goede Leden ghemeynt waeren den laſt ende d'adminiſtratie van de Republycke aen den Generael op te draghen, eer dat meerder onheylen en ongedienſtigheden voor 'tghemeene Volck ter oorſaecke van deſe defective Regeeringhe, hun mochten openbaren, &c. Dit alſoo met een Enghelſe wel-ſprekentheyt aenghedraept zijnde/ en koſt het ſelve ſoo ſtracks by hun alle niet aen ghenomen worden: Weder om andere beducht dat daer yets anders achter ſchuylden/en datter yets tot naerdeel van hare Perſoonen mocht op handen zijn/ hebben hun van die uyr af wegh ghemaeckt: Van dit beginſel den Generael veradverteert zijnde / volghden daer op een addreſſe/ die by eenighe uyt den name van't Parlament aen den Generael wiert ghedaen/ te weten/ met een verſoeck/ Dat men Sijn Excellentie verſocht omme het Gouvernement der Dry Natien van Engelant, Schotlant, ende Yrlant op hem te willen nemen, als de eenighe middel om 't Volck voor ruyne te behoeden, dattet hooghnoodigh was, en 'twelvaren van den Staet daer an lag; Dit wierde hem met verſcheyden Schriftuyr plaetſen behoorlijck te zijn beweſen/ eñ dat hy in dit moeyelijck Ampt zijn recours tot God nemen mochte / etc. Als deſe addreſſe aldus gheſchiede/ ſcheyden het Parlament/ uytgheſeyt omtrent 25. Perſoonen/ die alſoo niet reſolveren konden om't Kuſſen te verlaten/ want als zy hare Confraters alſoo van de Zale uytte Bancken ſagen ſtappen/ bleven ſy ſitten/en wel denckende dattet daer by niet blijven ſoude / vielen alle op hun knyen/ hun tot de gebeden begevende: Maer als den Generael dit hoorde/ commandeerden hy ettelijcke Soldaten derwaerdt/ die deſe bidders by d'armen namen/ na 't gat van de deur weſen / ende alſoo dwonghen uyt te gaen: Veel gepeupel benieut hoe dit af-lopen ſou ſtonden voor de Poort/ die van de voorſz. Soldaten ſtracks na datte

devote

devote Leden uyt ghegaen waren / gheſlooten wiert: Soo dat alles
vreedſamelijck toe-ginck/ende al beſchickt werck was eer 't yemant
op de Borſe wiſt. De gewillige Leden quamen den Generael geluck
wenſchen/ en door een Geſchrift by hun ondertey ckent tranſporteer-
zy de Macht ende Souveraniteyt der Republijcke/ die aen 't Parla-
ment hadde gehoort/ nu alſoo aen Zijn Excell: Cromwell: Hier op
is gevolght/ dat Sijn Excell: op den 26 deſer ten 1. uren 's middags
van Withal na Weſtmunſter reedt/ daer hem de Commiſſariſſen der
groote zale/ de Judices/ Baronnen/ den Raet van State/ en den L.
Major met de Aldermans van London / met Scharlaken Rocken
in Carotſen ſittende / hebben verwellekomt: Zijn Excell: had een
ſwart Fluweele Cleet aen/ rontſom hem ſwermde zijn Lijf-guarde
en andere gewapende Trawanten/ beneffens de Officiers van 't Le-
gher/ die alle met hare Wapens / Helmetten / en Swaerden uytge-
ruſt waeren: Zijn Excell: ſtelde ſich by een ſtoel / die in 't hoge Hof
van de Cancelerije voor hem geordineert was / hier bleef hy bloots
hoofts nevens ſtaen/ ende wierde by Mr. Jeſop (een der Secreta-
riſſen van den Rade van State) de regulen van het nieu Gouverne-
ment geleſen/ byna een half uyr duyrende / luydende als volgt:
1. Dat d'Opperſte wettelicke Authoriteyt van d'Engelſe Republicke in een Perſoon / en 't Volck
des Parlaments ſal beſtaen. Dees een Perſoon ſal weſen den Heer Protector.
2. Datte Republick ſal bedient werden by den Protector en zijnen Raedt: Welcken Raet beſtaen
ſal in niet min als 13. en niet meer dan 21. Perſoonen.
3. Dat alle Commiſſien en Geſchriften nu by 't Parlament verleent/ voortaen uyt den Naem van
den Heer Protector gegeven ſullen werden; Van hem ſal alle Macht deriveren; Pardon (uytgeſeydt
van doodſlach of verraet) ſal hy mogen verleenen: En de boeten ten beſte van 't gemeen benificeren.
4. Den Heer Protector ſal als 't Parlament ſit / over de Militie te water en te lande diſponeren/ by
conſent van 't Parlement. En in den tuſſchentijt ſal hyſe mette meeſte part van zijn Raet gebieden.
5. Den Heer Protector ſal / by conſent als vooren / goede correſpondentie met vreemde Koninghen/
Princen en Staten houden: En mette meeſte part van zijn Raet macht hebben van oorlog en vrede.
6. Dat de Wetten noch gealtereert/ geſuſpendeert/ noch te geabrogeert ſullen werden. Nochte oock
geen Schattingen op 't Volck gelecht werden/ als by gemeen conſent des Parlaments.
7. Tegens den 13. Septemb. 1654. ſal een Parlament te Weſtmunſter beroepen werden: En het
ſucceſſif Parlament ſal alle 3 Jaer beroepen werden/ te rekenen van des leſten Parlemts. diſſolutie af.
8. Geene beroepen Parlamenten ſullen langer als 5. Maenden mogen ſitten/ te reeckenen van den
eerſten dagh haerer ſittinge.
9. De Parlaments Leden ſullen gekozen werden uyt Engelant/ Wallis / d'Eylanden Jerſay ende
Guarnſey/ en uytte ſtadt Barwijck op de Tweed: Deſe ſullen niet meer dan 400. moghen zijn: Die
uyt Schotlant niet meer als 30. Wt Yerlant oock niet boven de 30.
10. Deſe ſullen in ſeker getal uyt alle Provincien beroepen werden.
11. De beroepingh des Parlaments ſal onder 't Groot Segel van Engelant gheſchieden / by d'Heer
Protector en zijnen Raet; Hier af ſal d'eerſte beroepinge niet voor den 11. Juny 1654. mogen zijn,
12. Den Sheriff van yder Graefſchap daer d'Electie valt/ ſal dat in de Cancelerije aentekenen.
13. Den Sherif die in dit aenteeckenen vals han delt/ ſal verbeuren 2000. Marck.
14. Al die voor den 11. Janu. 1641. tegen 't Parlamt. gedient hebben mogen geen Parla. Lit zijn.

15. Gelijck

15. Gelijck oock geen Yr worden mogen die de Yrse Rebellie gestijft hebben. Ofte die Papist zijn.

16. De contrary gedane electie sal nul zijn. En die zijn stem tot sulcke geeft sal verbeuren een Jaer innekomens van al zijn goet/ mitsgaders een derdepart van al zijn capitael.

17. Die tot Leden des Parlaments gekoozen worden/ moeten Godvreesende/ en 21 jaer out zijn.

18. En ten minsten 1200. Gulden begoet zijn.

19. Den Cancelier mette zijne sal be-edicht/ en contrary doende/ als Verrader gestraft worden.

20. Indien den Cancelier negligeert in't volvoeren van de Schriften te depescheren/ sal 't Parlement na den 15 dagh die geappointeert was/ even wel cessie nemen tot Westmunster.

21. Den Clerck van de Cancelerije sal de geeligeerde Leden optekenen/ en den Raet salse visiteren.

22. 't Parlament sal mogen delibereren als sy ten minsten 60 sterck zijn.

23. Den Heer Protector mette meestepart zijns Raets sal in d'eerste 3 Maenden de Parlamenten niet mogen dissolveren dan met hun eygen consent. En by opkomst van Oorloghe met eenich vremdt Potentaet/ sal een Parlament moeten beroepen werden/ om hun advijs daer op te geven.

24. Alle Acten in't Parlement passeerende/ sal den Heer Protector daer over oock consent gevraeght worden/ ende soo hy in 20. daeghen hen daer over geen satisfactie doet/ sullen evenwel daer mede voort varen/ en 'tselve wettelijck zijn.

25. Dat Philips vicomte Lisle/ Carel Fleetwoot/ Jan Lambert/ Gilbert Pickering/ Carel Wolseley/ Antony Asleycooper/ Edward Montague/ Jan Desbourg/ Walter Stricklant/ Hendrick Lourens/ Willem Sydenham/ Philips Jones/ Richard Major/ Frans Rous/ en Philips Skippon zijn Hooghevts Raet sullen wesen/ 7 van hun mogen concluderen: een van hun stervende/ sal in plaets vã die 6 uyt 't Parlement ghenomineert worden/ hier salder den Raet twee af kiesen/ en de Lord Protector een.

26 Eer het toekomende Parlement sit/ mach den Heer Protector tot zijnen Raet voeghen diet hem believe/ mits niet boven 21 gaende.

27 Datter een Jaerlyckx incomen sal uytgevonden worden/ tot onderhout van 10000. paerden en Dragonderen/ en 200000. voetknechten in Engelant Schotlant en Yerlant/ tot des selfs securiteyt: Als oock een bequaem aental Schepen tot bewaringhe der See: Noch 200000. Pont 's Jaers voor d'administratie der Justitie/ en andere expentien int gouvernement/ te lichten op de costuymen.

28 Dit Jaerlickx inde publicke Tresaurien te betalen.

29 En oft hier na soo groote defentie ter Zee noch te Lande niet behoeft/ sal dat geldt tot dienst van't Landt opgeleyt en bewaert worden.

30 Het lichten van 't ghelt ten opsichte des presenten Oorlochs sal aen't Parlement staen/ en in den tusschen tijt aen den Lord Protector en zijnen Raedt.

31 Dat in alle inkomsten/ en Landen/ de Republijck behoorende/ uyt de name van't Parlement dus langhe ghedisponeert/ nu den Heer Protectors naem gebruyckt sal worden.

32. Datte officie van den Protector electif ende niet successif sal wesen/ ende sal d'Electie by den Raedt wesen; midts dat gheene Kinderen van den lesten Coninck nochte eenighe van zijn linie ofte geslachte sal mogen gekoozen worden tot Heer Protector ofte hooft magistraet over dese Natien: By tusschen-tijdt van een Lord Protector sal den Raet in Vigeur soo lange Commanderen.

33. Dat Olivier Cromwel hier by wort verklaert Capiteyn Generael van de Machten van Engelant Schotlant en Yerlant/ en Heer Protector vande selve Republijcke.

34. De Cancelier etc. Tresaurier/ Admirael en Gouverneurs van Schotlant en Yerlant sullen met approbatie vant Parlement gecozen worden; in hare absentie by den Raet.

35. Datte Christelijcke Relige vervat in de Schriftuyr/ sal ghehouden werden voor de publijcke professie deser Natien: En een recours genomen worden om alle Dwalingen en Heresie te weeren.

36. Niemant sal op boeten totte publicke professie gedwongen worden/ maer door gesonde Leere en goede conversatie sal men hun trachten te winnen.

37. De verschillende Geloofsgenoten hoese zijn sullen geprotecteert worden/ uytgesept Papisten.

38. Alle Wetten oft Ordonnantien contrary de voorsz. liberteyt/ sullen nul zijn.

39. De Acten by 't Parlament gemaeckt over de Landen/ Renten en Erffenisse des lesten Koninck/ Koningin/ en Prins/ van Aertsbisschoppen en Bisschoppen/ sullen vast en gedaen blijven.

40. D'Articulen mette Vyant gemaeckt/ en namaels by 't Parlament bevesticht/ sullen aen de geinteresseerde goet gedaen werden. Alle appellen aen't lest Parlement worden aen 't toekomende Parlament die om relief van acten/ of verkoopinge van Delinquante goederen geschieden/ gerenvoyeert.

41. Dat elcken succederenden Heer Protector een solemnele Eet sal doen/ en die onderteekenen in presentie

sentie van zijn Raet/ Dat hy de Vrede/ Rust en 'twelvaren van dese Natien sal soecken/ Recht en Justitie adminiustreren: Niets tegens dese ordre t'attenteren: En na sijn best vermogen 'tvolck regeren.

42. Yder Raets Persoon sal eer hy in officie treet/ oock een Eet doen en ondertekenen: Datse in het verkiesen des volgende Protectors ghetrou/ en niet by gunst/ vrees/ etc. procederen sullen: Gelijck zy oock in hare andere affairen oprecht sullen moeten handelen.

Daer na wierde den volghenden Eed gelesen / middeler tijt stack Sijn Excell. d'eene handt om hoogh.

Alsoo 'tgrootste gedeelde des leste Parlaments (oordeelende dattet langer sitten van hun de Republicke niet dienstich konde zijn) haer selfs heeft gedissolveert/ ende by een Geschrift van den 22. December door haer ondertekent aen My hebben geresigneert hare Macht en Authoriteyt. Eñ alsoo het noodich is dat diesshalven tot verseeckeringe des Volcks een spoedige middel wort genomen/ die door Gods zegen mocht strecken tot verseeckeringe van yders eyghendom / en voldoen dat groote oochmerck van Religie en Vrijheyt/ daer soo langh om is gestreden. Ende naer volkomen ende rijpe overweginge van de hier voorgestelde Forme van Regeringe/ synde daer inne voldaen dat de selve/ door Godes hulpe de voorgeroerde ooghmercken sullen voldoen kunnen. Ende sijnde daer toe versocht op aenradinge van verscheyde personen/ wiens interest ende getrouwichept inde Republijcq is bekent/ als mede van de Officieren van de Armee / dat ick op mijn sonde willen nemen de protectie ende Regeeringe van dese Natien/ in sulcker voegen/ als het in dese voorgestelde forme van Regeringe is geexpresseert/ hebbe ick het selve aen genomen / ende verklaere het selve dien volgens aen te nemen mits desen. Ende verclare inde teghenwoordicheydt van Godt / dat ick niet en sal vyoleren ofte infringeren de saken ende materien daerinne begrepen / naer myn vermogen observeeren / ende doen observeeren/ ende sal in andere saecken naer myn beste verstant dese Natie Regeren/ volghens de wetten / statuten / ende costumen/ bevorderende haere Vrede/ doende recht en Justitie gelijckelijck Administreeren.

Commissaris Liste desen Eed aldus gelesen hebbende / nam zijne Excell. dat Pergament/ en ondertekende dat in 't gesicht van 'tgheheele Hoff: Doen is hem by de Commissarissen gepresenteert in den Stoel te willen sitten/ als Heer Protector van d'Engelse Republic/ 'twelck hy dede/ maer met gedeckten Hoofde / nochtans bleef 't geheele Hoff bloodts hoofts staen: Doen wierde hy stracks Sijne Hoogheyt ghenoemt/ en de Hrn. Commissarissen presenteerden hem de Borse en 't Zeeghel / als oock den Lord Major van London het Swaert/ die hy in handen nam en strack weder over gaf: En stortsdaer aen stonden zy alle op / malkander groetende: Alsoo is Sijne Hoogheyt weder pompeuselijck van Westmunster na Withall gekeert/ de Borse/ 't Zeegel en 't Swaert / mette 4. Wapenen van de Stadt London/ de Cancelerije/ den Raet/ en 't Parlament / alles in grooter pracht wierden voor hem ghedraghen: Van Withal ginck den Lord Protector naer 't Banckethuys/ daer hy een korte uytlegginge van Mr. Lockier (Cappellaen van zijn Hoogheyt) hoorden: Dat geeyndicht zijnde/ schoten de soldaten drymael salvo. En doen is aen een yeder by Placcate gelast den Lord Protector te gehoorsamen:

men: Oock is den 31. deſer de Magiſtrature van de geheele Repu-
blicke by den Protector geconfirmeert/ ſich alleen intitulerende:

OLIVER, Heer Protector der Republycke van Engelant, Schotlant, ende Yerlant,

De Patenten/ Geſchriften en Ordonnantien/ wierden voortaen
uyt zijnen Name verleent/ die en niemants anders in alle Eeden ge-
bruyckt / oock in alle Rechtbancken / de boeten wierden aen hem ge-
keert / en voorts alle Authoriteyt en beneficien die opt by de laetſte
Parlamenten waren beſeten/ zijn op den Protector getranſporteert.
Aldus heeft Enghelandt in 6. Jaren tijts drie verſcheyden Re-
geeringen ghehad / als de Monarchale / des Parlaments/ ende nu
des Protecteurs: Waer in nochtans de Inwoonders van Enghe-
lant ſich tamelijck hebben weten te ſtellen/ als van een ſlaefachtige
conditie zijnde/ en hunne Overicheyt ſeer dienſtbaer.
Doen zijn tot Admiraels over d'Engelſe Vloot gekooren/ Rob-
bert Blake/ George Monke/ Deſbourgh en Willem Pen.
Doch al-eer deſe veranderinghe in Engelant op-quam / was den
Heer Witelock uytte name van 't Parlament na Sweden met eeni-
ghe Schepen vertrocken/ die den 25 deſer te Gottenborg aen quam/
na dat hy door contrarie wint ruym een Maent op de See geſwor-
ven hadde/ en in die korte voyage 3. zijner ſchepen verdwaelde/ende
meeſt al hun volck kranck wiert/ op d'Ambaſſadeurs Schip waren
alleen wel 90. Siecken en 5 dooden: Zy ontmoeten by Schagen 3.
Holl. Oorlochſchepen / maer d'Engelſe om hun ſiecken / en de Holl.
om 8 Coopvaerders dieſe by hun hadden / en ſochten malkanderen
niet; Den voorſz. Ambaſſadeur in Sweden komende / ſtelde voor eē
Offenſive en deffenſive Alliantie / 't welck Sweden ront af ſloegh:
En eyſchte in't tegendeel reſtitutie van verſcheyden Sweedſe ſchepē
ende goederen die d'Enghelſe van hun ghenomen hadden / waer op
Witelock niet gelaſt zijnde/ ende andere inconvenienten oprijſende/
vertrock de Coninginne van Sweden uyt 't Hoff / in meyninghe een
Rijcks-dagh te beroepen / ende op den ſelven ceremonialiter haer te
verklaren/ geſint te zijn/ om de Kroon van 't Rijck af te leggen/ ende
met verwilligingh der Stenden den ſelven over te draghen aen ha-
ren Couſijn den Prince Carolus Guſtabus: Hadde oock aen den
Koninckl:

Koninckl: Deensche Gesanter / ende andere Ministers harenthalven doen aenseggen / al-eer den voorsz. Enghelsen Ambassadeur in Sweden gearriveert was / dat den selven niets van hare Majestr. en soude obtineren 'tgeen de Croon Denemarcken in 't particulier/ ofte d'andere hare Geallieerde en Bontgenooten in 't generael naedeelich mochte wesen : Ende voorwaer zy heeft haer hier in seer lofseliick ende Coninckliick gedraghen.

Den Eng. Capiteyn Foster op de Fregat de Fenix, van d'Ambassa. Witlock gedwaelt synde door felle Sneeu-jacht, quam onder de Iutse Kust op 10 vademen ten ancker: Den 31 deser ontdeckten hy onder Lezou 72 Oostersvaerders die na Amsterdam wilden, met een Convoyer a 20. stucken, doch al-eer men des verdacht was, hadden d'Engelse met hun Boot al 3. Oostersvaerders weg, 'twelck d'andere siende, lieten hun Anckers staen, kapten hun Touwen, en seylden hun best na de Sont: Alleen haren kleyne Convoyer daer Capiteyn op was Pieter Salomonsz hielt stant, en begost smorgens by 8 uren den Eng. Goliath te bevechten, achtmael sachmen hem zijnen Vyant de geheele Lage geven, en soo veel mael oock weder ontfanghen, 't welck duyrde tot 4. uren namiddagh, met groot verdriet der Enghelsen, die hier door om meerder schade te doen wierden belet, ende soo dickmael als zy desen Batavier meynden te enteren, seer vailjant door schroot en goe ordre t'elckens te retireren gewesen wierdē: Alsoo dat zy beyde gruwelick ontstelt waren, den Batavier had op 19 dooden en 14 gequetsten, syn Schip was byna heel masteloos, de Pompen, 't Roer, de Spil en alles was stucken, evenwel quam hy mette favorable stroom en wint in de Sont: De Engelse Fregat was de Boegspriet by't boort af, de groote Mast en Voormast aen stucken, had 14 dooden en 21 gequetsten, 't Schip lustig door nagelt. Middelerwijl dit geschiede, waren 400. Deense Ruyters op de Iutse strant gekomen, en schoten oock een Kogel van 36 pont dwers door d'Enghelse Fregatte, die het mette nacht ontleyde. Maer 's anderendaeghs ten 3 uren so ontmoeten hy 3 Holl. Oorlochschepen, die recht op hem aenkomende lustigh daer in branden, en ontnamen hem de 3 Oostervaerders weder om, meynende oock de Fenix te verovren, wiens groote Ree en Ketting sy al ree aen flarden hadden geschoten, maer d'Engelse die om beter t'ontzeylen selfs hun Anckers en 'tswaerste tuygh in See hadden geworpen, ontsnapten den dans, en salveerden haer in de Haven van Gottenborgh.

In dit saysoen heeft de Peste in Pruyssen sterck gegraseert / tot Dantzich storven 5 a 600 menschen ter weke / Coninxbergen was oock niet vry / maer Elbingh had de minste besoeckinge.

Te Ceulen begost het dese Maendt eubel te spoocken: Alsoo dito Ceurvorst alle Schepen die te Keulen aen wilden / tot Bon op hielt/ pretende-

pretenderende in zijn Jurisdictie verkort te zijn: Ende alhoewel des Paus Nuncius sich stracks tot Middelaer aenboodt/ soo bleef doch even wel den Rijn als geslooten / 't welck groot ongemack aen de Duytse Kooplupden heeft veroorsaeckt.

Den 13. deser zijn van Vlissingen na Antwerpen gevaren de geeligeerde Hollantsche Heeren / om tot Mechelen te resideren op de Chambre Mipartie/ sullende na 3. Jaren binnen Dordrecht komen resideren/ ende alsoo van de Landen van Obermase beginnen.

Den 14. dito sterf tot Londen den Zeeuschen Afgesanter van der Perre/ zijn Lichaem wiert met een schip na Middelborgh gevoert: In dese maent liet sich de handelinge t'eenemael weder tot rupture tusschen beyde de Republijcken aensien/want de Heeren Staten begeerden de twee kroonen Vranckrijck ende Denemarcken mede in het Tractaet begrepen: Men heeft oock bevonden dat tweemael de Brieven der Holl. Ambassadeurs (onwetens waer / en door wie) opgebroocken/ ende 't Zeegel met een Mes doorsneden is ghweest/ waer uyt van niets goets geimagineert konnende werden / heeft men in Hollant kort daer aen verkundicht / 20. Fregatten te willen aenbesteden/ van 130/ 136 en 150 voeten langh/ te weten/ 10 t'Amsterdam / 5. te Hoorn / en 5. te Rotterdam: Maer als d'Ambassadeurs van hare Ho. Mog. daer op stracks ordre kregen van kort en spoedigh de Handelinge te verrichten/ so is daer deur/ als mede door de dissolutie des Parlaments/ de sake geheel verandert / want Sijn Excell: Olivier nu Protector geworden zijnde / deporteerde stracks den Generael Major Harrison / Hooft der Annabaptisten/ eñ een groot vyant van de vrede/ diemen hielt een der meeste hinderpalen in so goeden werck was geweest/ nessens ooc noch eenige so Predikanten als andere/ die in plaets van de Basuyne des Paps / die vã oproer en tweedracht van hare stoelen afgekundigt hadden: Harrison sich alsoo vernedert siende/ was seer ghebeten op den L. Protector/ en stoockte de Officieren van zijn Regiment (dat nessens andere nae Schotlant om de Hooghlanders te temmen/ gesonden was) heymelijck op/ en die weder hunne Soldaten / soo datte selve by Barwick komende/ begosten te mutiueren / den meestendeel van hun (self den Cappellan en Lutenant van dat Regiment) liepen tot de Royalisten

over/ eenighe wierden gekreghen en gestraft/ de rest ondergestelen. Maer den Lord Protector (alsoo de Holl. Gesanten seyden te willen vertrecken) versocht hare E. noch een weynich te willen blijven/ belovende haer spoedige en vernoegende antwoorde te geven: 't Welck zijne Hoogheyt in't Nieuwe Jaer gedaen heeft / ende alsoo vervult de voor eenige weken gedane Prophecye van den Spaenschen Ambassadeur de Brun/ [die den 6 deser in 's Gravenhaghe overleedt/]: bestaende in dese woorden: Het gae soo het wil / te dese mael en sal den L. Protector der H. Staten Gesanten met onghedane saken niet laten vertrecken/ al souden zy tot aen d'Oever der Zee gekomen sijn om uyt Engelant weder na huys te keeren.

Den 11. Is 't Lichaem van Iohan van Galen t'Amsterdam in de Nieuw Kerck begraven, wordende uyt last der H. Staten uyt 't Princen Hof gedragen, mette Major en een Compagnie Soldaten voor aen, dese volgden 2 Trompetters, en een Moor, daer achter wierde gedragen des Commandeurs Vlagge, Wapenen, Hantschoenen, Adelijcke Helm, Spooren, Rapier, Ponjaert, en Wapenrock, daer achter wierde syn Rou-paert geleyt, het Lijck by de flippen van 16 Capiteynen gehouden, onder de welcke oock Capit. Cornelis Tromp was, achter 't Lijck volgden I. van Galens Broeder en Bloetvrienden, de Gecommit. Raden ter Admiraliteyt, de 36 Raden van Amsterstam, de Bewinthebbers der Oost, en West-Indise Compagnien, Directeurs van d'Oost en Middellantse Zeen, en veele andere voorname Politycke, Militaire, en Borgerlycke Luyden; Het Lijck in't Graff geset zijnde, hebben de Soldaten voor de leste Ceremonie drymael salvo gheschoten, eñ savonts is alles met een Maeltijt op 't Princen Hoff geeyndight. Omtrent op dees selfde tijt waren by de 40 Enghelse Terneufs-Vaerders na de Levante gezeylt, dese syn in d'engte der Straet by Com. Roothaes met 9 gehuyrde Holl. Schepen bejegent, dewelcke 16 van dito Schepen verovert, en te Livorno en Marseille opgebracht heeft, met noch 4 Eng schepẽ met Lywaet, en 4 met Spaense Wijnen en Vruchten, als oock de groote S. Jan Baptista, een rijcke Holl. Straetsvaerder, synde by de Turcken genomen, doch by dito Roothaes weder ontset. Eenige dagen te voor had hy oock op de Portugaelse Kust verovert 3 Rovers en 400 Turkẽ daer af in Spangen verkoft, ooc 100. Christen Slaven verloft, noch 3 andere Turckse Rovers joegen zy aen het Strant, die aldaer vergingen, waer onder haren Admirael was, 't Schip de grote S. Vincent genoemt, ophebbende 600. Turcken, die alle gebleven syn.

Hier mede 't Jaer 1653. besluytende / wenschen den Leser goede patiencie/ om af te wachten wat ons 't volgende Jaer geven sal.

In dese Maent December hebben de Hollanders verovert en in Tessel opghebracht / 1. Enghels Kaperge/ dat door storm voor by Wieringen binnen gedreven was.
Tot Amsterdam/ 3 Schepen met Kolen/ 1 met Vlas en Hennip/ en 1 met 160 Last Sout.
In Seelant/ 4 met Kolen/ Loot/ Boter en Bocking/ 2 met Wijn 1 met Spaense Wijn en Stuckgoederen van de Temse gehaelt, 9. Malgoms vaerders in 't Canael verovert.
Te Brest/ door schipper Gout een Eng. schip met 12 st. dat hem te Nantes op de revier braveerde.

F I N I S.

REGISTER.